

BURMISTRZ LIPSKA

ZAŁĄCZNIK Nr 1 do Uchwały nr XIII/96/16
Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 28.04.2016r.

ZMIANA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY LIPSK

Tekst ujednolicony

TOM I UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY LIPSK

Lipsk 2015/2016

Spis treści:

Część I – INFORMACJE WSTĘPNE	7
1. WSTĘP	7
1.1 Podstawy prawne opracowania zmiany "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk"	7
1.2 Wykaz ważniejszych materiałów wyjściowych	8
1.3 Części składowe zmiany Studium	8
1.4 Przedmiot, zakres i cel zmiany Studium	9
2. Podstawowe wiadomości o gminie	10
3. Cele rozwoju gminy Lipsk wybrane z opracowań strategicznych	11
3.1 Wyciąg z ustaleń „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie”	11
3.2 Wyciąg z ustaleń „Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020r.”	11
3.3 Wyciąg z ustaleń „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego”	15
3.4 Ustalenia ze „Strategii rozwoju powiatu augustowskiego do 2020 roku część II - Misja i cele rozwoju powiatu augustowskiego”	21
3.5 Ustalenia ze „Strategii rozwoju Miasta i Gminy Lipsk do roku 2020”	23
Część II - UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WYNIKAJĄCE Z:	29
1. Dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu	29
1.1 Przeznaczenie terenów	29
1.2 Zagospodarowanie terenów	29
1.3 Uzbrojenie terenów	30
2. Stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony	30
3. Stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego	31
3.1 Przyroda nieożywiona	31
3.1.1 Rzeźba terenu	31
3.1.2 Budowa geologiczno – gruntowa	32
3.1.3 Gleby	33
3.1.4 Klimat	34
3.1.5 Wody powierzchniowe i podziemne	34
3.1.6 Zagrożenia wód powierzchniowych	35
3.2 Lasy i gospodarka leśna	36
3.2.1 Charakterystyka własnościowa lasów	36
3.2.2 Charakterystyka przyrodnicza warunków produkcji leśnej	54
3.3 Charakterystyka rolnictwa	55

3.3.1	Struktura użytkowania gruntów	55
3.3.2	Ekosystemy łąkowo – pastwiskowe	56
3.3.3	Rolnicza przestrzeń produkcyjna	58
3.3.4	Struktura własności gruntów	61
3.4.	Wymogi ochrony krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego	62
4.	Występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	63
4.1	Biebrzański Park Narodowy	63
4.2	Obszary Chronionego Krajobrazu	67
4.3	Obszary Natura 2000	68
4.4	Pomniki przyrody	75
5.	Stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	76
5.1	Ogólna charakterystyka środowiska kulturowego	76
5.2	Wykaz obiektów zabytkowych	77
5.2.1	Zabytki nieruchome wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków	77
5.2.2	Zabytki nieruchome wpisane do gminnej ewidencji zabytków	80
5.2.3	Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków	84
5.2.4	Zabytki ruchome	85
5.3	Cmentarze i miejsca pamięci w gminie Lipsk	86
5.4	Wojewódzka ewidencja stanowisk archeologicznych wg. AZP	87
5.5	Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określone przez audyt krajobrazowy granice krajobrazów priorytetowych	99
6.	Warunków i jakość życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia	99
6.1	Potencjał ludnościowy, jego rozmieszczenie i struktura	99
6.1.1	Struktura ludności	99
6.1.2	Ruch naturalny	101
6.1.3	Migracje ludności	101
6.1.4	Bezrobocie	101
6.2	Zasoby i warunki mieszkaniowe	102
6.3	Infrastruktura społeczna	103
6.3.1	Oświata i wychowanie	103
6.3.2	Kultura i czytelnictwo	105
6.3.3	Zdrowie i pomoc społeczna	106
6.3.4	Handel i gastronomia	106
6.3.5	Turystyka i wypoczynek	107
6.3.6	Łączność	108
6.3.7	Administracja	108
6.3.8	Usługi	109

7. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	109
8. Potrzeb i możliwości rozwoju gminy	110
8.1 Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne	110
8.2 Prognozy demograficzne	114
8.3 Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	116
8.4 Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	117
9. Stanu prawnego gruntów	123
10. Występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	125
11. Występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla	125
11.1 Tereny powierzchniowej eksploatacji surowców	125
11.2 Wody podziemne	126
11.3 Występowanie udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla	126
12. Występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	126
13. Stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami	128
13.1 Infrastruktura komunikacyjna	128
13.1.1 Komunikacja drogowa	128
13.1.2 Komunikacja zbiorowa	133
13.1.3 Charakterystyka stanu technicznego dróg publicznych	133
13.2 Infrastruktura techniczna	134
13.2.1 Zapotrzebowanie w wodę	134
13.2.2 Kanalizacja sanitarna, oczyszczanie ścieków	135
13.2.3 Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów	136
13.2.4 Elektroenergetyka	139
13.2.5 Ciepłownictwo	140
13.2.6 Zaopatrzenie w gaz	142
13.2.7 Telekomunikacja	142
14. Zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych	142
15. Wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej	143

SPIS TABEL W TEKŚCIE

Nr Tab.	Treść tabeli	Strona
1.	Powierzchnie gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w gminie Lipsk	29
2.	Struktura władania obszarami leśnymi	36
3.	Typy siedliskowe i ich udział procentowy lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa Augustów	37
4.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w lasach Nadleśnictwa Augustów	38
5.	Typy siedliskowe i ich udział procentowy lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa Płaska	38
6.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w lasach Nadleśnictwa Płaska	39
7.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Bartniki	40
8.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Jaczniki	41
9.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Jałowo	41
10.	Zestawienie powierzchni lasów ochronnych w obrębie Jałowo	42
11.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Jasionowo	42
12.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Kopczany	43
13.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Krasne	43
14.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Kurianka	44
15.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Lipsk	45
16.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Lipszczany	45
17.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Lubinowo	46
18.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Łąki wsi Krasne	46
19.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Nowe Leśne Bohatery	47
20.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Rogożyn Nowy	47
21.	Zestawienie powierzchni lasów ochronnych w obrębie Rogożyn Stary	48
22.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Rogożyn Stary	48
23.	Zestawienie powierzchni lasów ochronnych w obrębie Rogożynek	49
24.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Rogożynek	49
25.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Rygałówka	50
26.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Siółko	50
27.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Skieblewo	51
28.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Stare Leśne Bohatery	52
29.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Starożyńce	52
30.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Wołkusz	53
31.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Wyżarne	53
32.	Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Żabickie	54

33.	Struktura użytkowania gruntów w gminie Lipsk	55
34.	Klasy bonitacyjne łąk i pastwisk	57
35.	Podział gruntów na terenie gminy Lipsk	58
36.	Powierzchnie gruntów ornych z podziałem na klasy	60
37.	Struktura gospodarstw rolnych według ich powierzchni w 2015r.	61
38.	Pomniki przyrody na terenie gminy Lipsk	75
39.	Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków	77
40.	Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków	80
41.	Wykaz stanowisk archeologicznych według AZP	87
42.	Zmiany potencjału ludności w gminie Lipsk	99
43.	Liczba mieszkańców gminy Lipsk w latach 2010 – 2014r.	99
44.	Struktura wieku ludności gminy Lipsk według grup wiekowych	100
45.	Struktura wieku ludności gminy Lipsk	100
46.	Ruch naturalny	101
47.	Migracje ludności w gminie Lipsk	101
48.	Wielkość i struktura bezrobocia w gminie Lipsk	101
49.	Zasoby mieszkaniowe w gminie Lipsk	102
50.	Ruch budowlany	103
51.	Wykaz placówek i oddziałów przedszkoli	104
52.	Szkoły podstawowe na terenie gminy Lipsk	105
53.	Rozwój czytelnictwa w gminie Lipsk	106
54.	Podział działalności gospodarczej ze względu na przeważającą funkcję	107
55.	Analiza demograficzna	114
56.	Analiza demograficzna z podziałem na wiek	115
57.	Analiza chłonności terenów przeznaczonych pod zabudowę	118
58.	Analiza chłonności terenów przeznaczonych pod zabudowę	119
59.	Analiza chłonności terenów przeznaczonych pod zabudowę	120
60.	Zestawienie powierzchniowe	120
61.	Zadania gminne zaplanowane z perspektywą do roku 2021	121
62.	Wydatki gminy na poszczególne zadania pogrupowane na sieci komunikacyjne, techniczne i obiekty społeczne, służące realizacji zadań własnych	122
63.	Struktura własności gruntów w mieście i gminie Lipsk	123
64.	Struktura gospodarstw rolnych wg. ich powierzchni w 2015r.	124
65.	Ekspluataowane złoża kruszywa naturalnego	125
66.	Zestawienie terenów górniczych w gminie Lipsk	127
67.	Wykaz ulic miejskich w Lipsku w Powiatowym Zarządzie Dróg	128
68.	Wykaz dróg gminnych	129
69.	Charakterystyka sieci kanalizacyjnej w gminie Lipsk	135
70.	Wykaz kotłowni w mieście Lipsku	140
71.	Kotłownie inne w mieście Lipsk	141
72.	Wykaz kotłowni olejowych w obiektach publicznych na terenie wiejskim gminy Lipsk	141

CZEŚĆ I

INFORMACJE WSTĘPNE

1. WSTĘP

1.1. Podstawy prawne opracowania zmiany "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk"

- 1) ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (jedn. tekst z 2015r. poz.199 ze zmianami poz. 199, 443, 774, 1265, 1434, 1713, 1717);
- 2) rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U. Nr 118, poz.1233);
- 3) uchwała Nr XXXIV/272/14 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 14 listopada 2014r. w sprawie przystąpienia do zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk”;
- 4) Przepisy odrębne:
 - ustawa z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (jedn. tekst z 2013r, poz. 1409 z późn. zm.),
 - ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (jedn. tekst z 2013r., poz.1232),
 - ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (jedn. tekst Dz.U. z 2013 poz. 1235 z późn. zm.),
 - ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (jedn. tekst Dz.U. z 2015 poz. 1651)
 - ustawa z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (jedn. tekst z 2015r., poz.469),
 - ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (jedn. tekst z 2014r., poz. 1446 z późn. zm.),
 - ustawa z dnia 21 marca 1985r. o drogach publicznych (jedn. tekst z 2015r., poz.460),
 - ustawa z dnia 28 września 1991r. o lasach (jedn. tekst z 2014r., poz. 1153 z późn.zm.),
 - ustawa z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (j.t. Dz.U. z 2015r. poz. 909),
 - ustawa z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst z 2015 poz. 1774 z późn. zm.),
 - ustawa z dnia 9 października 2015r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 poz. 1777),
 - rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 września 1993 roku w sprawie utworzenia Biebrzańskiego Parku Narodowego (Dz. U. Nr 86 poz. 399);
 - Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego;
 - Zarządzenie nr 27/2013 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 31 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Ostoja Augustowska PLH200005;
 - uchwała Nr XII/93/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r.w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy” (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2015r., poz.2121);
 - uchwała Nr XII/89/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r.. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2015r., poz.2117);
 - rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2003r. w sprawie sposobu zgłaszania i oznakowania przeszkód lotniczych (Dz.U. z 2003r. Nr 130, poz.1193)

Prace nad zmianą Studium, na zlecenie Urzędu Miasta i Gminy Lipsk, prowadzone są przez Pracownię Urbanistyczną „TEWA” s.c. w Suwałkach, kierowaną przez Teresę E. Fimowicz (upr. urbanistyczne Nr 1359/94).

1.2. WYKAZ WAŻNIEJSZYCH MATERIAŁÓW WYJŚCIOWYCH

- 1) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk opracowanego w 2001r. przyjętego uchwałą Nr XXII/206/02 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 26 marca 2002r.
- 2) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulic Pustej i Stolarskiej w Lipsku – uchwała Nr XXXI/191/98 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 31 marca 1989r. (Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 24, poz.138)
- 3) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulic Pustej i Stolarskiej w Lipsku – uchwała Nr XIII/92/04 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 27 kwietnia 2004r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 59, poz.993)
- 4) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części terenów wsi Lipszczany w gminie Lipsk, powiat augustowski, związany z drogowym przejściem granicznym – uchwała Nr V/38/07 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 26 marca 2007r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 105, poz.930)
- 5) Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Lipsk - uchwała Nr XXIV/181/93 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 02 czerwca 1993r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego nr 19, poz. 126)
- 6) Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta i gminy Lipsk w okresie 2010r.-2014r. – opracowanie lipiec 2014r.
- 7) Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie” przyjętej przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r. ;
- 8) Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020r. - Uchwała Nr XXXI/374/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 9 września 2013 r.;
- 9) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego Uchwała Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 108, poz. 2026) ze zmianą zatwierdzoną Uchwałą Nr XL/479/14 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 czerwca 2014r. (Dz.Urz.Woj.Podlaskiego poz. 2319);
- 10) Strategia rozwoju powiatu augustowskiego do 2020 roku- część II - Misja i cele rozwoju powiatu augustowskiego – Uchwała Nr 161/XIX/04 Rady Powiatu w Augustowie z dnia 29 grudnia 2004 r.
- 11) Strategia rozwoju Miasta i Gminy Lipsk do roku 2020 - Uchwała Rady Miejskiej w Lipsku Nr XI/60/15 z dnia 12 listopada 2015r.
- 12) Program ochrony środowiska dla gminy Lipsk na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016 – 2019;
- 13) Plan Rozwoju miejscowości Lipsk - Uchwała Nr XXIII/163/05 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 16 czerwca 2005 r.
- 14) Mapa topograficzna gminy Lipsk w skali 1:25000;
- 15) Mapa ewidencyjna gminy Lipsk w skali 1:5000;
- 16) Dane statystyczne – Urząd Statystyczny w Białymstoku;
- 17) Informacje i materiały planistyczne Urzędu Miejskiego w Lipsku;
- 18) Wnioski do zmiany Studium zgłoszone przez instytucje i osoby prywatne;

1.3. CZĘŚCI SKŁADOWE ZMIANY STUDIUM

Tom I niniejszego opracowania zawiera część dokumentacyjną stanu wyjściowego do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk.

Na całość opracowania zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk” składają się następujące części:

TOM I - UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY LIPSK

Część I – Informacje wstępne

Część II – Uwarunkowania rozwoju przestrzennego.

Integralną częścią tomu I stanowią rysunki w skali 1:25 000:

- Załącznik Nr 1 – Uwarunkowania wynikające z użytkowania terenów.
- Załącznik Nr 2 – Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska.
- Załącznik Nr 3 - Uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

TOM II - KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY LIPSK,

Część I – Wstęp

Część II – Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk

Część III – Uzasadnienie przyjętych rozwiązań.

Integralną częścią tomu II stanowi rysunek w skali 1: 25 000:

- Załącznik Nr 1- Kierunki zagospodarowania przestrzennego.

1.4. PRZEDMIOT, ZAKRES I CEL ZMIANY STUDIUM

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest ogólnym zapisem waloryzującym przestrzeń gminy i jej obecne zagospodarowanie, ujawnia szanse rozwoju, bariery i konflikty wynikające z zasobów środowiska, potencjału demograficznego oraz stanu zainwestowania. Daje podstawę do określenia pożądanej struktury przestrzennej obszaru i określa preferencje w polityce przestrzennej władz samorządowych. Studium nie jest aktem prawa miejscowego.

W lipcu 2014r. została opracowana „Analiza zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta i gminy Lipsk w okresie 2010r.-2014r.”, w wyniku której zaistniała pilna potrzeba zmiany Studium ze względu na jego nieaktualność i brak zgodności z obowiązującymi przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i przepisami odrębnymi.

Podstawą formalną opracowania zmiany Studium jest uchwała Nr XXXIV/272/14 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 14 listopada 2014r. w sprawie przystąpienia do zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk”.

Zmiany jakie wprowadzono w dokumentacji zmiany Studium wynikły ze zmiany uwarunkowań, jakie zaszły na terenie miasta i gminy Lipsk po 2001r., konieczności dostosowania do przepisów: ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2015, poz.199 z późn.zm.), rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118 z roku 2004, poz. 1233), ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (jedn. tekst Dz.U. z 2013 poz. 1235 z późn. zm.) oraz obowiązujących przepisów odrębnych.

Rysunki zmiany Studium sporządzono na kopiach map topograficznych pozyskanych od Marszałka Województwa Podlaskiego - Licencja nr DMG-II.7522.64.2015_20_P, z dnia 27.05.2015r.

Niniejsza dokumentacja zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk”, jest zgodna z wymaganym

zakresem określonym w art. 10 ust. 1 i 2 w/w ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2015 r., poz. 199 z późn.zm.). Pod względem obszarowym opracowanie obejmuje teren gminy w granicach administracyjnych.

Aktualizacja dokumentacji obejmująca **uwarunkowania** polegała na zmianie zakresu treści oraz jego uzupełnieniu o nowe dane pochodzące z ostatnich lat. Dość znaczna część nieaktualnych fragmentów tekstu studium opracowanego w 2001r. została usunięta. Zmiany te wprowadzono niemal we wszystkich rozdziałach, w związku z tym nie wyróżniano tych fragmentów tekstu, które zostały usunięte. Pozostałe, aktualne fragmenty tekstu studium opracowanego w 2001r. zostały przeniesione do niniejszego opracowania i oznaczone kursywą w kolorze niebieskim.

Zagadnienia określone w art. 10 ust. 2 powyższej ustawy, zostały omówione w części „**Kierunki zagospodarowania przestrzennego**”. Zachowano ustalenia, które pozostały aktualne (wyróżnione kursywą w kolorze niebieskim), wprowadzając jednocześnie ustalenia zmienione lub dodatkowe.

Dokumentację poszerzono o nowe rozdziały omawiające zagadnienia nie ujęte w dokumentacji Studium opracowanego w 2001 roku.

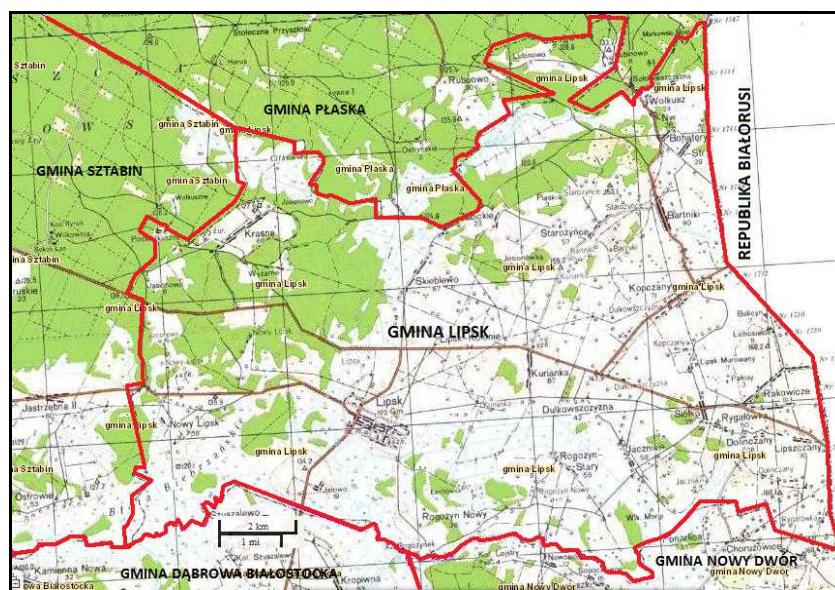
Całość dokumentacji zmiany Studium, obejmującej uwarunkowania i kierunki, należy traktować jako tekst ujednolicony.

Zgodnie z ustawą z dnia 3.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (jedn. tekst Dz.U. z 2013 poz. 1235 z późn. zm.), do zmiany Studium uwarunkowań sporządza się prognozę oddziaływania na środowisko (art. 51 ust. 1).

2. PODSTAWOWE WIADOMOŚCI O GMINIE

Gmina Lipsk położona jest w rejonie przygranicznym północno-wschodniej części kraju w województwie podlaskim. Powierzchnia gminy wynosi 184,21 km², co stanowi niecały 1% powierzchni województwa i około 11% powierzchni powiatu augustowskiego, na terenie którego jest położona. Gmina Lipsk jest jedyną Gminą miejsko – wiejską wchodzącą w skład powiatu augustowskiego.

Położenie Gminy Lipsk na tle gmin sąsiadujących

źródło: opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Administracyjnie obszar gminy dzieli się na 30 sołectw w których znajduje się 29 miejscowości. Obszar gminy Lipsk od północy sąsiaduje z gminą Płaska, od zachodu gminą Sztabin, a od południa z gminami Dąbrowa Białostocka i Nowy Dwór, wschodnią granicę gminy stanowi granica państwa.

Gmina Lipsk wg regionalizacji fizycznogeograficznej (wg Kondrackiego) Polski położona jest w obrębie dwóch mezoregionów. Tereny dolinne należą do Kotliny Biebrzańskiej, teren zaś środkowy i wschodni do Wzgórz Sokólskich. Cała gmina znajduje się w makroregionie Niziny Północnopodlaskiej.

Siedzibą gminy jest miasto Lipsk o powierzchni 4,92km², położone na południowo-zachodnim cyplu rozległej wyspy mineralnej, zwanej Wzgórzami Lipskimi. Wzgórza wraz z Lipskiem otoczone są przez bagienne doliny Biebrzy i Wołkuszanki.

W 2014 roku zarejestrowano 5407 mieszkańców, w tym 2692 mężczyzn i 2715 kobiet. Obecna ludność gminy stanowi 0,5% ludności województwa podlaskiego. Gęstość zaludnienia na obszarze gminy wynosi 29 osób/km² (w województwie 59 osób/km²).

3. CELE ROZWOJU GMINY LIPSK WYBRANE Z OPRACOWAŃ STRATEGICZNYCH

3.1 Wyciąg z ustaleń „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie” (KSRR) przyjętej przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r.

KSRR wyznacza cele polityki regionalnej wobec poszczególnych terytoriów w kraju, w tym w szczególności obszarów miejskich i wiejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu. Dokument ten określa także sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju.

Celem strategicznym polityki regionalnej do 2020 roku, określonym w KSRR, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Rozwinięciem celu strategicznego są trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych,
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Do każdego celu KSRR opracowano miary sukcesu ich realizacji. Zidentyfikowano też czynniki integrujące regiony w układzie: region – miasta – obszary wiejskie w ramach każdego celu, w tym w szczególności w zakresie tworzenia warunków dla integracji funkcjonalnej obszarów wiejskich z miastami, poprzez absorpcję obszarów wiejskich, zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej oraz wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.

3.2 Wyciąg z ustaleń „Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020r.” przyjętej Uchwałą Nr XXXI/374/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 9 września 2013 r.

Strategia rozwoju Województwa Podlaskiego określa misję rozwoju województwa, wyznacza cele i przyporządkowuje im priorytety. Realizacja Strategii pozwoli na zwiększenie

spójności społeczno - ekonomicznej i konkurencyjności regionu poprzez stworzenie warunków do pełniejszego wykorzystania jego potencjału.

Strategia jest kluczowym dokumentem programowym określającym zasady i kierunki długofalowej koncepcji rozwoju regionu. Formułując cele i priorytety wskazuje ona dziedziny koncentracji wysiłku rozwojowego i pożądane tendencje zmian, które powinniśmy wspierać i promować, aby uzyskać określony efekt. Osiągnięcie wyznaczonych celów możliwe będzie poprzez partnerstwo wszystkich środowisk regionalnych, będących głównymi beneficjentami wdrożenia.

Misja stanowi zapis intencji tego, co władze samorządowe województwa podlaskiego pragną uzyskać w wyniku realizacji opracowanej Strategii.

Misja województwa:

„Województwo podlaskie: zielone, otwarte, dostępne i przedsiębiorcze”

Cel strategiczny 1. Konkurencyjna gospodarka;

Cel strategiczny 2. Powiązania krajowe i międzynarodowe;

Cel strategiczny 3. Jakość życia.

U podstaw skutecznej realizacji celów strategicznych leżą cele horyzontalne, których wątki przenikają cele strategiczne:

Cel horyzontalny: Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze podstawą harmonii aktywności człowieka i przyrody;

Cel horyzontalny: Infrastruktura techniczna i teleinformatyczna otwierająca region dla inwestorów, mieszkańców, sąsiadów i turystów

Przyjęte cele horyzontalne z jednej strony warunkują, z drugiej zaś wspierają możliwości skutecznego osiągnięcia celów strategicznych.

CEL STRATEGICZNY 1. KONKURENCYJNA GOSPODARKA

CEL OPERACYJNY 1.1. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Główne kierunki interwencji:

- Promowanie postaw przedsiębiorczych
- Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych

CEL OPERACYJNY 1.2. WZROST INNOWACYJNOŚCI PODLASKICH PRZEDSIĘBIORSTW

Główne kierunki interwencji:

- Promowanie postaw proinnowacyjnych
- Wspieranie działalności B+R w przedsiębiorstwach
- Zapewnienie dostępu do kapitału na działalność inwestycyjną i innowacyjną przedsiębiorstw
- Wspieranie transferu wiedzy i komercjalizacji wyników B+R
- Wspieranie innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych i marketingowych

CEL OPERACYJNY 1.3. ROZWÓJ KOMPETENCJI DO PRACY I WSPARCIE AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ MIESZKAŃCÓW REGIONU

Główne kierunki interwencji:

- Poprawa dostępności do wysokiej jakości kształcenia i szkolenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy
- Aktywizacja zawodowa osób o utrudnionym dostępie do rynku pracy

CEL OPERACYJNY 1.4. KAPITAŁ SPOŁECZNY JAKO KATALIZATOR PROCESÓW ROZWOJOWYCH

Główne kierunki interwencji:

- Promowanie wartości i postaw sprzyjających współpracy i aktywności obywatelskiej oraz wspieranie dialogu społecznego
- Efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego
- Zwiększenie obecności kultury w życiu codziennym poprzez poprawę dostępu do jej dóbr oraz kształtowanie nawyków kulturalnych
- Poprawa skuteczności zarządzania regionalnego i lokalnego – sprawna administracja

CEL OPERACYJNY 1.5. EFEKTYWNE KORZYSTANIE Z ZASOBÓW NATURALNYCH

Główne kierunki interwencji:

- Promowanie postaw i działań sprzyjających efektywności wykorzystania zasobów naturalnych
- Ograniczanie energo- i materiałochłonności
- Produkcja energii ze źródeł odnawialnych

CEL OPERACYJNY 1.6. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA SIECIOWA

Główne kierunki interwencji:

- Rozbudowa infrastruktury telekomunikacyjnej
- Przebudowa systemu energetycznego
- Wspieranie rozwoju infrastruktury gazowej

CEL STRATEGICZNY 2. POWIĄZANIA KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE

CEL OPERACYJNY 2.1. AKTYWNOŚĆ PODLASKICH PRZEDSIĘBIORSTW NA RYNKU PONADREGIONALNYM

Główne kierunki interwencji:

- Promocja gospodarcza regionu
- Inicjatywy sprzyjające nawiązywaniu kontaktów gospodarczych oraz wspieranie obecności podlaskich przedsiębiorstw na rynkach zewnętrznych

CEL OPERACYJNY 2.2. POPRAWA ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ WOJEWÓDZTWA

Główne kierunki interwencji:

- Aktywność informacyjno-promocyjna ukierunkowana na inwestorów (aktywne pozyskiwanie inwestorów)
- Dostępność terenów inwestycyjnych

CEL OPERACYJNY 2.3. ROZWÓJ PARTNERSKIEJ WSPÓŁPRACY TRANSGRANICZNEJ

Główne kierunki interwencji:

- Poprawa przepustowości i zwiększanie sieci przejść granicznych
- Działania w zakresie ułatwień w przekraczaniu granicy
- Tworzenie powiązań formalnych i nieformalnych oraz sieci współpracy

- Ochrona i efektywne wykorzystanie wspólnego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego obszaru pogranicza

CEL OPERACYJNY 2.4. ROZWÓJ PARTNERSKIEJ WSPÓŁPRACY MIĘDZYREGIONALNEJ

Główne kierunki interwencji:

- Tworzenie powiązań formalnych i nieformalnych oraz sieci współpracy
- Rozwój ponadregionalnych produktów i współpraca w zakresie wspólnych problemów
- Rozwój współpracy w sferze innowacji i inwestycji

CEL OPERACYJNY 2.5. PODNIESIENIE ZEWNĘTRZNEJ I WEWNĘTRZNEJ DOSTĘPNOŚCI KOMUNIKACYJNEJ REGIONU

Główne kierunki interwencji:

- Poprawa zewnętrznej dostępności transportowej regionu
- Wzmocnienie spójności terytorialnej poprzez wspieranie wewnętrznej dostępności transportowej
- Efektywny system transportu publicznego

CEL STRATEGICZNY 3. JAKOŚĆ ŻYCIA

CEL OPERACYJNY 3.1. ZMNIEJSZENIE NEGATYWNYCH SKUTKÓW PROBLEMÓW DEMOGRAFICZNYCH

Główne kierunki interwencji:

- Wspieranie rodzin w opiece nad dzieckiem i osobami zależnymi
- Rozwój nowoczesnych, dobrze adresowanych usług społecznych
- Wsparcie aktywności zawodowej i społecznej osób starszych, umożliwiające lepsze wykorzystanie ich potencjału

CEL OPERACYJNY 3.2. POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

Kierunki interwencji:

- Współpraca i rozwój potencjału instytucjonalnego w obszarze pomocy i integracji społecznej
- Wspieranie osób wykluczonych społecznie, zagrożonych wykluczeniem społecznym, dysfunkcją lub przeżywających trudność
- Wsparcie rodziny i systemu pieczy zastępczej
- Wspieranie osób wykluczonych społecznie, zagrożonych wykluczeniem społecznym, dysfunkcją lub przeżywających trudności

CEL OPERACYJNY 3.3. POPRAWA STANU ZDROWIA SPOŁECZEŃSTWA ORAZ BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

Główne kierunki interwencji:

- Poprawa efektywności systemu opieki zdrowotnej w województwie
- Kształtowanie prozdrowotnego stylu życia
- Wzrost efektywności działania podmiotów i służb bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa

CEL OPERACYJNY 3.4. OCHRONA ŚRODOWISKA I RACJONALNE GOSPODAROWANIE JEGO ZASOBAMI

Główne kierunki interwencji:

- Edukacja ekologiczna i zwiększenie aktywności prośrodowiskowej społeczeństwa
- Ochrona powietrza, gleb, wody i innych zasobów

- Efektywny system gospodarowania odpadami
- Gospodarka niskoemisyjna (w tym efektywność energetyczna)
- Ochrona zasobów przyrodniczych i wartości krajobrazowych oraz odtwarzanie i renaturalizacja ekosystemów zdegradowanych."

3.3 Wyciąg z ustaleń z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego” przyjętego Uchwałą Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003r. zmienionego Uchwałą Nr XL/479/14 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 czerwca 2014r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego poz. 2319);

W chwili obecnej opracowywana jest zmiana „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego”. W związku z powyższym niektóre ustalenia mogą ulec zmianom. Z powyższego opracowania wybrano te fragmenty, które dotyczą bezpośrednio miasta i gminy Lipsk.

VI. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA

Kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego – stanowiące element polityki przestrzennej administracji publicznej województwa zostały określone dla:

- **obszaru całego województwa** w zakresie: ochrony zasobów środowiska przyrodniczego, antropogenicznego i kulturowego, rozwoju funkcji gospodarczych, infrastruktury transportowej, energetycznej i telekomunikacyjnej oraz zagadnień obronnych i antykryzysowych,
- **4 obszarów funkcjonalnych** – centralnego, zachodniego, północnego i południowego oraz wyodrębnionych w nich wymagających szczególnej polityki przestrzennej obszarów problemowych.

1.5. Ochrona lasów i zadrzewień oraz wzbogacanie ich walorów:

- **sukcesywne zalesianie** gruntów marginalnych dla potrzeb produkcji rolniczej, zgodnie z optymalnymi granicami polno – leśnymi w planach miejscowych, z priorytetami określonymi w punkcie 2.2.2.a „zasad zagospodarowania...”, w tym z priorytetem gmin objętych „Krajowym Programem Zwiększania Lesistości”: Choroszcz, Dąbrowa Białostocka, Drohiczyń, Łapy, Sokółka, Supraśl, Suraż, Wasilków, Dobrzyniewo Duże, Gródek, Kleszczele, Krynki, Kuźnica, Narew, Suchowola, Szudziałowo, Goniądz, Grajewo, Jedwabne, Nowogród, Łomża, Radziłów, Trzcianna, Wizna, Bakalarzewo, Filipów, Jeleniewo, Lipsk, Przerośl, Suwałki i Sztabin oraz priorytetem potencjalnych korytarzy migracyjnych pomiędzy Puszcą Białowieską i Puszcą Knyszyńską, Puszcą Augustowską i Puszcą Knyszyńską, doliną rzeki Biebrzy i Puszcą Knyszyńską, Puszcą Piską i doliną rzeki Biebrzy.

3.2.1. Rozwój systemu informacji i promocji turystycznej

Centra regionalne informacji i obsługi ruchu turystycznego docelowo powstać mogą w: Wizajnach, Puńsku, Sejnach, Lipsku, Nowym Dworze, Suchowoli, Rajgrodzie, Grajewie, Goniądzu, Szczuczynie, Wąsoszu, Kolnie, Radziłowie, Nowogrodzie, Łomży, Zambrowie, Tykocinie, Knyszynie, Wasilkowie, Supraślu, Krynkach, Surażu, Bielsku Podlaskim, Rudce, Ciechanowcu, Drohiczyń, Siemiatyczach, Mielniku, Łapach, Choroszczy i Narewce,

Turystyka transgraniczna i międzynarodowa powinna być ukierunkowana na wykreowanie wizerunku województwa podlaskiego jako polskiej i europejskiej „bramy” turystycznej na Litwę (pośrednio Łotwę, Estonię i Finlandię) i Białoruś (pośrednio Rosję). Sprzyjać temu będzie przygraniczne położenie województwa, przebieg przez jego obszar

ważnych europejskich i krajowych ciągów drogowych, kolejowych i wodnych, liczne przejścia graniczne oraz wartościowe turystycznie transgraniczne obszary chronione. Rozwój turystyki transgranicznej i międzynarodowej wymagać będzie w szczególności:

- realizacji transgranicznych pieszych i rowerowych szlaków turystycznych z Polski na Litwę i Białoruś, w tym szlaków: (Biała Piska) – granica województwa – Augustów – Lipszczany – Grodno, Suwałki – granica województwa – (Stańczyki – Gołdap), (Stańczyki) – granica województwa – Bolcie oraz Suwałki – Stary Folwark – Wigry – Sejny – (Kapczamiestis) oraz szlaków pieszych i rowerowych w Puszczy Białowieskiej (w gminach Euroregionu Puszczy Białowieskiej).

4.2. Dostosowanie standardów technicznych dróg wojewódzkich do ich klas funkcjonalnych i potrzeb ruchu wynikających zwłaszcza z obsługi powiązań wewnątrzwojewódzkich, w tym:

4.2.1. Dostosowanie dróg wojewódzkich na całej długości lub wyszczególnionych odcinkach do parametrów klasy G:

- Nr 664 na odcinku Augustów – Lipsk i ewentualnie zmiana kategorii na drogę krajową,
- Nr 673 na odcinku Lipsk – Dąbrowa Białostocka,

4.2.2. Dostosowanie dróg wojewódzkich do parametrów klasy Z:

- Nr 664 na odcinkach Raczki – Augustów i Lipsk – granica państwa,

4.3. Dostosowanie dróg powiatowych o szczególnym znaczeniu dla rozwoju województwa – do klasy Z:

- Nr 864 Lipsk - Gruszka ze względów turystycznych,

4.7. Poprawienie obsługi ruchu na granicach z Litwą i Białorusią wymaga: utworzenia postulowanych drogowych przejść granicznych w zależności od porozumień z Białorusią w: Lipszczanach, Chworościanach, Wojnowcach, Krynkach, Jałówce, Tokarach oraz Białowieży i na Kanale Augustowskim w Rudawce do obsługi ruchu turystycznego

4.10. Budowa ścieżek rowerowych ustalonych w miejscowych planach i studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w oparciu m.in. o opracowane koncepcje układu dróg rowerowych i pieszo – rowerowych z uwzględnieniem ruchu drogowego i rowerowego lub rowerowego i pieszego na trasach turystycznych rowerowych:

międzynarodowych:

- (Biała Piska) – granica województwa – Augustów – Lipszczany – (Grodno),

6.1.3. Rozbudowa systemu gazowniczego w/c w zachodniej i północnej części województwa

w oparciu o wariantowe zasilanie:

a) z Systemu Gazociągów Tranzytowych „Jamał” z tłoczni w Zambrowie:

- wg PGNiG miast i gmin: Stawiski, Kolno, Suwałki, Augustów, Lipsk, Raczki, Przerośl, Nowinka, Sztabin, Jeleniewo, Grabowo, Szczuczyn i Piątница,

b) z projektowanego gazociągu tranzytowego DN 1000/800 Białoruś – z tłoczni Iwacewicz ~ 190 km od granicy polsko – białoruskiej – Obwód Kaliningradzki, przebiegającego przez obszar województwa podlaskiego trasę Lipszczany – Lipsk – Augustów – Gołdap, miast i gmin jw.

9.2. Kierunki zagospodarowania w zakresie ochrony granicy państwowej

W celu poprawy warunków ochrony granicy państwowej poprzez Straż Graniczną, odcinek granicy chroniony przez jedną strażnicę powinien ulec skróceniu do około 15-20 km. Przewiduje się budowę nowych obiektów Straży Granicznej w Czeremsze Osadzie, Sokółce i Lipsku oraz stosownie do potrzeb ewentualnie w innych miejscowościach.

10.1.9. Obszary problemowe

Obszar problemowy przygranicza

W skład obszaru problemowego przygranicza wchodzi gminy: Lipsk, Nowy Dwór, Dąbrowa Białostocka, Sidra, Kuźnica, Sokółka, Szudziałowo, Krynki, Gródek i Michałowo. W obszarze występuje szereg niekorzystnych zjawisk demograficznych. W szczególności nasila się proces: depopulacji, niekorzystnej struktury wiekowej, defeminizacji. Narasta zjawisko bezrobocia i zubożenia mieszkańców. Zapobieżenie tym niekorzystnym procesom, w oparciu o studia zagospodarowania, w obszarze wymaga programów wsparcia i odpowiedniej polityki przestrzennej w zakresie:

a) aktywizacji gospodarczej i społecznej:

- modernizacji i budowy dróg dojazdowych do przejść granicznych, w tym budowy drogi rokadowej wzdłuż granicy wschodniej państwa, łączącej istniejące i projektowane przejścia graniczne,

b) restrukturyzacji rolnictwa:

- tworzenia gospodarstw wielkoobszarowych specjalizujących się w chowie bydła mlecznego i owiec,
- zalesiania gruntów marginalnych poprzez realizację programu zwiększania lesistości kraju,
- rozwój rolnictwa ekologicznego na obszarach objętych programem NATURA 2000 w dolinach Biebrzy i Narwi, w Puszczy Knyszyńskiej i Niece Gródecko-Michałowskiej,
- realizacji programu małej retencji,
- tworzenia gospodarstw agroturystycznych na bazie istniejącej i projektowanej zabudowy zagrodowej,

c) zagospodarowania turystycznego poprzez realizację programu z zakresu turystyki, odnoszącego się do obszaru problemowego z kierunków rozwoju funkcji gospodarczych określonych w pkt 9.1.5. 5. turystyka.

10.3. Obszar funkcjonalny północny

Obszar ten obejmuje powiaty: ziemski i grodzki suwalski, augustowski i sejneński o łącznej powierzchni 3888 km² i stanowi 19,3% powierzchni województwa podlaskiego. W skład obszaru wchodzi 22 gminy, w tym: 3 gminy miejskie, 1 gmina miejsko – wiejska i 18 gmin wiejskich.

10.3.1. Funkcje obszaru

Dominującymi funkcjami obszaru będą: rolnictwo oraz turystyka i wypoczynek. Funkcjami uzupełniającymi będą: przemysł, leśnictwo i lecznictwo uzdrowiskowe.

10.3.2. Kierunki rozwoju sieci osadniczej

Miasto Lipsk – wielofunkcyjny gminny ośrodek rozwoju wspomagający ośrodek powiatowy w zakresie szkolnictwa średniego, ochrony zdrowia, kultury oraz rozwoju przedsiębiorczości i otoczenia biznesu. W perspektywie pełnić on może również funkcję ośrodka rozrządu i obsługi potencjalnego ruchu transgranicznego i turystycznego w północnej części Biebrzańskiego Parku Narodowego oraz południowej części Puszczy Augustowskiej.

Wzmocnienie tych funkcji miasta wymagać będzie:

- a) realizacji obiektów i urządzeń dla potrzeb turystyki i wypoczynku obszarów Biebrzańskiego Parku Narodowego i Puszczy Augustowskiej,
- b) realizacji obiektów i urządzeń związanych z potencjalnym ruchem transgranicznym,
- c) adaptacji obiektów i terenów gospodarczych do nowych potrzeb produkcyjnych lub społecznych, w tym obiektów bazy GS „Samopomoc Chłopska”, „Unitra – Unitech” i Spółdzielni Usług Rolniczych,

- d) modernizacji i rozbudowy ujęcia wody oraz kanalizacji,
- e) modernizacji i rozbudowy składowiska odpadów komunalnych.

10.3.3. Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego

- wdrożenie „Europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000” na obszarach prawnie chronionych (parków narodowych i krajobrazowych, rezerwatów i chronionego krajobrazu) oraz wymagających ochrony, w tym na obszarach:
 - Suwalskiego Parku Krajobrazowego z jeziorem Hańcza,
 - Ostoi Wigierskiej,
 - Puszczy Augustowskiej,
 - Doliny Biebrzy,
- opracowanie planów ochrony parków narodowych, krajobrazowego i rezerwatów a następnie planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego tych obszarów uwzględniających ustalenia zawarte w planach ochrony,
- ustanowienie transgranicznych obszarów chronionych - „Suwalsko –Wisztynieckiego” i „Trzy Puszcze”, sporządzenie planów ich ochrony i zagospodarowania a następnie wdrożenie,
- prowadzenie polityki przestrzennej zgodnie z pkt. VI.1 „Kierunki ochrony zasobów środowiska województwa” oraz zasad określonych w pkt. V.2.

10.3.4. Kierunki ochrony środowiska kulturowego

- tworzenie warunków przestrzennych do współpracy transgranicznej z Litwą, Białorusią i województwem warmińsko–mazurskim w zakresie ochrony i racjonalnego zagospodarowania walorów środowiska kulturowego,
- twórcze kontynuowanie lokalnych tradycji oraz nawiązywanie do wartościowych historycznych sposobów aranżacji przestrzeni publicznych i form zabudowy.

10.3.5. Kierunki rozwoju funkcji społecznych

Dostosowanie potencjału infrastruktury społecznej do potrzeb wynikających z funkcji i wymogów współczesności, w tym ochrony tożsamości narodowej, wymagać będzie:

- a) w zakresie nauki i szkolnictwa:
 - równomiernego rozmieszczenia w obszarze funkcjonalnym obiektów szkolnictwa średniego,
 - rozwoju i podniesienia standardu bazy oświatowej,
- b) w zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej:
 - tworzenie bazy materialnej do edukacji wypoczynku i integracji osób niepełnosprawnych, w tym tworzenia warunków do rozwoju i poprawy funkcjonowania pomocy środowiskowej i zabezpieczenia spokojnej starości,
- c) w zakresie ochrony zdrowia i opieki społecznej:
 - tworzenie bazy materialnej do edukacji wypoczynku i integracji osób niepełnosprawnych, w tym tworzenia warunków do rozwoju i poprawy funkcjonowania pomocy środowiskowej i zabezpieczenia spokojnej starości,
- d) w zakresie sportu i wypoczynku codziennego i świątecznego:
 - tworzenia warunków przestrzennych i infrastrukturalnych do realizacji boisk i sal gimnastycznych przy gimnazjach i udostępnianie ich po godzinach lekcyjnych dla rekreacji i sportu ludności,
 - podnoszenia standardu i wyposażenia istniejącej bazy sportowej i rekreacyjnej,
 - tworzenia warunków przestrzennych do realizacji nowych obiektów rekreacyjnych (parków, ścieżek zdrowia i rowerowych, plaży, kąpielisk, przystani wodnych) oraz zasad określonych w pkt. V.2.

10.3.6. Kierunki rozwoju funkcji gospodarczych

1) Rolnictwo

Obszar funkcjonalny północny charakteryzuje się niskim wskaźnikiem waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, dużym udziałem lasów w strukturze użytków, a także bardzo zróżnicowaną rzeźbą terenu i dużą ilością wód powierzchniowych.

Głównymi kierunkami rozwoju rolnictwa w obszarze będzie dalszy rozwój gospodarstw specjalizujących się w chowie bydła mlecznego w rejonach do tego predysponowanych o wykształconych tradycjach produkcyjnych tego typu oraz rolnictwa ekologicznego i agroturystyki – w szczególności na terenach objętych europejskim programem ochrony środowiska NATURA 2000 i turystycznych. Kierunkami rozwoju rolnictwa w obszarze północnym będą:

a) specjalizacja produkcji rolniczej:

- w rejonie biebrzańskim, obejmującym gminy Lipsk, Sztabin o dużym obszarze terenów prawnie chronionych, z warunkami przyrodniczymi produkcji rolniczej gorszymi niż w innych rejonach, niską intensywnością produkcji i dużym udziałem użytków zielonych dominować powinien rozwój produkcji metodami ekologicznymi, a w szczególności chów bydła mlecznego i opasowego.

b) racjonalne zagospodarowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz poprawa jej jakości poprzez:

- tworzenie preferencji do rozwoju produkcji rolnej metodami ekologicznymi na obszarach objętych ochroną prawną w szczególności: Suwalskiego Parku Krajobrazowego, Wigierskiego Parku Narodowego, Puszczy Augustowskiej i Doliny Biebrzy, tworzenie warunków do uprawy ziół na tym terenie a także wspieranie dalszego rozwoju agroturystyki ze względu na walory krajobrazowe, przyrodnicze i wytwarzane produkty ekologiczne,

c) rozwój i unowocześnianie przemysłu rolno – spożywczego, usług rolniczych i instytucji otoczenia rolnictwa poprzez:

- dalszy rozwój przemysłu mleczarskiego i drobiowego głównie na bazie modernizacji i rozbudowy istniejących zakładów umożliwiających poprawę jakości i wzrost ilości wytwarzanych produktów,
- tworzenie warunków do rozwoju przetwórstwa roślin przemysłowych takich jak: tytoń, rzepak, itp.,
- wsparcie przedsięwzięć tworzących nowe miejsca pracy poza rolnictwem, w szczególności z wykorzystaniem surowców lokalnych i tradycji produkcyjnych,
- rozbudowę infrastruktury technicznej na obszarach wiejskich tworzącej lepsze warunki działalności gospodarczej i życia ludności wiejskiej,

d) kierunki rozwoju rolnictwa w obszarze funkcjonalnym północnym powinny uwzględniać „Zasady rozwoju funkcji rolniczej” określone w punkcie V.4.2.

2) Leśnictwo

Kierunki zagospodarowania lasów w obszarze funkcjonalnym winny uwzględniać „Zasady zagospodarowania i użytkowania lasów”, określone w punkcie V.4.5. a także kierunki „Ochrony lasów i zadrzewień oraz wzbogacanie ich walorów”, określone w punkcie VI.1.5., w tym:

- zalesiania gruntów marginalnych dla potrzeb produkcji rolnej a istotnych dla ekologii i turystyki, z uwzględnieniem „Krajowego Programu Zwiększania Lesistości”, szczególnie w gminach Bakalarzewo, Filipów, Jeleniewo, Lipsk, Przerośl, Suwałki i Sztabin,
- zwiększanie społecznej funkcji lasów i niwelowanie konfliktów z ich funkcjami produkcyjnymi (miejsca pracy, źródła drewna i runa leśnego, a walory rekreacyjne i warunki ich wykorzystania),

4) Przemysł i przedsiębiorczość, których kierunkami będą:

- tworzenie warunków do wykorzystania dla rozwoju przemysłu i przedsiębiorczości istniejących uzbrojonych terenów, urządzeń technicznych i obiektów, zwłaszcza w Suwałkach, Augustowie, Sejnach i Lipsku,
- preferowanie rozwoju przemysłów: spożywczego, drzewnego, lekkiego i mineralnego bazujących na miejscowych surowcach i na technologiach przyjaznych dla środowiska,
- tworzenie korzystnych warunków przestrzennych do działalności instytucji wspierających rozwój małych i średnich firm – agencji, fundacji, instytucji doradczych, promocyjnych oraz inkubatorów przedsiębiorczości,

5) Turystyka i wypoczynek, których kierunkami rozwoju będą:

- wsparcie rozwoju agroturystyki na całym obszarze funkcjonalnym,

10.3.7. Kierunki rozwoju infrastruktury transportowej

Kierunki rozwoju w obszarze funkcjonalnym powinny uwzględniać „Zasady rozwoju infrastruktury transportowej”, określone w punkcie V.6. oraz odpowiednie „Kierunki rozwoju infrastruktury transportowej”, określone w punkcie VI.4., w tym:

- modernizację i przebudowę dróg wojewódzkich z obejściami wsi Filipów, Bakałarzewo, Raczki, Jeleniewo, Krasnopol oraz miast Sejny i Lipsk,
- budowę nowych przejść granicznych o charakterze głównie turystycznym, na granicy z Litwą w: Widugierach, Berżnikach, Bolciach i Krejwianach, a na granicy z Białorusią: drogowego w Lipszczanach i wodnego na Kanale Augustowskim w Rudawce – zależnie od stosownych porozumień międzynarodowych.

10.3.8. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

b) w zakresie gospodarki wodą i ściekami poprzez:

- rozwiązanie gospodarki ściekowej na terenie Biebrzańskiego Parku Narodowego w oparciu o oczyszczalnię ścieków w Lipsku i Sztabinie poprzez budowę kanalizacji ciśnieniowej i grawitacyjnej, lub wykorzystanie punktów zlewnych,

c) w zakresie gospodarki odpadami uwzględnienie zasad jw., poprzez:

- rozwiązanie problemu zagospodarowania osadów z oczyszczalni ścieków,
- rozwiązanie problemu utylizacji odpadów niebezpiecznych,
- rozbudowę i modernizację wysypisk w Filipowie, Jeleniewie i Lipsku,

d) w zakresie gazownictwa uwzględnienie „Zasad rozwoju infrastruktury energetycznej”, oraz stosownych zadań z „Kierunków rozwoju systemów infrastruktury gazowniczej”, określonych w punkcie VI.6., w tym:

- sporządzenie koncepcji gazownictwa dla całego obszaru z uwzględnieniem potrzeb bytowo – komunalnych, technologicznych i energetycznych,
- budowa sieci wysokiego i średniego ciśnienia oraz stacji redukcyjnych w pierwszej kolejności dla terenów najbardziej zurbanizowanych, turystyczno – wypoczynkowych i chronionych,

e) w zakresie telekomunikacji – uwzględnienie odpowiednich dla obszaru „Kierunków rozwoju...” zawartych w punkcie VI.8.

10.3.9. Obszary problemowe

W obszarze funkcjonalnym północnym występuje obszar problemowy „pojezierny” – równoważenia rozwoju turystyki i wypoczynku z ochroną walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz część obszaru problemowego „biebrzańskiego” – harmonizowania rozwoju osadnictwa z ochroną walorów przyrodniczo – kulturowych.

Obszar problemowy „biebrzański”

Do części obszaru problemowego „biebrzańskiego” należą obszary gmin: Lipsk, Sztabin i Bargłów Kościelny, znajdujące się w zasięgu Biebrzańskiego Parku Narodowego i jego strefy ochronnej. Podstawowymi problemami wymagającymi rozwiązania w sferze polityki przestrzennej tego obszaru są:

- zagospodarowanie turystyczne, w tym szlaku turystycznego wodnego rzeki Biebrzy z urządzeniami obsługi w Lipsku i Sztabinie,
- rozbudowa systemów kanalizacji sanitarnej, systemu usuwania i utylizacji odpadów stałych z obszarów wiejskich,
- tworzenie warunków przestrzennych dla rozwoju alternatywnych źródeł zatrudnienia ludności rolniczej,
- dostosowanie sposobów użytkowania i zagospodarowania terenów do warunków określonych w planie ochrony Biebrzańskiego Parku Narodowego,
- sporządzenie kompleksowego studium zagospodarowania przestrzennego, jako podstawy aktualizacji „studiów gminnych” oraz fragmentarycznych planów miejscowych.

3.4. Ustalenia ze „Strategii rozwoju powiatu augustowskiego do 2020 roku część II - Misja i cele rozwoju powiatu augustowskiego” - została opracowana i przyjęta uchwałą Nr 161/XIX/04 Rady Powiatu w Augustowie z dnia 29 grudnia 2004 r.

Poniżej przytoczono fragmenty Strategii, które zostały przyjęte do uwarunkowań opracowywanej zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Lipsk.

Misją Starostwa Powiatu Augustowskiego, obejmującego 6 gmin (Augustów, Bargłów Kościelny, Lipsk, Nowinka, Płaska, Sztabin) jest:

Powiat Augustowski obszarem zrównoważonego rozwoju i wzrostu poziomu życia jego mieszkańców poprzez efektywne wykorzystanie zasobów lokalnych przy poszanowaniu walorów kulturowych regionu.

CELE STRATEGII

O możliwościach rozwoju społeczno – gospodarczego powiatu augustowskiego decyduje przede wszystkim infrastruktura techniczna i infrastruktura społeczna. Dlatego też te sfery działalności powiatu zostały potraktowane priorytetowo i określone w Strategii jako cele strategiczne I rzędu.

CELE I RZĘDU:

- A Infrastruktura techniczna jako czynnik warunkujący poprawę standardu życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy Powiatu Augustowskiego
- B Rozwój infrastruktury społecznej maksymalnie uwzględniający potrzeby i aspiracje społeczności lokalnej

Dla każdego celu I rzędu zostały sformułowane cele II rzędu. Wzajemne powiązania pomiędzy misją rozwoju oraz celami I i II rzędu przedstawia schemat Nr 1.

Schemat Nr 1

Cele I rzędu	A Infrastruktura techniczna jako czynnik warunkujący poprawę standardu życia mieszkańców oraz rozwój gospodarczy Powiatu Augustowskiego	B Rozwój infrastruktury społecznej maksymalnie uwzględniający potrzeby i aspiracje społeczności lokalnej
Cele II rzędu	A1 Modernizacja układu komunikacyjnego Powiatu Augustowskiego A2 Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska przyrodniczego poprzez proekologiczny rozwój infrastruktury technicznej	B1 Rozwój systemu edukacji uwzględniający potrzeby rynkowe B2 Poprawa dostępności do obiektów sportowych i rekreacyjnych B3 Poprawa dostępności i jakości usług medycznych B4 Rozszerzenie dostępności i podwyższanie standardu usług w sferze pomocy społecznej B5 Wspieranie i umacnianie rodziny w wypełnianiu jej funkcji B6 Kształtowanie i zaspakajanie potrzeb kulturalnych wśród społeczeństwa lokalnego oraz ochrona dziedzictwa kulturowego B7 Poprawa systemu bezpieczeństwa publicznego B8 Rozwój lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego B9 Rozwój instytucjonalny powiatowych jednostek organizacyjnych

Infrastruktura techniczna

Poprawa stanu powiatowej infrastruktury technicznej to warunek niezbędny do zapewnienia sprawnego i bezkolizyjnego dostępu do regionu. To właśnie od infrastruktury technicznej w znacznym stopniu uzależniony jest kompleksowy rozwój powiatu. Oznacza to szybsze i bezpieczniejsze powiązania pomiędzy poszczególnymi częściami powiatu, lepszy dostęp do sieci dróg krajowych i międzynarodowych oraz poprawę bezpieczeństwa na drogach.

Ochrona środowiska przyrodniczego poprzez przeciwdziałanie jego zagrożeniom przyczynia się do polepszenia standardu życia mieszkańców i zwiększenia możliwości inwestycyjnych, w szczególności w zakresie turystyki. Stan dróg i urządzeń ochrony środowiska wpływa zatem na wszystkie dziedziny życia mieszkańców, decydując o rozwoju gospodarczym i zapewniając zachowanie zasobów naturalnych.

Infrastruktura społeczna

Poziom życia mieszkańców powiatu jest uwarunkowany jakością infrastruktury społecznej. Dzięki dostępowi do nowoczesnej bazy edukacyjnej możliwy jest wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców, podnoszenie umiejętności zawodowych, nabywanie nowych kwalifikacji dostosowanych do potrzeb miejscowego rynku pracy. Rozwój kształcenia ustawicznego pozwala na podnoszenie kwalifikacji osób w wieku produkcyjnym. Bardzo ważne jest wyrównywanie szans na zdobycie wykształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych i na wyższych uczelniach przez młodych ludzi znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.

Poprawa dostępności do obiektów sportowych i rekreacyjnych pozwoli na upowszechnianie sportu, który jest ważnym czynnikiem rozwoju, zachowania zdrowia i dobrej kondycji przez całe życie. Jest również propozycją pożytecznego i bezpiecznego spędzenia czasu wolnego.

Niezmiernie ważne jest podnoszenie standardu świadczonych usług medycznych, zapewnienie dostępu do wysokiej jakości opieki medycznej. Niezbędne jest m.in. wyposażenie placówek medycznych w nowy sprzęt do diagnostyki, terapii i rehabilitacji oraz dostosowanie obiektów do potrzeb pacjentów, szczególnie osób niepełnosprawnych.

Ważne jest rozszerzanie dostępności i podwyższanie standardu usług w zakresie pomocy społecznej i opieki długoterminowej jako odpowiedź na rosnące zapotrzebowanie mieszkańców powiatu na tego typu usługi.

Na podkreślenie zasługuje wspieranie i umacnianie rodziny w wypełnianiu jej funkcji, działalność na rzecz ochrony i rozwoju zdrowia psychicznego członków rodzin.

Kształtowanie i zaspakajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców, ochrona dziedzictwa kulturowego, kultywowanie tradycji pozwoli społeczności lokalnej na utożsamianie się z „małą ojczyzną”, jaką jest powiat.

Czynnikiem bezpośrednio oddziaływującym na standard życia jest sprawny system porządku i bezpieczeństwa publicznego. Dzięki temu wzrasta poczucie pewności i zaufania do służb, inspekcji i straży odpowiadających za ochronę życia, zdrowia i mienia mieszkańców powiatu.

Szczególne znaczenie dla perspektyw rozwojowych powiatu ma wyrównywanie dysproporcji w zakresie dostępu i wykorzystania internetu w różnych dziedzinach życia, m.in. w kształceniu i rozwijaniu zainteresowań, w korzystaniu z informacji i usług on-line, w stosowaniu technik informatycznych dla realizacji usług publicznych.

Ważny jest rozwój instytucjonalny Starostwa Powiatowego i innych powiatowych jednostek organizacyjnych, obejmujący poprawę ich pracy poprzez wprowadzanie zasad zarządzania jakością, metod i narzędzi doskonalenia jakości oraz zasad ich efektywnego stosowania. Dzięki czemu wzrośnie satysfakcja klientów z kontaktów z powiatowymi jednostkami organizacyjnymi i zaufanie klientów do tych jednostek jako do organizacji posiadających wdrożony system zarządzania jakością.

3.5 Ustalenia ze „Strategii rozwoju Miasta i Gminy Lipsk do roku 2020”

W przyjętej Strategii w następujący sposób określono kierunki, misję i cele władz miasta i gminy Lipsk.

Planuje się następujące kierunki rozwoju gminy:

- rozwój infrastruktury technicznej
- rozwój kultury, sportu i turystyki
- ochrona atmosfery - energia cieplna i elektryczna z OZE
- poprawa bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców

Misja gminy Lipsk brzmi:

Misja

Miasto i gmina Lipsk jako ośrodek kulturalno - turystyczno - historyczny oparty na twórczości ludowej i produkcji rolnej.

Strategia będzie realizowana przez cele strategiczne, obejmujące lata 2015-2020 oraz przez cele szczegółowe - zadania w ramach każdego z celów długoterminowych - strategicznych.

Cele strategiczne:

Cel 1

Rozwój infrastruktury technicznej z uwzględnieniem ochrony środowiska

W tym cele szczegółowe :

1. Prawidłowa gospodarko wodno - ściekowa

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

1. Poprawa jakości wody pitnej - modernizacja i przebudowa ujęcia wody w mieście Lipsk,
2. Budowa kanalizacji sanitarnej i deszczowej:
 - budowa 3 zbiorczych oczyszczalni ścieków o przepustowości do 25 m³/dobę (Skieblewo, Kurianka, Krasne) wraz z systemem kanalizacji sanitarnej,
 - budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków w ilości 200 sztuk,
 - budowa przepompowni ścieków przy ul. Nowodworskiej i przebudowa kanałów sanitarnych w Lipsku oraz rozbudowa kanalizacji sanitarnej w ul. Saperów w Lipsku.

2. Ochrona środowiska poprzez właściwą gospodarkę odpadami

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- Utworzenie punktu selektywnej zbiórki odpadów,
- Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lipsk.

3. Usprawnienie ruchu drogowego w gminie i mieście Lipsk oraz ograniczenie emisji do atmosfery poprzez przebudowę dróg i ulic

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- Przebudowa i budowa ulic na osiedlu przy ulicy Pustej w Lipsku,
- Przebudowa odcinka ul. Rybackiej (nr G102735) w Lipsku,
- Przebudowa odcinka drogi gminnej nr G102748 (od miejscowości Nowe Leśne Bohatery do kaplicy),
- Przebudowa odcinka drogi gminnej nr G102749 (od mostu na drodze powiatowej nr 1237B do kaplicy),
- Przebudowa drogi gminnej Nr G 102751 Skieblewo (od drogi powiat. Gruszki - Rubcowo-Skieblewo do drogi powiatowej (Kurianka-Starożyńce) na odcinku o długości 3690 mb, szer. 5,00 m,
- Przebudowa drogi gminnej Nr G 102799 we wsiach Dolinczany i Rygałówka (wodociecz) na odcinku o długości 800 mb, szerokości 5,00 m,
- Budowa nawierzchni: poczwórne powierzchniowe utrwalenie/masa bitumiczna na ulicach miejskich i drogach gminnych na długości ok. 20 km
- Budowa nawierzchni: poczwórne powierzchniowe utrwalenie/nawierzchnia żwirowa na drogach gminnych na długości ok. 40 km,
- Przebudowa ulicy powiatowej Kościelnej w Lipsku Nr 2569B – odcinek o długości 330 mb.,
- Przebudowa ulicy powiatowej Saperów w Lipsku Nr 2572B o dł. ok. 1400 mb,
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1235B Kurianka - Starożyńce - Bartniki - do drogi powiatowej 1237B - odcinek o długości 5,2 km,
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1237 B Kopczany – Bartniki – Wołkusz – Sołojewszczyzna o dl. 11,080 km,

- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1238 B Kopczany – Dulkowszczyzna – Stary Rogożyn – Rogożynek odcinek o dł. ok. 2 km,
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1236 B Lipsk – Rogożynek o dł. 3,814 km,
- Przebudowa ulicy Leśnej o dł. 338 mb,
- Przebudowa ulicy Zacisze o dł. 432 mb,

Cel 2

Ochrona atmosfery - energia cieplna i elektryczna z OZE

W tym celu szczególne :

1. Ochrona atmosfery – energia cieplna :

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- Remont budynku Muzeum Regionalnego i bud. gospodarczego na działce nr 586, położonej w Lipsku przy ul. Rynek 2 z zamianą ogrzewania piecowego na olejowe
- Termomodernizacja budynku byłej szkoły w Kuriance (wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian, fundamentów) i przebudowa budynku ze zmianą sposobu jego użytkowania na Środowiskowy Dom Samopomocy.
- Termomodernizacja budynku Samorządowego Przedszkola w Lipsku (wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian, fundamentów),
- Termomodernizacja (ocieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej) i przebudowa z rozbudową oraz remont budynku byłej szkoły w Krasnem na potrzeby świetlicy wiejskiej wraz z wymianą ogrzewania piecowego na ogrzewanie gazowe (wymiana pokrycia dachowego, remont elewacji, założenie instalacji centralnego ogrzewania i wymiana instalacji elektrycznej),
- Termomodernizacja (ocieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej) oraz przebudowa i remont budynku byłej szkoły w Lipsku przy ul. Szkolnej na potrzeby działających w gminie organizacji pozarządowych,
- Termomodernizacja (ocieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej) i przebudowa oraz remont budynku byłej szkoły w Skieblewie na potrzeby świetlicy wiejskiej,
- Termomodernizacja i remont świetlicy w Kopczanach z zamianą ogrzewania piecowego na elektryczne,
- Termomodernizacja (ocieplenie ścian i wymiana stolarki okiennej i drzwiowej) oraz remont budynku świetlicy w Rygałówce, zagospodarowanie przyległego terenu i budowa boiska sportowego o nawierzchni trawiastej przy Szkole Podstawowej w Rygałówce,
- Adaptacja budynku po byłej szkole podstawowej w Starych Leśnych Bohaterach, w części na świetlicę wiejską, w części na cele mieszkaniowe (mieszkania socjalne) z zamianą ogrzewania piecowego na olejowe,
- Termomodernizacja i remont budynku socjalnego w Starych Leśnych Bohaterach,
- Termomodernizacja budynków zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej SM w Lipsku - zadanie realizowane przez Spółdzielnię Mieszkaniową,
- Montaż kolektorów słonecznych na budynkach osób fizycznych w ilości – ok. 40 szt.,

2. Ochrona atmosfery - energia elektryczna z OZE

- Montaż paneli fotowoltaicznych na osiedlach zabud. mieszk. wielorodz. spółdzielni mieszkaniowej i wspólnot mieszkaniowych w Lipsku o łącznej mocy do 175 kW (ul.

Batorego 25 kW, ul. Pusta 2x25 kW, ul. Nowodworska 4x25 kW) - zadanie realizowane przez Spółdzielnię Mieszkaniową lub wspólnoty mieszkaniowe.

- Montaż paneli fotowoltaicznych na budynkach osób fizycznych o mocy do 3,5 kW w ilości – ok. 80 szt.,
- Montaż paneli fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej w mieście i gminie Lipsk o łącznej mocy do 30 kW (szkoła podst. w Lipsku).

Cel 3

Rozwój kultury, sportu, turystyki i rekreacji

W tym celu szczegółowe :

1. Rozwój gminy – inwestycje w zakresie sportu, turystyki oraz rekreacji.

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- Przebudowa i modernizacja basenu kąpielowego przy ul. Batorego w Lipsku wraz z budową studni głębinowej z infrastrukturą do celów zaopatrzenia tego basenu w wodę,
- Budowa boiska do piłki ręcznej przy Zespole Szkół Samorządowych w Lipsku o pow. ok. 1000 m²,
- Zagospodarowanie na cele rekreacyjne terenu przyległego i budowa boiska sportowego o nawierzchni trawiastej przy Szkole Podstawowej w Rygałówce,
- Budowa parkingu przy ul. Zakościelnej w Lipsku o pow. ok. 1760 m² (80x22) - zadanie realizowane przez Parafię,
- Zagospodarowanie na cele rekreacyjne terenu w Parku Miejskim w Lipsku.
- Budowa kompleksu ścieżek rowerowych na terenie gminy Lipsk o dł. ok. 11 km, szer. ok. 1,5 m.

2. Rozwój gminy poprzez wsparcie inwestycji w sferze kultury i działalności organizacji pozarządowych

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- Budowa sceny plenerowej przy M-GOK w Lipsku przy ul. Rynek,
- Termomodernizacja (ocieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej) i **przebudowa z rozbudową oraz remont budynku byłej szkoły w Krasnem na potrzeby świetlicy wiejskiej** wraz z wymianą ogrzewania piecowego na ogrzewanie gazowe (wymiana pokrycia dachowego, remont elewacji, założenie instalacji centralnego ogrzewania i wymiana instalacji elektrycznej),
- Termomodernizacja (ocieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej) oraz przebudowa i remont budynku byłej szkoły w Lipsku przy ul. Szkolnej **na potrzeby działających w gminie organizacji pozarządowych,**
- Remont budynku Muzeum Regionalnego i bud. gospodarczego na działce nr 586, położonej w Lipsku przy ul. Rynek 2 z zamianą ogrzewania piecowego na olejowe;
- Termomodernizacja (ocieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej) i przebudowa oraz remont budynku byłej szkoły w Skieblewie na potrzeby świetlicy wiejskiej,
- Termomodernizacja i remont świetlicy w Kopczanach z zamianą ogrzewania piecowego na elektryczne,
- Adaptacja budynku po byłej szkole podstawowej w Starych Leśnych Bohaterach, w części na świetlicę wiejską, w części na cele mieszkaniowe (mieszkania socjalne) z zamianą ogrzewania piecowego na olejowe,

Cel 4

Poprawa bezpieczeństwa i jakości życia mieszkańców

W tym celu szczegółowe :

1. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców poprzez zabezpieczenie potrzeb w zakresie p.poż.

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- Budowa garażu OSP w Rygałówce,
- Budowa garażu OSP w Lipsku,

2. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez działania na rzecz wzrostu zatrudnienia oraz podniesienie dostępności komunikacyjnej (przebudowę ulic miejskich i dróg gminnych)

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- Budowa przejścia granicznego z Białorusią i rozwój współpracy międzynarodowej i infrastruktury towarzyszącej,
- Pozyskanie inwestorów zewnętrznych
- Przebudowa i budowa ulic na osiedlu przy ulicy Pustej w Lipsku,
- Przebudowa odcinka ul. Rybackiej (nr G102735) w Lipsku,
- Przebudowa odcinka drogi gminnej nr G102748 (od miejscowości Nowe Leśne Bohatery do kaplicy),
- Przebudowa odcinka drogi gminnej nr G102749 (od mostu na drodze powiatowej nr 1237B do kaplicy),
- Przebudowa drogi gminnej Nr G 102751 Skieblewo (od drogi powiat. Gruszki - Rubcowo-Skieblewo do drogi powiatowej (Kurianka-Starożyńce) na odcinku o długości 3690 mb, szer. 5,00 m,
- Przebudowa drogi gminnej Nr G 102799 we wsiach Dolinczany i Rygałówka (wodociecz) na odcinku o długości 800 mb, szerokości 5,00 m,
- Budowa nawierzchni: poczwórne powierzchniowe utrwalenie/masa bitumiczna na drogach gminnych na długości ok. 20 km
- Budowa nawierzchni: poczwórne powierzchniowe utrwalenie/nawierzchnia żwirowa na drogach gminnych na długości ok. 40 km,
- Przebudowa ulicy powiatowej Kościelnej w Lipsku Nr 2569B – odcinek o długości 330 mb.,
- Przebudowa ulicy powiatowej Saperów w Lipsku Nr 2572B o dł. ok. 1400 mb,
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1235B Kurianka - Starożyńce - Bartniki - do drogi powiatowej 1237B - odcinek o długości ok. 5,2 km,
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1237 B Kopczany – Bartniki – Wołkusz – Sołojewszczyzna o dl. 11,080 km,
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1238 B Kopczany – Dulkowszczyzna – Stary Rogożyn – Rogożynek odcinek o dł. 2 km,
- Przebudowa drogi powiatowej Nr 1236 B Lipsk – Rogożynek o dł. 3,814 km,
- Przebudowa ulicy Leśnej o dł. 338 mb,
- Przebudowa ulicy Zacisze o dł. 432 mb,
- Budowa parkingu przy ul. Zakościelnej w Lipsku o pow. ok. 1760 m² (80x22) - zadnie realizowane przez Parafię,
- Budowa kompleksu ścieżek rowerowych na terenie gminy Lipsk o dl. 11 km, szer. ok. 1,5 m.

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- Budowa garażu OSP w Rygałówce,
- Budowa garażu OSP w Lipsku,
- Przebudowa i modernizacja basenu kąpielowego przy ul. Batorego w Lipsku wraz z budową studni głębinowej z infrastrukturą do celów zaopatrzenia tego basenu w wodę (1 400 + 200),
- Budowa sceny plenerowej przy M-GOK w Lipsku przy ul. Rynek,
- Budowa boiska do piłki ręcznej przy Zespole Szkół Samorządowych w Lipsku o pow. ok. 1000 m²,
- Budowa parkingu przy ul. Zakościelnej w Lipsku o pow. ok. 1760 m² (80x22) - zadanie realizowane przez Parafię,
- Budowa przejścia granicznego z Białorusią i rozwój współpracy międzynarodowej,
- Pozyskanie inwestorów zewnętrznych
- Zagospodarowanie na cele rekreacyjne terenu w Parku Miejskim w Lipsku.

Cel 5

Rozwój sfery społecznej i edukacja ekologiczna

W tym celu szczegółowe :

1. Dbanie o rozwój sfery społecznej mieszkańców gminy, w tym edukacja ekologiczna

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- „Ekomuzeum „W krainie pisanki”
- Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży
- Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do dóbr i usług umożliwiających im pełne uczestnictwo w życiu społecznym
- Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia praw i problemów osób z niepełnosprawnością
- Zwiększenie szans osobom niepełnosprawnym na zatrudnienie na otwartym rynku pracy zgodnie z ich kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami
- Zapewnienie równych szans osobom niepełnosprawnym w dostępie do kultury, sportu, rekreacji i turystyki
- Aktywizacja ruchowa seniorów
- Majówka z TPL – działania integracyjne i profilaktyka alkoholowa
- Aktywizacja sportowa społeczeństwa
- Podniesienie atrakcyjności miasta przez organizację atrakcji turystycznych
- Odkrywanie historii lokalnej

2. Inwestycje w zakresie sfery społecznej mieszkańców gminy

W ramach powyższego celu planuje się następujące zadania:

- Termomodernizacja budynku byłej szkoły w Kuriance (wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian, fundamentów) i przebudowa budynku ze zmianą sposobu jego użytkowania na Środowiskowy Dom Samopomocy;
- Termomodernizacja i remont budynku socjalnego w Starych Leśnych Bohaterach,
- Termomodernizacja budynku Samorządowego Przedszkola w Lipsku (wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie ścian, fundamentów),

CZĘŚĆ II

UWARUNKOWANIA ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WYNIKAJĄCE Z :

1. DOTYCHCZASOWEGO PRZEZNACZENIA, ZAGOSPODAROWANIA I UZBROJENIA TERENU

1.1. Przeznaczenie terenów

Pod względem ukształtowania obszar gminy Lipsk charakteryzuje się bogatą rzeźbą terenu i zróżnicowanymi wysokościami.

W strukturze przestrzennej gminy dominują przestrzenie otwarte - pola, łąki, lasy i zadrzewienia, nieużytki. W południowej części gminy występują tereny o unikalnych walorach przyrodniczych, objęte formami ochrony przyrody. Około 64 % powierzchni Gminy Lipsk zajmują obszary chronione. Największą powierzchnię zajmują obszary chronionego krajobrazu - 9255,31ha (w tym obszar chronionego krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie 4723,98ha, „Dolina Biebrzy” 4 531,33ha), Biebrzański Park Narodowy – 1756 ha i obszary Natura 2000 pokrywające się z wcześniej wymienionymi obszarami chronionymi SOO – 9703,8 ha oraz OSO – 9853,5 ha.

Przeważająca część obszaru opracowania położona jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” i „Dolina Biebrzy”. Jedyne jego środkowa i częściowo wschodnia położona jest w enklawie wyłączonej z tego obszaru.

Największe zwarte kompleksy leśne na terenie gminy występują w części północno - zachodniej (Jasionowo, Krasne, Wyżarne, Podwołkuszne, Skieblewo) oraz części północnej gminy, w rejonie wsi Żabickie, Starożyńce, Bohatery Leśne, Nowe i Lubinowo.

1.2. Zagospodarowanie terenów

W strukturze sieci osadniczej gminy dominują następujące grupy jednostek:

- Miasto Lipsk – wielofunkcyjny gminny ośrodek rozwoju wspomagający ośrodek powiatowy w zakresie szkolnictwa średniego, ochrony zdrowia, kultury oraz rozwoju przedsiębiorczości i otoczenia biznesu. W perspektywie pełnić on może również funkcję ośrodka rozrządu i obsługi potencjalnego ruchu transgranicznego i turystycznego w północnej części Biebrzańskiego Parku Narodowego oraz południowej części Puszczy Augustowskiej (plan województwa);
- wsie o funkcji rolniczej z ewentualnymi usługami.

Tabela 1

Powierzchnie gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w gminie Lipsk

L.P.	Opis terenów	Powierzchnia ogółem [ha]	Powierzchnia w mieście Lipsk [ha]
1	grunty zabudowane i zurbanizowane razem	506	59
2	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	8	7
3	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	7	7
4	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	19	16
5	grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	7	2
6	grunty zabudowane i zurbanizowane - drogi	451	28

Liniowe elementy struktury przestrzennej miasta i gminy Lipsk to:

- dwie drogi wojewódzkie nr: 664 i 673,
- dziewięć dróg powiatowych o łącznej długości około 77,51km oraz siedem ulic miejskich w Lipsku o łącznej długości około 5,3km będących w Powiatowym Zarządzie Dróg,
- osiemdziesiąt dróg gminnych publicznych o łącznej długości około 132km,
- pozostałe drogi wewnętrzne oraz drogi gospodarcze do pól uprawnych.

1.3. Uzbrojenie terenów

Na terenie gminy zaopatrzenie w wodę odbywa się z ujęć w głębszych oraz studni kopanych. Woda przeznaczona jest do zaspakajania potrzeb bytowo-gospodarczych ludności, usług dla ludności i rolnictwa. Teren gminy zaopatrywany jest w wodę z ujęć: wody Lipsk, Skieblewo i Krasne. Część terenu gminy dodatkowo zaopatrywana jest w wodę z ujęć wody w Choruzowce (gmina Nowy Dwór) i Stock (gmina Dąbrowa Białostocka).

Miasto Lipsk zwodociągowane jest w 100%, długość sieci wodociągowej na terenie miasta Lipsk wynosi ok. 15.6km w tym 390 przyłączy, z których korzysta około 700 gospodarstw. Natomiast tereny wiejskie zwodociągowane są w 90%, a długość sieci wynosi ok. 155,3 km oraz 656 przyłączy

Kanalizację sanitarną odprowadzającą ścieki do oczyszczalni miejskiej posiada jedynie miasto Lipsk, jej długość wynosi ok. 10km z 265 przyłączami. Miasto skanalizowane jest w 95%. Natomiast tereny wiejskie nie posiadają gminnej kanalizacji sanitarnej. Ścieki bytowo-gospodarcze gromadzone są w szczelnych zbiornikach i wywożone do oczyszczalni ścieków lub odprowadzane są do przydomowych oczyszczalniach ścieków.

Zapotrzebowanie w energię cieplną opiera się na kotłowniach osiedlowych, indywidualnych źródłach ciepła opalanych paliwem stałym. Istniejące źródła ciepła zaspakajają potrzeby poszczególnych odbiorców.

Na terenie miasta i gminy istnieje zorganizowany system gromadzenia i odbioru odpadów komunalnych oparty na sieci pojemników i kontenerów zamkniętych oraz worków foliowych z wywozem przez koncesjonowanych przewoźników.

Na terenie miasta i gminy brak jest gazowej sieci rozdzielczej gazu ziemnego.

Tereny miasta i gminy Lipsk w energię elektryczną zasilane są ze stacji 110/15 kV w Dąbrowie Białostockiej. Obszar gminy pokryty jest jedynie siecią SN i Nn, usytuowaną w sposób mało kolizyjny, nie stwarzający zagrożenia. Istniejący system sieci zabezpiecza potrzeby energetyczne. Na terenie gminy Lipsk brak jest sieci elektroenergetycznej wysokiego napięcia.

System telekomunikacyjny na terenie miasta i gminy zapewnia wymagany standard usług telekomunikacyjnych pod względem jakości i ilości usług. Istniejąca sieć telekomunikacyjna zabezpiecza potrzeby mieszkańców. Poza tradycyjną siecią telekomunikacyjną łączność zapewniają sieci telefonii komórkowej.

2. STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY

Układ funkcjonalno-przestrzenny na obszarze gminy kształtował się przez kilka stuleci i zależał przede wszystkim od uwarunkowań przyrodniczych i fizjograficznych.

Warunki fizjograficzne na przeważającym obszarze gminy są korzystne dla rozwoju osadnictwa, z wyjątkiem Biebrzańskiego Parku Narodowego, obszarów torfowisk wysokich zlokalizowanych w północno - zachodniej części gminy, kompleksów leśnych i lokalnych obniżen terenu, gdzie występuje wysokim poziom wody gruntowej i mniej korzystny mikroklimat. Jednocześnie są to obszary cenne przyrodniczo i powinny pozostać w

dotychczasowym użytkowaniu. Ograniczeniem dla swobodnego rozwoju osadnictwa są również kompleksy gleb chronionych klasy III.

Miasto Lipsk położone jest korzystnie. Jest to prawie centralna część gminy z lekkim odchyleniem w kierunku południowo - zachodnim. Połączone jest z pozostałymi miejscowościami siecią dróg powiatowych i gminnych.

Gmina Lipsk charakteryzuje się zachowanym w znacznym stopniu, zbliżonym do naturalnego, środowiskiem przyrodniczym o wysokich i unikalnych walorach w skali kraju.

Na jej obszarze występują komponenty naturalnych lasów o cennej i różnorodnej roślinności o najwyższym stopniu naturalności i najwyższej bioróżnorodności.

Wysoki stopień naturalności gminy wynika z samej struktury użytkowania gruntów, w której dominują obszary uznane za biologicznie czynne – aktywne, tj.: łąki, pastwiska, lasy, zadrzewienia, nieużytki bagienne.

O wysokim potencjale biotycznym obszaru gminy świadczy bogactwo fauny i flory oraz występowanie licznych chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt, a także znaczna ilość obszarów określanych statusem ochronnym.

Na obszarze Gminy Lipsk różnymi formami statusów ochronnych objęte są:

- tereny Biebrzańskiego Parku Narodowego,
- obszary chronionego krajobrazu:
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Biebrzy,
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza i Jeziora Augustowskie,
- obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000:
 - Ostoja Biebrzańska, kod obszaru PLB 200006,
 - Puszcza Augustowska, kod obszaru PLB 200002,
- specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000:
 - Dolina Biebrzy, kod obszaru PLH 200008,
 - Ostoja Augustowska, kod obszaru PLH 200005,
- pomniki przyrody w postaci zespołu drzew:
 - dziewięć modrzewi europejskich we wsi Krasne,
 - trzy lipy drobnolistne we wsi Wołkusz.

3. STANU ŚRODOWISKA, W TYM STANU ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

3.1 Przyroda nieożywiona

3.1.1 Rzeźba terenu

Obszar Gminy Lipsk wznosi się średnio od 140 – 150 m n.p.m. Najwyższy punkt położony jest na wschód od wsi Skieblewo i wynosi 176 m n.p.m., najniższy punkt 108,5 m n.p.m. znajduje się w dolinie rzeki Wołkuszanki. Deniwelacje terenu przekraczają 67 m.

Na terenie gminy występują różne formy terenu od płaskich dolin rzecznych poprzez płaskie i faliste obszary moren dennych do falistych i pagórkowatych wzgórz w strefie moreny czołowej. Wyróżnić tu należy równinne obszary sandrowe lekko zwydmione pokryte przeważnie lasami.

Występujące na terenie gminy ciągi wzgórz moreny czołowej mają przebieg W- E, są to wzgórza leżące na terenie wsi: Skieblewo, Żabickie, Starożyńce i Bartniki. Następny ciąg moren czołowych występuje w okolicach wsi: Kurianka, Jaczniki, Rygałówka, Siółko i Kopczany. Ciągi moren czołowych oddzielone są od siebie obszarami moren dennych płaskich i falistych. Największe obszary moren dennych występują w okolicach wsi: Kopczany, Rakowicze i Siółko oraz na S – E od wsi Skieblewo i w okolicach Lipska. Miasto położone jest na tzw. „Wyspie Lipskiej” otoczonej od zachodu, południa i wschodu obniżeniami Kotliny Biebrzańskiej. Wyspa ta jest ostańcem wysoczyzny morenowej powstałej w wyniku deglacjacji zaniku lądolodu. W obrębie Wyspy Lipskiej wyróżniono wysoczyznę morenową falistą, pagórki i tarasy kemowe oraz równinę erozyjno – akumulacyjną. Część północna, zachodnia i południowa gminy charakteryzuje się monotonną rzeźbą. Wyróżnić tu można dwa typy krajobrazu:

- płaskie, przeważnie zatorfione, niekiedy zakrzaczone, dna doliny rzeki Biebrzy i Wołkuszanki,
- zróżnicowane piaszczyste poziomy tarasowe na których występują wydmy porośnięte lasami. Poziomy te wznoszą się o 4 -5 m i 10 – 15 m ponad dno dolin rzecznych i wiążą się z dwoma fazami odpływu sandrowego w czasie zlodowacenia bałtyckiego.

Można stwierdzić, że na obszarze gminy dominuje rzeźba pagórkowata, udział poszczególnych form rzeźby przedstawia się następująco:

- płaskorówninna powstała w wyniku działalności wód roztopowych. Kotlina Biebrzy stanowi rozległe obniżenie. Kotlina pełniła rolę pradoliny odprowadzającej wody lądolodów na południe i południowy zachód, występują w niej tarasy zalewowe – 32%,
- nisko falista i nisko pagórkowata – 12%,
- falista i pagórkowata wysoczyzna morenowa ze spadkami terenu nawet do 15 % z pagórkami kemowymi – 54%.

Należy stwierdzić, że występująca rzeźba terenu nie stanowi utrudnień w prowadzeniu prawidłowej gospodarki rolnej.

3.1.2 Budowa geologiczno-gruntowa

Budowa geologiczna Polski północno - wschodniej, a co za tym idzie, leżącej w jej obszarze gminy Lipsk, wynika z położenia na skraju starej monolitycznej prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej. Obszar gminy znajduje się w obrębie dużej jednostki tektonicznej, jaką stanowi wyniesienie mazursko- suwalskie. Fundament krystaliczny zalega tu bardzo płytko pod powierzchnią terenu i pokryty jest co najwyżej kilkusetmetrową warstwą skał osadowych. Utwory powierzchniowe związane są ze zlodowaceniem środkowopolskim, a w niewielkim stopniu na północnym skraju gminy ze zlodowaceniem bałtyckim (piaski sandrowe). Są to w większości:

- *środkowopolskie gliny morenowe w postaci glin piaszczystych w partii stropowej silnie spiaszczone,*
- *środkowopolskie piaski, żwiry i głązy lodowcowe wykształcone w postaci silnie zburzonych przemieszanych piasków różnej frakcji w stropie często zaglinionych,*
- *środkowopolskie piaski i żwiry wodno-lodowcowe brzeżnej strefy sandru augustowskiego (wieś Lubinowo, Wołkusz, Bohaterzy Leśne Nowe),*
- *północnopolskie piaski rzeczno-tarasowe występujące na niewielkich powierzchniach wzdłuż rzeki Biebrzy i Wołkuszanki.*

Na terenie gminy Lipsk występują też utwory holocenijskie reprezentowane przez osady aluwialne w dolinach rzek i obniżeniach terenu, reprezentowane przez torfy, namuły,

piaski i żwiry rzeczno-bagiennie. Wszystkie wyżej wymienione twory są skalami macierzystymi dla różnych typów gleb występujących na terenie gminy.

Powyżej wymienione grunty są gruntami nośnymi i nie stanowią ograniczeń dla projektowania urbanistycznego.

Natomiast utwory holoceni (torfy, namuły, piaski żwiry rzeczno – bagienne) wypełniające dna dolin rzecznych i obniżen terenowych. Torfy pradoliny Biebrzy tworzą torfy torfowisk niskich, słabo rozłożone o dużej chłonności. Procesy torfotwórcze w pradolinie trwają do dziś i doprowadziły do wytworzenia się kilkumetrowej warstwy torfu. W torfie w okolicach Lipska na głębokości od 30 do 360 cm spotyka się przewarstwienia gytii. Gytie świadczą o istnieniu kopalnych jezior. Osady deluwialne i bagienne stanowią grunty słabonośne i nie nadają się do bezpośredniego posadowienia budynków.

3.1.3 Gleby

Na obszarach wysoczyzny morenowej i równiny sandrowej (w części północnej gminy) przeważają gleby brunatne wylugowane oraz czarne ziemie zdegradowane. W zagłębieniach terenowych występują gleby murszowe.

Dna dolin rzecznych a także obniżen bezodpływowych wypełniają mady, czarne ziemie, gleby mułowo – torfowe oraz mursze i torfy.

Około 50 % gruntów ornyc gminy Lipsk zajmują gleby V i VI klasy. Gleby te należą do 6-tego kompleksu gleb. Są to gleby piaszczyste, nadmiernie przepuszczalne, ubogie w składniki pokarmowe, okresowo, częściej trwale zbyt suche. Zalicza się je do kompleksu żytniego słabego i żytnio – łubinowego. Uprawy na tych glebach dają na ogół niskie plony, uzależnione od opadów. Większe kompleksy tych gleb koncentrują się w części północnej obszaru gminy. Tylko 2,5% gruntów ornyc zajmują gleby klasy IIIa i IIIb należą do 2-go i 4-go kompleksu gleb. Przeznaczenie ich na cele nierolnicze i nieleśne wymaga uzyskania zgody Ministra zgodnie z Ustawą o ochronie gruntów rolnyc i leśnyc z dnia 3 lutego 1995 r. Natomiast gleby IVa i IVb wywodzące się z 4-tego, 2-go oraz 5-tego i 9-tego kompleksu glebowego stanowią ponad 47% powierzchni gminy. Grunty te występują na większych powierzchniach w pobliżu Lipska, wsi Jałowo, Dulkowszczyzna, Siółko, Jaczniki, Kopczany, Dolinczany. Na szczególną uwagę w tych rejonach zasługują obszary występowania gleb brunatnyc i czarnyc ziem należącyc do pszennego dobrego i żytnio – ziemniaczanego bardzo dobrego kompleksu przydatności rolniczej. Są to gleby wytworzone z glin lekkich bądź z piasków gliniastyc mocnyc i lekkich podścielonych płytko i średniogłęboko gliną lekką. Charakteryzują się dobrze wykształconym poziomem próchniczym, dużą zawartością składnikóc pokarmowyc oraz właściwymi stosunkami wodno – powietrznymi. Gleby te stanowią dość dobrą bazę dla rozwoju funkcji rolniczej gminy.

Użytki zielone zajmują 34% powierzchni użytków rolnyc. Są przeważnie słabej jakości użytkowej (klasa IV, V i VI), występują w obniżeniach i dolinie rzeki Biebrzy, Wołkuszanki, Niedźwiedzicy i innyc ciekóc. Reprezentowane są przez gleby torfowe, murszowe, czarne ziemie, mułowo – torfowe i mady w przewadze zabagnione.

Duży areal użytków zielonych o uregulowanych stosunkach wodno – powietrznych występuje w dolinie rzeki Wołkuszanki i Niedźwiedzicy co daje duże możliwości wykorzystania tych użytków dla rozwoju gospodarki hodowlanej w tej części gminy.

1.1.4 Klimat

Północno - wschodnia część Polski charakteryzuje się wyraźną odrębnością klimatyczną wyrażającą się w jej względnym kontynentalizmie oraz cechach właściwych strefie subborealnej. Gmina Lipsk leży w zasięgu oddziaływania klimatu Krainy Biebrzańskiej, co wiąże się z nieco łagodniejszymi warunkami klimatycznymi.

Średnia roczna temperatura na tym terenie wynosi zaledwie +6,6°C. Spowodowane jest to przede wszystkim temperaturami zimy. Średnia miesięczna temperatura stycznia spada do - 4,7°C. Natomiast średnie temperatury najcieplejszych miesięcy są podobne do tych występujących na zachodzie kraju i wynoszą średnio od 17 - 18°C (w lipcu +17,6°C). Roczna suma opadów na terenie gminy Lipsk wynosi od 517 do 550 mm. Miesiącem o najmniejszej liczbie dni z opadami jest maj, natomiast największą liczbę dni z opadami notuje się w listopadzie, grudniu i styczniu. Warunki klimatyczne mają również wpływ na rolnictwo. Okres wegetacji na tym obszarze trwa od 186 do 196 dni. Średnia roczna wilgotność względna powietrza wynosi 81 %, a średnie roczne zachmurzenie 69%. Dominującymi wiatrami są wiatry zachodnie.

Obszar gminy należy do średnio uprzywilejowanych pod względem warunków klimatycznych dla potrzeb rolnictwa.

3.1.5. Wody powierzchniowe i podziemne.

Przez obszar gminy Lipsk w odległości ok. 2 km od Lipska przebiega dział wodny I – go rzędu między dorzeczem Wisły a Niemna. Część północna należy do dorzecza Niemna (Wołkuszanka z dopływami), pozostała część gminy do dorzecza Wisły (Biebrza z dopływami).

Obszar gminy objęty jest dość gęstą siecią odpływu wód powierzchniowych (rzeki, strumienie, rowy melioracyjne). Brak jezior jest wynikiem braku zagłębień bezodpływowych. Naturalny odpływ wód powierzchniowych jest zróżnicowany. W części południowo – zachodniej odpływ jest znacznie utrudniony w wyniku małych spadków terenu w szeroko zabagnionej dolinie rzeki Biebrzy. W części pozostałej gminy odpływ wód jest dobry. Podstawową sieć hydrograficzną stanowi rzeka Biebrza z Niedźwiedzicą, Wołkuszanka z Hacıłówką i Pierstunką z całym systemem drobnych bezimiennych cieków i rowów. Wszystkie bezimienne cieki charakteryzuje mały przepływ roczny wód. Jedynie rzeka Biebrza charakteryzuje się większymi przepływami. Wody rzek (Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010)) utrzymane są w III klasie czystości (woda zadawalającej jakości), w miejscowości Lipsk rzeka Biebrza posiada IV klasę czystości (woda o niezadawalającej jakości). Według badań WiOŚ (2010 – 2012) w punkcie pomiarowo kontrolnym Biebrza – Lipsk, woda w rzece jest niezeutrofizowana ze względu na zanieczyszczenia komunalne.

Przez obszar gminy Lipsk w odległości ok. 2 km od Lipska przebiega dział wodny I – go rzędu między dorzeczem Wisły a Niemna. Część północna należy do dorzecza Niemna (Wołkuszanka z dopływami), pozostała część gminy do dorzecza Wisły (Biebrza z dopływami).

Obszar gminy objęty jest dość gęstą siecią odpływu wód powierzchniowych (rzeki, strumienie, rowy melioracyjne). Brak jezior jest wynikiem braku zagłębień bezodpływowych. Naturalny odpływ wód powierzchniowych jest zróżnicowany. W części południowo –

zachodniej odpływ jest znacznie utrudniony w wyniku małych spadków terenu w szeroko zabagnionej dolinie rzeki Biebrzy. W części pozostałej gminy odpływ wód jest dobry. Podstawową sieć hydrograficzną stanowi rzeka Biebrza z Niedźwiedzicą, Wołkuszanka z Hacıłówką i Pierstunką z całym systemem drobnych bezimiennych cieków i rowów. Wszystkie bezimienne cieki charakteryzuje mały przepływ roczny wód. Jedynie rzeka Biebrza charakteryzuje się większymi przepływami. Wody rzek (Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego na lata 2007 – 2010)) utrzymane są w III klasie czystości (woda zadawalającej jakości), w miejscowości Lipsk rzeka Biebrza posiada IV klasę czystości (woda o niezadawalającej jakości). Według badań WiOŚ (2010 – 2012) w punkcie pomiarowo kontrolnym Biebrza – Lipsk, woda w rzece jest niezeutrofizowana ze względu na zanieczyszczenia komunalne.

Biebrza w wyniku niewielkiego spadku dna doliny płynie korytem krętym tworząc zakola. W większości dolina rzeki jest zabagniona, miejscami zakrzaczona i trudnodostępna.

Rzeka Wołkuszanka na odcinku od granicy gminy w części zachodniej do mostu na drodze Wołkusz - Lubinowo jest uregulowana, pozostały odcinek nieuregulowany, ze względu na liczne stanowiska bobrów powinien pozostać w stanie naturalnym.

Rzeka Niedźwiedzica na całej długości jest uregulowana.

Najwyższe stany wód w rzekach występują w miesiącach lutym i marcu, a najniższe w lipcu i sierpniu.

Występowanie wód podziemnych na terenie gminy Lipsk ma charakter zróżnicowany. Najpłytsze wody występują w obrębie dolin i obniżeń, gdzie zwierciadło wody układa się na głębokości mniejszej niż 1 m od powierzchni terenu. Na terenach wysoczyzny morenowej warstwą wodonośną są piaski i żwiry. Zwierciadło wód gruntowych występuje tu na głębokości od 8 do 15 m. Wody wysoczyznowe występują na piaskach pod gliną układają się płytko do 8 – 10 m od powierzchni terenu.

Na obszarach wzgórz i pagórków wody pobierane są zazwyczaj z głębokości poniżej 30m.

Na obszarach gliniastych wody gruntowe występują bezpośrednio na warstwach o słabej przepuszczalności, głębokość ich zalegania waha się od 2 do 6 m nie tworząc poziomu ciągłego. Są to wody uzależnione od intensywności i wielkości opadów. W okresie suszy mogą występować niedobory a w okresie intensywnych opadów mogą występować tzw. wierzchówki.

3.1.6 Zagrożenia wód powierzchniowych

Głównym zagrożeniem wód powierzchniowych jest bezpośrednio odprowadzanie do nich ścieków nieoczyszczonych. Obecnie na terenie gminy nie występuje zagrożenie bezpośrednio, natomiast istnieje pośrednie zagrożenie zanieczyszczenia zarówno wód podziemnych jak i powierzchniowych.

Fakt zwodociągowania wsi na terenie gminy przy jednoczesnym braku w tych wsiach kanalizacji i małych oczyszczalni może spowodować zanieczyszczenie wód podziemnych, a w dalszej kolejności wód powierzchniowych (należy tu dodać, że na terenie gminy istnieje już 17 realizacji przydomowych oczyszczalni ścieków).

Obecnie gospodarstwa zwodociągowane posiadają zbiorniki szczelne. Kanalizacja sanitarna nie występuje w żadnej z wsi na terenie gminy. Ochrona czystości wód rzeki Biebrzy i unikalnych zasobów przyrody Biebrzańskiego Parku Narodowego wymaga pilnego rozwiązania i pełnej realizacji zadań z zakresu gospodarki ściekowej (zadanie strategiczne).

Zagrożeniem dla wód powierzchniowych może być również nadmierne nawożenie użytków rolnych nawozami sztucznymi, które razem z wodami opadowymi spływają do cieków i rzek zanieczyszczając je.

3.2 Lasy i gospodarka leśna

3.2.1 Charakterystyka własnościowa lasów

Powierzchnia lasów na terenie miasta i gminy Lipsk stanowi około 23% jej ogólnej powierzchni, z czego prawie 72% stanowią lasy prywatne.

Struktura własnościowa lasów na terenie miasta i gminy Lipsk:

- lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie nadleśnictw - 1026ha,
- lasy osób fizycznych - 3022ha,
- pozostałe lasy - 161 ha.

Tabela 2

Struktura władania obszarami leśnymi

Rok	Pow. gminy (ha)	Lasy państwowe (ha)	Lasy prywatne (ha)	Pozostałe lasy (ha)	Ogółem (ha)	%
2015	18 421	1026	3022	161	4209	23%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pochodzących z Urzędu Miasta w Lipsku

Zwarte kompleksy leśne na terenie gminy występują w części północno zachodniej (Jasionowo, Krasne, Wyżarne, Podwołkuszne, Skieblewo), dominuje wśród nich bór świeży. Drzewostan tworzy głównie sosna z nielicznym udziałem świerku i brzozy. W obniżeniach terenu występuje ols z olszą w drzewostanie. Dość znaczną powierzchnię w tym kompleksie zajmuje bór bagienny na torfowisku wysokim. Gatunkiem najliczniej występującym na tym terenie jest brzoza ze znacznym udziałem sosny, a niekiedy świerku.

Drugi większy kompleks leśny znajduje się w północnej części gminy, w rejonie wsi Żabickie, Starożyńce, Bohatery Leśne, Nowe i Lubinowo. Przeważają tu bory sosnowe świeże z fragmentami boru suchego. Drzewostan tworzy sosna z udziałem brzozy i na niewielkich powierzchniach - świerku. Drobne kompleksy w dolinie Biebrzy tworzy brzoza i olsza. Wiek drzewostanów waha się od 10 do 70 lat. Lasy spełniają głównie funkcję gospodarczą oraz glebochronną (zapobiegając erozji wodnej i eolicznej głównie na glebach pochodzenia wydymowego).

Na terenie gminy brak jest lasów pełniących funkcję rekreacyjno - wypoczynkową.

Lasy Państwowe

Na terenie gminy Lipsk lasy Skarbu Państwa w Zarządzie Nadleśnictwa Augustów i Płaska zajmują powierzchnię 1026,5ha.

Ogólna powierzchnia lasów zarządzanych przez Nadleśnictwo Augustów wynosi 688,63ha (stan an dzień 01.01.2015r.), w tym grunty leśne zalesione 668,21ha. Wszystkie lasy pełnią tu funkcję ochronną, ich powierzchnia wynosi 670,41ha, w tym drzewostany 665,27ha, natomiast grunty niezalesione 4,69ha. Pozostałe lasy zajmują 18,22ha, czyli około 2,6% całej powierzchni lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa Augustów.

Podstawową jednostką w klasyfikacji siedlisk leśnych jest typ siedliskowy lasu, obejmujący wszystkie powierzchnie leśne o zbliżonych warunkach siedliskowych wykazując podobne możliwości produkcyjne. Poniższe zestawienie ilustruje typy siedliskowe i ich udział procentowych lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa Augustów.

Tabela 3

Typy siedliskowe i ich udział procentowych lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa Augustów

Typ siedliskowy	Symbol siedliska	Powierzchnia [ha]	Udział procentowy [%]
Bór mieszany świeży	BMŚW	170,47	25,51
Bór świeży	BŚW	150,09	22,46
Las mieszany bagienny	LMB	108,73	16,27
Bór bagienny	BB	90,48	13,54
Bór mieszany bagienny	BMB	64,42	9,64
Ols jesionowy	OLJ	39,19	5,87
Ols	OL	25,47	3,81
Las mieszany wilgotny	LMW	7,80	1,17
Bór wilgotny	BW	4,33	0,65
Las mieszany świeży	LMŚW	2,78	0,41
Bór mieszany wilgotny	BMW	2,39ha	0,36
Las wilgotny	LW	2,06	0,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Nadleśnictwa Augustów

Jak wynika z powyższego zestawienia w Nadleśnictwie Augustów przeważają:

- **bór mieszany świeży** (25,51%), w którym dominującym gatunkiem drzewostanu jest sosna, gatunkami domieszkowymi są: świerk, rzadziej modrzew, osika, brzoza,
- **bór świeży** (22,46%), w składzie gatunkowym drzewostanu panuje sosna z domieszką brzozy.

Udział procentowy pozostałych typów siedlisk wynosi poniżej 20%. Przy czym najmniejszy udział wynosi 0,31% i przynależy do lasu wilgotnego z głównym gatunkiem drzewostanu: dąb szypułkowy i jesion.

Powierzchnia drzewostanu w Nadleśnictwie Augustów wynosi 668,21ha, przy czym poszczególne gatunki główne zajmują powierzchnie:

- 1) sosna - 483,67ha,
- 2) brzoza - 99,91ha,
- 3) olsza - 71,21ha,
- 4) świerk - 12,74ha,
- 5) osika - 0,45ha,
- 6) modrzew - 0,23ha.

Jak wynika z powyższego zestawienia dominującym gatunkiem jest sosna, która stanowi aż 72,38% całego drzewostanu. Osika i modrzew stanowią tu poniżej 0,5% całego drzewostanu.

W Nadleśnictwie Augustów zdecydowanie przeważają drzewa w III i IV klasie wieku tj. 51-60 lat oraz 61-70 lat, które stanowią odpowiednio 20% oraz 23% całego

drzewostanu. Najmniejszą powierzchnię zajmują drzewa w wieku 121-140 lat, które stanowią zaledwie 0,08%. Około 1% ogółu drzewostanu stanowią drzewa w wieku 101-120 lat. Poniższa tabela ilustruje strukturę wiekową drzewostanów w klasach i podklasach.

Tabela 4

**Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku
w lasach Nadleśnictwa Augustów**

Klasa wieku	Powierzchnia drzewostanu ogółem	Przedział wiekowy	Powierzchnia drzewostanu
I	48,55ha	1-10 lat	16,03ha
		21-30 lat	32,52ha
II	140,21 ha	31-40 lat	79,90 ha
		41-50 lat	60,31 ha
III	185,13 ha	41-50 lat	50,75 ha
		51-60 lat	134,38 ha
IV	234,14 ha	61-70 lat	155,65 ha
		71-80 lat	78,49 ha
V	40,43 ha	81-90 lat	20,04 ha
		91-100 lat	20,39 ha
VI	6,10ha	101-120 lat	6,10ha
VII	0,56 ha	121-140 ha	0,56 ha
VIII	13,09 ha	141 lat i wyżej	13,09 ha

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Nadleśnictwa Augustów

Ogólna powierzchnia lasów zarządzanych przez Nadleśnictwo Płaska wynosi 337,83ha, w tym lasy gospodarcze zajmują powierzchnię 137,45ha (czyli około 41% powierzchni nadleśnictwa), pozostałe lasy pełnią funkcję ochronną.

Poniższe zestawienie ilustruje typy siedliskowe i ich udział procentowych lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa Płaska.

Tabela 5

**Typy siedliskowe i ich udział procentowych lasów będących w zarządzie
Nadleśnictwa Płaska**

Typ siedliskowy	Symbol siedliska	Powierzchnia [ha]	Udział procentowy [%]
Bór mieszany świeży	BMSW	122,06	36,41
Bór świeży	BŚW	133,86	39,93
Las mieszany bagienny	LMB	15,48	4,62
Las mieszany wilgotny	LMW	3,08	0,92
Las mieszany świeży	LMŚW	46,45	13,86
Bór mieszany wilgotny	BMW	12,56	3,75
Las świeży	LŚW	1,75	0,52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Nadleśnictwa Płaska

- Jak wynika z powyższego zestawienia w Nadleśnictwie Płaska przeważają:
- **bór świeży** (39,93%), w składzie gatunkowym drzewostanu panuje sosna z domieszką brzozy;
 - **bór mieszany świeży** (36,41%), w którym dominującym gatunkiem drzewostanu jest sosna, gatunkami domieszkowymi są: świerk, rzadziej modrzew, osika, brzoza,

Udział procentowy pozostałych typów siedlisk wynosi poniżej 15%. Przy czym najmniejszy udział wynosi 0,52% i przynależy do lasu świeżego z głównym gatunkiem drzewostanu: dąb z domieszką modrzewia i brzozy.

Powierzchnia poszczególnych gatunków głównych: sosna - 312,07ha, brzoza - 16,14ha, olsza - 1,44ha, świerk - 6,13ha, dąb - 1,2ha, modrzew - 0,85ha. Jak wynika z powyższego zestawienia dominującym gatunkiem jest sosna, która stanowi aż 92,37% całego drzewostanu. Olsza, dąb i modrzew stanowią tu poniżej 0,5% całego drzewostanu.

Tabela 6

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w Nadleśnictwie Płaska

Przedział wiekowy	Powierzchnia drzewostanu
1-10 lat	7,21 ha
11-20 lat	3,59 ha
21-30 lat	35,23 ha
31-40 lat	33,17 ha
41-50 lat	83,62 ha
51-60 lat	73,12 ha
61-70 lat	48,95 ha
71-80 lat	10,69 ha
81-90 lat	30,97 ha
100 lat i więcej	11,28 ha

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Nadleśnictwa Płaska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Nadleśnictwa Płaska

Z powyższego zestawienia wynika, że największą powierzchnię zajmują drzewostany w wieku 41-50 lat, które stanowią niespełna 25% ogólnego drzewostanu. Dość znaczną grupę stanowią również drzewa w wieku od 51 do 60 lat - około 14,5% ogólnego drzewostanu. Najmniejszą powierzchnię zajmują drzewostany w wieku 11-20 lat, stanowiące zaledwie 1% ogólnej powierzchni drzewostanu.

Stan granic

Granice nadleśnictwa w zdecydowanej większości są wyraźne, utrwalone granitowymi, słupami i zakopanymi pod nimi znakami podziemnymi. Wyjątek stanowią tu niektóre położone na terenach bagiennych nowoprzyjęte grunty w obrębie Balinka.

Do obowiązków Nadleśnictwa należy utrzymanie aktualnej dokumentacji prawnej związanej ze stanem posiadania i ze zmianami w rodzaju użytkowania gruntów oraz ochrona znaków granicznych położonych na terenie lasów państwowych.

Na terenie Nadleśnictwa Augustów znajdują się uciążliwe dla gospodarki leśnej enklawy gruntów obcej własności. Są to grunty rolne, najczęściej łąki i pastwiska, które w miarę istniejących możliwości należy stopniowo przejmować bądź wymieniać.

Wschodnia i południowa część obrębu Balinka sąsiaduje z gruntami prywatnymi, co przy nieregularnym przebiegu granic, stwarza poważne zagrożenie ich naruszenia.

Uciążliwe jest też rozrzucenie małych kompleksów leśnych wśród gruntów obcej własności. Ma to miejsce głównie w obrębie Balinka, gdzie zdarzały się w przeszłości przypadki naruszenia granic.

Lasy niestanowiące własności Skarbu Państwa objęte uproszczonym planem urzędzenia lasu.

Obręb ewidencyjny Bartniki:

Lasy o łącznej powierzchni 97,50ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór świeży - 47,32ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza, świerk,
- bór mieszany świeży - 50,06ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab,
- ols - 0,12ha:
 - gatunek główny: olcha,
 - gatunek domieszkowe: jesion, świerk, brzoza.

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących:

- sosna - 17 258 m³;
- brzoza - 85 m³;
- olcha - 0 m³.

Tabela 7

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Bartniki

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza-lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
1,17	-	3,33	54,24	20,45	7,92	-	1,57	-	-	-	-	8,82

Uproszczony plan urzędzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Bartniki opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obręb ewidencyjny Jaczniki:

Lasy o łącznej powierzchni 48,29ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór świeży - 44,57ha:
 - gatunek główny: sosna (miąższość 7587m³),
 - gatunek domieszkowe: brzoza, świerk,
- bór mieszany świeży - 3,72ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab,

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących:

- sosna - 182 m³;
- brzoza - 138 m³;
- olcha - 2876 m³.

Tabela 8

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obr. Jaczniki

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
7,08	0,83	-	6,11	32,36	-	-	-	-	-	-	-	1,91

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Jaczniki opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obręb ewidencyjny Jałowo:

Lasy o łącznej powierzchni 29,01ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy Suwalsko-Augustowskiej.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- las mieszany świeży - 1,27ha:
 - gatunek główny: dąb, świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew,
- ols - 27,74ha:
 - gatunek główny: olcha,
 - gatunek domieszkowe: jesion.

Tabela 9

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Jałowo

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
-	4,40	0,57	0,10	11,76	10,46	1,72	-	-	-	-	-	-

Tabela 10

Zestawienie powierzchni lasów ochronnych w obrębie Jałowo

L.p.	Kategoria ochronności	Oddział, pododdział	Powierzchnia [ha]
1	Biebrzański Park Narodowy (ochrona krajobrazów)	1a-11,47, 1b- 0,77, 1c- 1,09, 1g- 0,41, 1i- 4,30, 1m- 8,6	26,64
2	Biebrzański Park Narodowy (otulina)	1d-0,98, 1f- 0,29, 1h- 0,10, 1i- 0,16, 1j- 0,10, 1k- 074	2,37
Razem			29,01

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Jałowo opracowany był na okres: 1.I.2007r. - 31.XII.2016r.

Obręb ewidencyjny Jasionowo:

Lasy o łącznej powierzchni 80,76ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór świeży - 74,63ha:
 - gatunek główny: sosna (miąższość 13 283m³),
 - gatunek domieszkowe: świerk, brzoza,
- bór mieszany świeży - 6,13ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab,

Tabela 11

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obr. Jasionowo

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Niezalesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
4,18	0,36	7,88	8,57	9,13	38,18	4,18	5,23	1,46	-	-	-	1,59

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Jałowo opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obręb ewidencyjny Kopczany:

Lasy o łącznej powierzchni 15,54ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór świeży - 0,27ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: świerk, brzoza,
- bór mieszany świeży - 15,27ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab.

Tabela 12

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Kopczany

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
8,13	0,85	0,15	1,24	4,29	-	-	-	-	-	-	-	0,88

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Kopczany opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obwód ewidencyjny Krasne:

Lasy o łącznej powierzchni 44,88ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór świeży - 42,15ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: świerk, brzoza,
- bór mieszany świeży - 1,17ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab,
- bór mieszany wilgotny - 1,56ha:
 - gatunek główny: sosna, świerk,
 - gatunek domieszkowe: brzoza, dąb.

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących:

- sosna - 9 946 m³;
- świerk - 76 m³.

Tabela 13

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Krasne

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
-	-	0,10	1,68	4,94	33,11	3,80	1,25	-	-	-	-	-

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Krasne opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obwód ewidencyjny Kurianka:

Lasy o łącznej powierzchni 45,80ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór mieszany świeży - 45,80ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna (miąższość 10 812m³),
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab.

Tabela 14

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Kurianka

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
-	-	-	3,36	41,76	-	-	-	-	-	-	-	0,68

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Kurianka opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obręb ewidencyjny Lipsk :

Lasy o łącznej powierzchni 1259,61ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy Suwalsko-Augustowskiej.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór suchy - 1,33ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- bór mieszany świeży - 569,81ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: świerk,
- bór wilgotny - 181,12ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- bór bagienny - 349,99ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- bór mieszany świeży - 27,35ha:
 - gatunek główny: sosna, świerk,
 - gatunek domieszkowe: dąb,
- bór mieszany wilgotny - 38,44ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- las mieszany świeży - 0,79ha:
 - gatunek główny: dąb, świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew,
- ols - 94,61ha:
 - gatunek główny: olcha,
 - gatunek domieszkowe: jesion.

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących:

- sosna - 1 118,45 m³;
- brzoza - 13 484 m³,
- olcha - 11 619 m³,
- osika - 68 m³.

Tabela 15

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Lipsk

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
13,96	76,89	246,23	334,93	157,28	162,31	71,38	49,80	26,01	80,97	10,66	-	27,08

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Lipsk opracowany był na okres: 1.I.2004r. - 31.XII.2013r.

Obręb ewidencyjny Lipszczany:

Lasy o łącznej powierzchni 7,92ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór mieszany świeży - 3,82ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna (miąższość 97m³),
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab,
- ols jesionowy - 4,10ha:
 - gatunek główny: olcha (miąższość 713m³), jesion,
 - gatunek domieszkowe: świerk, brzoza.

Tabela 16

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Lipszczany

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
3,31	-	-	4,10	0,51	-	-	-	-	-	-	-	-

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Lipszczany opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obręb ewidencyjny Lubinowo:

Lasy o łącznej powierzchni 249,65ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór świeży - 179,32ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza, świerk,
- bór mieszany świeży - 49,33ha:
 - gatunek główny: dąb, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew, świerk, klon, brzoza, grab,
- bór mieszany bagienny - 16,94ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: świerk, brzoza,
- las mieszany bagienny - 3,51ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: świerk, brzoza,

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących:

- sosna - 46 945 m³;
- brzoza - 550 m³;
- świerk - 231 m³.

Tabela 17

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Lubinowo

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
3,31	-	-	4,10	0,51	-	-	-	-	-	-	-	-

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Lubinowo opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obręb ewidencyjny Łąki wsi Krasne:

Lasy o łącznej powierzchni 41,01ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór suchy - 0,76ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- bór świeży - 18,79ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza, świerk,
- bór mieszany świeży - 8,85ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab,
- bór mieszany wilgotny - 1,83ha:
 - gatunek główny: sosna, świerk,
 - gatunek domieszkowe: brzoza, dąb,
- ols - 10,78ha:
 - gatunek główny: olcha,
 - gatunek domieszkowe: jesion, świerk, brzoza.

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących: sosna - 4 991 m³,
brzoza - 1 505 m³.

Tabela 18

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obr. Łąki wsi Krasne

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
-	-	-	10,23	11,46	8,83	2,86	5,48	-	1,97	-	-	0,18

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Krasne opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obręb ewidencyjny Nowe Leśne Bohatery:

Lasy o łącznej powierzchni 146,24ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór suchy - 7,86ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- bór świeży - 129,56ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza, świerk,
- bór mieszany świeży - 5,83ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab,
- bór mieszany wilgotny:
 - gatunek główny: sosna, świerk,
 - gatunek domieszkowe: brzoza, dąb,
- ols - 2,99ha:
 - gatunek główny: olcha,
 - gatunek domieszkowe: jesion, świerk, brzoza.

Tabela 19
Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obr. Nowe Leśne Bohatery

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
0,28	-	5,19	81,55	10,00	28,70	16,34	1,50	1,34	-	-	-	1,34

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Nowe Leśne Bohatery opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obwód ewidencyjny Rogożyn Nowy:

Lasy o łącznej powierzchni 76,12ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy Suwalsko-Augustowskiej. Stan sanitarny można uznać za średni. Większość terenów leśnych obrębu Rogożyn Nowy znajduje się w zasięgu Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór bagienny - 29,54ha:
 - gatunek główny: sosna (miąższość 3 971m³),
 - gatunek domieszkowe: brzoza (miąższość 1 845m³),
- ols - 46,58ha:
 - gatunek główny: olcha (miąższość 2 356m³),
 - gatunek domieszkowe: jesion.

Tabela 20
Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obr. Rogożyn Nowy

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
1,78	13,37	9,05	10,28	27,29	1,52	-	1,22	-	-	-	-	11,61

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Rogożyn Nowy opracowany był na okres: 1.I.2004r. - 31.XII.2013r.

Obwód ewidencyjny Rogożyn Stary:

Lasy o łącznej powierzchni 46,37ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy Suwalsko-Augustowskiej. Stan sanitarny lasu można uznać za średni.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór świeży - 1,76ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- bór mieszany świeży - 0,67ha:
 - gatunek główny: sosna, świerk,
 - gatunek domieszkowe: dąb,
- las mieszany świeży - 2,92ha:
 - gatunek główny: dąb, świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew,
- ols - 41,02ha:
 - gatunek główny: olcha,
 - gatunek domieszkowe: jesion.

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących:

- sosna - 266 m³;
- brzoza - 6 382 m³,
- olcha - 205 m³.

Tabela 21

Zestawienie powierzchni lasów ochronnych w obrębie Rogożyn Stary

L.p.	Kategoria ochronności	Oddział, pododdział	Powierzchnia [ha]
1	Biebrzański Park Narodowy (otulina)	1a-0,15, 1b- 0,11, 1c- 0,23, 1d- 29,15, 1f- 0,11, 1g-0,07, 1h- 0,60, 1i- 0,12, 1j- 0,62, 1k- 1,82, 1l- 0,35, 1m- 0,13, 1n- 0,45, 1o- 3,74, 1p- 0,39, 1r-0,24, 1s-0,19, 1t- 1,20, 1w- 0,22, 1x- 0,55, 1y- 0,23, 2a-0,26, 2b- 0,08, 2c- 0,40, 2d- 0,45, 2f- 1,29, 2g- 0,30, 2h- 0,55, 2i- 1,11, 2j- 0,55, 2k- 1,04, 2l- 1,56, 2m- 0,39, 2n- 0,75, 2o- 0,23, 2p- 0,28, 2r- 3,81, 2s-0,37, 2t- 0,88, 2w- 0,85, 2x- 0,72, 2y- 0,15, 2z- 0,72, 2ax-0,84, 3a- 0,56, 3b- 0,82, 3c - 0,94, 3d- 1,16, 3f- 0,6, 3g- 0,28, 3h-0,61, 3i- 0,81, 3j- 0,32, 3k- 0,17, 3l- 0,45, 3m-1,63, 3n-0,53, 3o- 1,35.	68,48

Tabela 22

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obr. Rogożyn Stary

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Niezalesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
-	3,47	2,53	1,20	0,79	37,69	-	-	-	-	-	-	0,69

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Rogożyn Stary opracowany był na okres: 1.I.2007r. - 31.XII.2016r.

Obręb ewidencyjny Rogożynek:

Lasy o łącznej powierzchni 49,40ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy Suwalsko-Augustowskiej. Stan sanitarny lasu można uznać za średni.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- las mieszany świeży - 25,17ha:
 - gatunek główny: dąb, świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew,
- las świeży - 7,06ha:
 - gatunek główny: dąb, świerk,
 - gatunek domieszkowe: klon, lipa,
- ols - 17,17ha:
 - gatunek główny: olcha,
 - gatunek domieszkowe: jesion.

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących:

- sosna - 3 553 m³;
- świerk - 3 790m³,
- brzoza - 199 m³,
- olcha - 1 013 m³.

Tabela 23

Zestawienie powierzchni lasów ochronnych w obrębie Rogożynek

L.p.	Kategoria ochronności	Oddział, pododdział	Powierzchnia [ha]
1	Biebrzański Park Narodowy (ochrona krajobrazów)	1a-2,38, 1b- 3,62, 1c- 7,06, 1d- 1,83, 1f- 0,19, 1g-5,31, 1i- 0,14, 1j- 0,46, 1i- 2,04, 1m- 0,28, 1n- 0,20, 1o- 0,55, 2b- 0,17, 2c- 1,69, 2d- 1,05, 2f- 0,62, 2g- 0,15, 2h- 0,11, 2i- 0,11, 2j- 0,17, 2k- 0,17, 2l- 0,18, 2m- 0,62, 2n- 1,07, 2o- 0,23, 2t- 0,84, 2w- 0,13	31,37
2	Biebrzański Park Narodowy (otulina)	1h- 7,52, 1k- 0,16, 1p- 12,33, 1r- 2,21, 1s- 0,66, 2a- 1,01, 2p- 0,48, 2r- 1,81, 2s- 0,30	26,48
Ogółem			57,85

Tabela 24

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Rogożynek

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Niezalesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
-	8,04	5,62	1,12	4,22	29,41	-	-	-	-	-	-	0,71

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Rogożynek opracowany był na okres: 1.I.2007r. - 31.XII.2016r.

Obręb ewidencyjny Rygałówka:

Lasy o łącznej powierzchni 13,88ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór mieszany świeży - 13,88ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna (miąższość 2 866m³),
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab.

Tabela 25

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Rygałówka

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Niezalesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
-	-	-	1,97	11,76	-	-	-	-	-	-	-	0,15

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Rygałówka opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obręb ewidencyjny Siółko:

Lasy o łącznej powierzchni 31,17ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór mieszany świeży- 36,51ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab.
- ols - 0,66ha:
 - gatunek główny: olcha

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących:

- sosna - 7 888 m³;
- olcha - 167 m³.

Tabela 26

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Siółko

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Niezalesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
-	-	-	1,97	4,20	31,00	-	-	-	-	-	-	-

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Siółko opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obręb ewidencyjny Skieblewo:

Lasy o łącznej powierzchni 223,90ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy Suwalsko-Augustowskiej. Stan sanitarny lasu jest średni.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór świeży - 3,13ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- bór wilgotny - 79,14ha:
 - gatunek główny: sosna, świerk,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- bór bagienny - 13,27ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- bór mieszany świeży - 80,21ha:
 - gatunek główny: sosna, świerk,
 - gatunek domieszkowe: dąb, brzoza,
- bór mieszany wilgotny- 1,14ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- las mieszany świeży - 7,13ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- ols - 45,80ha:
 - gatunek główny: olcha,
 - gatunek domieszkowe: jesion.

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących: sosna - 15 129 m³, brzoza- 9 059 m³, olcha - 121 m³.

Tabela 27

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Skieblewo

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
0,95	6,22	11,52	43,84	42,37	64,38	23,10	8,32	-	-	-	-	23,20

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Skieblewo opracowany był na okres: 1.I.2004r. - 31.XII.2013r.

Obręb ewidencyjny Stare Leśne Bohatery:

Lasy o łącznej powierzchni 9,17ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór świeży - 3,13ha:
 - gatunek główny: sosna (miąższość 1 806m³),
 - gatunek domieszkowe: brzoza, świerk.

Tabela 28

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obr. Stare Leśne Bohatery

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
-	-	-	1,81	3,82	1,00	-	2,54	-	-	-	-	-

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Stare Bohatery opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obręb ewidencyjny Starożyńce:

Lasy o łącznej powierzchni 184,95ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór świeży - 66,19ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza, świerk,
- bór mieszany świeży - 99,71ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab,
- bór mieszany wilgotny- 5,84ha:
 - gatunek główny: sosna, świerk,
 - gatunek domieszkowe: olcha, brzoza,
- ols - 13,21ha:
 - gatunek główny: olcha,
 - gatunek domieszkowe: jesion, świerk, brzoza.

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących:

- sosna - 34 036 m³;
- brzoza- 1 034 m³;
- olcha - 922 m³.

Tabela 29

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Starożyńce

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
6,82	1,12	6,40	25,21	30,44	27,82	58,07	12,17	2,57	9,61	-	-	4,72

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Starożyńce opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

Obręb ewidencyjny Wołkusz:

Lasy o łącznej powierzchni 59,23ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy Suwalsko-Augustowskiej. Stan sanitarny lasu jest średni.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór suchy - 3,46ha:

- gatunek główny: sosna,
- bór świeży - 25,62ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza,
- bór mieszany świeży - 24,96ha:
 - gatunek główny: sosna, świerk,
 - gatunek domieszkowe: dąb, brzoza,
- las mieszany świeży - 5,19ha:
 - gatunek główny: dąb, świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew.

Tabela 30
Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Wołkusz

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
-	4,21	2,07	-	7,33	20,74	2,98	3,31	11,61	6,98	-	-	-

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Wołkusz opracowany był na okres: 1.I.2004r. - 31.XII.2013r.

Obręb ewidencyjny Wyżarne:

Lasy o łącznej powierzchni 20,42ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy Suwalsko-Augustowskiej. Stan sanitarny lasu jest średni.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór suchy - 0,67ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowy: brzoza,
- bór wilgotny - 19/75ha:
 - gatunek główny: sosna, świerk,
 - gatunek domieszkowe: brzoza.

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących: sosna - 928m³, brzoza- 405 m³, osika - 104 m³.

Tabela 31
Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Wyżarne

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
-	13,94	-	0,89	-	-	-	5,15	-	0,11	-	-	0,33

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Wyżarne opracowany był na okres: 1.I.2004r. - 31.XII.2013r.

Obręb ewidencyjny Żabickie:

Lasy o łącznej powierzchni 172,55ha położone w II Krainie Mazursko-Podlaskiej, dzielnicy 4 Puszczy Augustowskiej. Stan zdrowotny i sanitarny można uznać za średni. Nie wyodrębniono lasów ochronnych oraz stref uszkodzenia przemysłowego.

Siedliskowe typy lasu i przyjęte dla nich gospodarcze typy drzewostanu:

- bór świeży - 104,91ha:
 - gatunek główny: sosna,
 - gatunek domieszkowe: brzoza, świerk,
- bór mieszany świeży - 15,28ha:
 - gatunek główny: świerk, sosna,
 - gatunek domieszkowe: modrzew, dąb, klon, brzoza, grab,
- bór mieszany wilgotny- 0,76ha:
 - gatunek główny: sosna, świerk,
 - gatunek domieszkowe: brzoza, dąb,
- las mieszany wilgotny - 30,18ha:
 - gatunek główny: sosna, świerk,
 - gatunek domieszkowe: dąb, grab, brzoza,
- ols - 21,42ha:
 - gatunek główny: olcha,
 - gatunek domieszkowe: jesion, świerk, brzoza.

Zestawienie miąższości (objętości) drzewostanu gatunków panujących:

- sosna - 27 667 m³;
- brzoza- 2 490 m³;
- olcha - 1 995 m³,
- świerk - 236 m³.

Tabela 32

Struktura wiekowa drzewostanów w klasach i podklasach wieku w obrębie Żabickie

Powierzchnia w ha												
I		II		III		IV		V		VI	VII i wyżej	Nieza- lesiona
a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
1,35	2,22	7,76	11,14	25,05	31,88	22,26	58,77	3,75	3,41	-	-	4,96

Uproszczony plan urządzenia lasu dla obrębu ewidencyjnego Żabickie opracowany był na okres: 1.I.2008r. - 31.XII.2017r.

3.2.2 Charakterystyka przyrodniczych warunków produkcji leśnej

Przynależność do krainy i dzielnicy przyrodniczo-leśnej

Lasy Nadleśnictwa Augustów położone są w II Krainie Przyrodniczo-Leśnej Mazursko-Podlaskiej w Dzielnicy Puszczy Augustowskiej Mezoregionie Równiny Augustowskiej i stanowią część zwartej masywu leśnego.

Puszcza Augustowska położona jest głównie na utworach glacyofluwialnych (zandrach), które wytworzyły się w fazie poznańskiej zlodowacenia bałtyckiego (Kondracki 1972). Zandr suwalsko-augustowski zajmuje około 1200 km powierzchni i zbudowany jest z drobno i średnioziarnistych piasków dochodzących w rejonie Mikaszówki i Augustowa do 50 m miąższości (Żurek 1975). Kondracki (1972) podaje, że pod piaskami sandrowymi zalega kilkumetrowy podkład gliny, a pod nią znów piaski glacyofluwialne. Miejscami glina wynurza się na powierzchnię tworząc wyspy wśród zandru.

Klimat tego obszaru jest dość ostry, nasycony cechami kontynentalizmu, na które szczególnie wpływ wywiera cyrkulacja atmosferyczna. Napływające nad tę część Polski powietrze, głównie z kontynentu euroazjatyckiego i rzadziej znad Atlantyku, powoduje dużą zmienność pogody i niestabilność czasową. Zaznacza się to przede wszystkim w temperaturze powietrza, ale znajduje także odbicie na wszystkich pozostałych elementach klimatu.

O surowości klimatu Krainy Mazursko – Podlaskiej świadczy również najkrótszy w Polsce termiczny okres wegetacyjny roślin, który wynosi od 190 do 210 dni. Najliczniej występują tu bory sosnowe, spotykane na ubogich i średnio żyznych siedliskach świeżych, wilgotnych i bagiennych. Sosna zwyczajna jest podstawowym gatunkiem lasotwórczym, posiada tu optymalne warunki rozwojowe i wykształca bardzo wartościowe ekotypy znane szeroko jako sosna mazurska i sosna supraska. Kolejnym gatunkiem o zasadniczym znaczeniu w Krainie II jest świerk pospolity, występujący jako gatunek panujący w niektórych drzewostanach, tworzący zespoły niżowych świerczyn borealnych.

Siedliska żyzne, związane z podłożem gliniastym i gliniasto-piaszczystym reprezentowane są przez tzw. grądy, czyli lasy liściaste, gdzie gatunkiem dominującym jest dąb szypułkowy (rzadziej bezszypułkowy), który w zmieszaniu ze świerkiem, grabem, brzozą i niekiedy lipą, preferuje siedliska zarówno świeże jak i wilgotne. Na siedliskach o wilgotnym lub bagiennym charakterze, czyli w zagłębieniach terenowych oraz sąsiedztwie rzek, strumieni, występują zbiorowiska roślinne znane jako olsy lub łęgi olszowe oraz łęgi jesionowo-olszowe. Istotną rolę odgrywa tutaj olsza czarna, która tworzy drzewostany lite lub z domieszką jesionu. Duże znaczenie przyrodnicze i gospodarcze ma brzoza pojawiająca się na wszystkich siedliskach. Pozostałe gatunki drzewiaste, takie jak jesion, grab, klon, lipa, modrzew, występują w leśnych zespołach roślinnych z reguły w formie domieszek.

3.3 Charakterystyka rolnictwa

3.3.1 Struktura użytkowania gruntów

Tabela 33

Struktura użytkowania gruntów w gminie Lipsk

Lp.	Grunty	2013		2014		06.2015	
		miasto i wieś (ha)	%	miasto i wieś (ha)	%	miasto i wieś (ha)	%
1.	Powierzchnia ogółem	18 421	100	18 421	100	18 421	100
1.1.	Użytki rolne ogółem	12 068	65,5	11 957	64,9	12 051	65,4
1.1.1.	Grunty orne	7 910	42,9	7 599	41,3	7882	42,78
1.1.2.	Łąki	3 372	18,3	3 263	17,7	3367	18,28
1.1.3	Pastwiska	699	3,8	670	3,6	696	3,78
1.2.	Lasy oraz zadrzewienia i zakrzaczenia	4 200	22,8	4 214	22,9	4 214	22,8
1.3.	Tereny pozostałe	2 153	11,7	2 250	12,2	2 156	11,8

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego oraz dane pochodzące ze Starostwa Powiatowego w Augustowie

Powierzchnia gminy Lipsk wynosi 18 421ha. Grunty rolne zajmują 12051 ha, co stanowi ponad 65% powierzchni gminy. Grunty leśne na terenie gminy stanowią 22,8% powierzchni, w przeważającej większości są własnością państwa. Poza lasami większość gruntów należy do gospodarki indywidualnej. Wśród użytków rolnych dominującymi gruntami są grunty orne stanowiące około 42,8% powierzchni całej gminy.

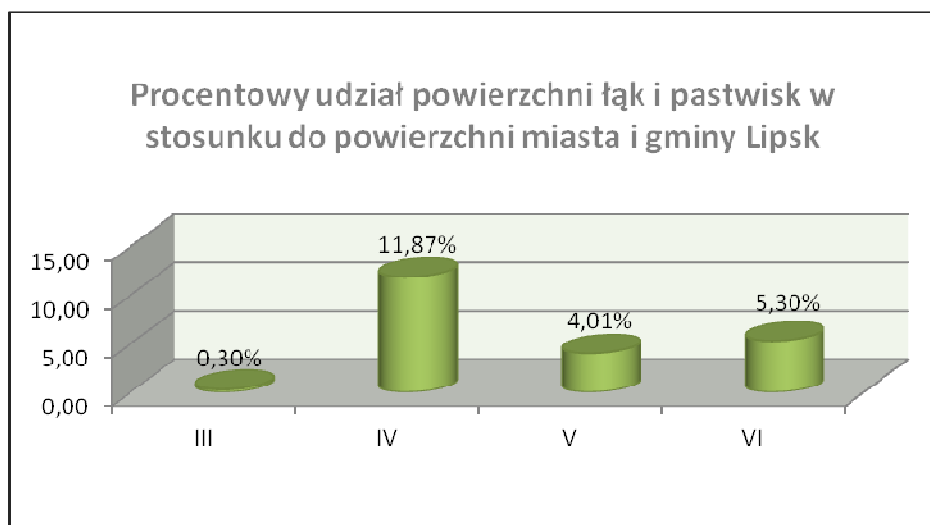
W porównaniu do lat ubiegłych w połowie 2015r. odnotowano:
 - wzrost udziału użytków rolnych w tym: gruntów rolnych, łąk i pastwisk,
 - udział lasów i gruntów zadrzewionych i zakrzewionych utrzymuje się na takim samym poziomie w stosunku do lat ubiegłych. z jednoczesnym spadkiem powierzchni w gospodarstwach indywidualnych.

3.3.2. Ekosystemy łąkowo – pastwiskowe

Koncentracja użytków zielonych na terenie gminy Lipsk występuje w obrębie zagłębień terenowych oraz w dolinach rzek Wołkuszanki i Niedźwiedzicy oraz mniejszych cieków wodnych. Łąki i pastwiska położone w dolinie Biebrzy stanowią stosunkowo słabą wartość produkcyjną.

Na ogólną powierzchnię gminy 18421ha w roku 2015 łąki i pastwiska zajmowały 4063ha tj. 22% ogólnej powierzchni gminy.

Na terenie miasta i gminy Lipsk dominują łąki i pastwiska klasy IV, które stanowią około 12% ogólnej powierzchni gminy. Grunty klasy V i VI stanowią podobny procentowy udział powierzchniowy, który wynosi odpowiednio 4% i 5,3%. Grunty klasy III stanowią nieliczny procent powierzchni gminy, który wynosi 0,3%.

Źródło: Opracowanie własne

Jak widać z powyższego zestawienia na terenie miasta i gminy Lipsk nie występują kompleksy użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych (klasy I i II) – kompleksy do którego zaliczają się łąki i pastwiska.

W skład kompleksu użytków zielonych średnich wchodzi użytki zielone występujące na glebach mineralnych, mułowo-torfowych, torfowych i murszowych. W klasyfikacji bonitacyjnej zaliczane są do III i IV klasy. Powierzchnia łąk i pastwisk III klasy bonitacyjnej wynosi 55,9063ha i 2186,6786ha. Klasa IV dominuje na terenie miasta i gminy Lipsk, stanowiąc prawie 12% jej ogólnej powierzchni.

Kompleks użytków zielonych bardzo słabych i słabych obejmuje użytki zielone, które znajdują się na glebach mineralnych oraz torfowych i mułowo-torfowych charakteryzujących się nadmierną lub niedostateczną wilgotnością. W klasyfikacji bonitacyjnej zaliczane są do V

i VI klasy. Powierzchnia łąk i pastwisk V klasy bonitacyjnej wynosi 738,022ha, natomiast VI klasy 976,3725ha.

Tabela 34

Klasy bonitacyjne łąk i pastwisk

Nazwa wsi	Powierzchnie łąk i pastwisk [ha]			
	III	IV	V	VI
Bartniki	1,5240	64,9559	44,3098	32,6920
Bartniki Kolonia	-	13,5719	3,8000	3,8630
Dolinczany Nowe	5,0800	38,0970	5,1080	6,1370
Dolinczany Stare	1,8800	10,6810	6,6010	1,4554
Dulkowszczyzna	9,9937	135,0234	16,5723	15,1191
Jaczniki	1,6140	176,4327	32,8459	23,4513
Jałowo	0,1300	10,6000	18,1800	37,7910
Jasionowo	-	9,4540	2,0060	3,2710
Kolonia Lipsk	0,6380	37,4290	42,9253	57,3048
Kopczany	0,4000	124,6798	27,2126	6,6133
Krasne	-	152,5380	37,0278	10,1591
Kurianka	16,0553	243,0037	55,8979	77,3775
Lichosielce	-	24,0178	6,5500	1,5540
Lipsk	4,8452	179,1288	110,2873	293,3585
Lipszczany	0,5400	26,4540	10,7050	10,2740
Lubinowo	-	15,5640	5,0450	2,1608
Nowe Leśne Bohatery	-	28,5356	12,6586	8,0460
Nowy Lipsk	-	4,9300	22,0040	94,8317
Nowy Rogożyn	-	19,9750	10,0520	30,3650
Podwołkuszne	-	2,7500	2,6080	4,0740
Rakowicze	1,3321	96,9641	24,5082	7,6123
Rogożynek	-	1,4600	14,2800	37,9820
Rygałówka	6,4600	65,0517	22,2601	11,8323
Siółko	3,0540	82,0119	10,7325	2,1284
Skieblewo	0,6600	226,1254	57,1012	21,6170
Stare Leśne Bohatery	-	42,9895	22,9930	10,8400
Starożyńce	0,0900	76,7587	11,1285	6,8625
Stary Rogożyn	1,4600	167,1440	25,6307	76,7092
Wołkusz	-	36,8570	50,8443	20,7818
Wyżarne	-	7,1800	4,4280	2,9890
Żabickie	0,0800	40,9700	6,3400	1,7573
Grunty osób prawnych	0,0700	25,3447	15,3790	55,3622
Ogółem	55,9063	2186,6786	738,022	976,3725

Źródło: Dane pochodzące z Urzędu Miasta w Lipsku

Z powyższego zestawienia wynika, że grunty klasy III występują dość licznie w miejscowościach: Bartniki, Dolinczany Nowe i Stare, Dulkowszczyźnie, Jaczniki, Jałowo, Kolonia Lipsk, Kopczany, Kurianka, Lipszczany, Rakowicze, Rygałówka, Siółko, Skieblewo, Starożyńce, Stary Rogożyn, Żabickie. Użytki klasy IV, V i VI występują na powierzchni całej gminy.

3.3.3 Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej

W strukturze użytkowania gruntów wyraźnie dominują grunty orne stanowiące 42,8% powierzchni użytków rolnych (7881ha), natomiast najmniejszy wskaźnik 0,01% zajmują sady. Gleby tego regionu utworzone są z piasków luźnych i słabogliniastych, piasków gliniastych lekkich, glin średnich i lekkich. Występują też osady eoliczne, deluwialne oraz organiczne występujące jako torfy.

Tabela 35

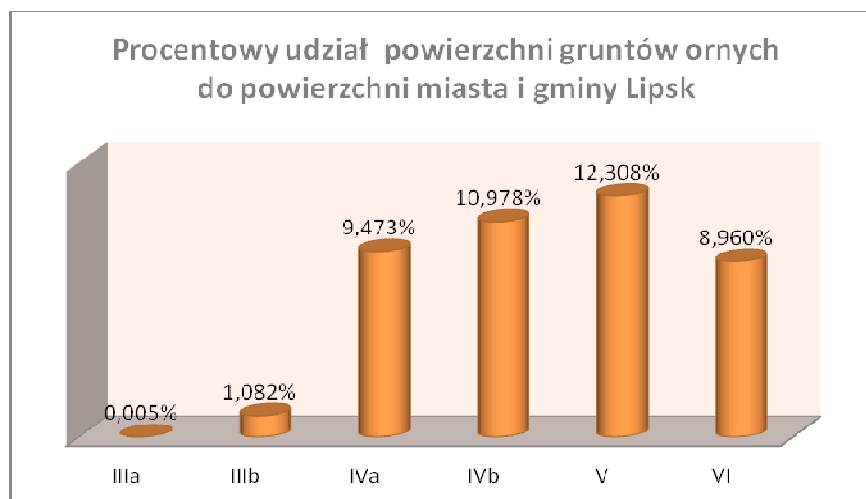
Podział gruntów na terenie gminy Lipsk - stan na dzień 01.01.2015r.

Wyszczególnienie rodzajów gruntów	Powierzchnia [ha]	% pow. gminy
Powierzchnia gminy ogółem – 18421ha	18421	100
Użytki rolne	12051	65,4
- użytki rolne - grunty orne	7881	42,79
- użytki rolne - sady	1	0,01
- użytki rolne - łąki trwałe i pastwiska trwałe	4063	22,06
- użytki rolne - grunty rolne zabudowane	20	0,11
- użytki rolne - grunty pod rowami i stawami	85	0,46
Lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione	4214	22,88
Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	105	0,57
Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	8	0,04
Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	7	0,04
Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	19	0,10
Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	7	0,04
Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	451	2,45
Grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - inne	3	0,02
Grunty zabudowane i zurbanizowane - użytki kopalne	13	0,07
Nieużytki	1536	8,34
Tereny różne	7	0,04

Opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Augustowie aktualnych na dzień 01.01.2015r.

Ogółem grunty orne w gospodarstwach indywidualnych na terenie gminy Lipsk zajmują 7885 ha powierzchni, użytki zielone 4063ha powierzchni.

Na terenie miasta i gminy Lipsk dominują grunty orne klasy V, które stanowią 12,4% ogólnej powierzchni gminy. Grunty klasy IVa i IVb oraz VI stanowią podobny procentowy udział powierzchniowy, który wynosi odpowiednio 9,5% i 11% oraz 9%. Grunty klasy IIIa i IIIb stanowią nieliczny procent powierzchni gminy i wynoszą odpowiednio 0,005% oraz 1,1%.

Źródło: Opracowanie własne

Jak widać z powyższego zestawienia na terenie miasta i gminy Lipsk nie występują grunty orne o wysokiej klasie przydatności rolniczej I i II czyli grunty najlepsze, czyli zasobne we wszystkie składniki pokarmowe roślin, mające dobrą naturalną strukturę, nawet na znacznej głębokości, będące łatwe do uprawy.

Na terenie gminy występują nieznaczne użytki klasy III, ich udział procentowy w stosunku do powierzchni całej gminy wynosi zaledwie 0,005% (dla gruntów klasy IIIa) oraz 1,082% (dla gruntów klasy IIIb). Grunty klasy III mają wyraźnie gorsze właściwości fizyczne i chemiczne lub występujące w gorszych warunkach fizjograficznych od gleb klasy I i II. Odnosi się to przede wszystkim do stosunków wodnych. Dlatego wybór roślin, które mogą być uprawiane, jest mniejszy. Wysokość plonów waha się w szerokich granicach w zależności od stopnia kultury, umiejętności uprawy i nawożenia, a także w pewnym stopniu od warunków atmosferycznych. Większość gleb wykazuje już pewne oznaki procesu degradacji, jednakże nie można ich nazwać glebami wadliwymi, gdyż ujemne cechy występują w nieznacznym stopniu.

Grunty orne klasy IVa czyli gleby orne średniej jakości, lepsze zajmują powierzchnię 1744,9866ha, czyli około 9,5% powierzchni gminy. Natomiast grunty orne klasy IVb czyli gleby orne średniej jakości, gorsze zajmują powierzchnię 2022,3068ha, co stanowi około 11% powierzchni gminy. Grunty klasy IV stanowią gleby o zdecydowanie mniejszym wyborze roślin uprawnych niż gleby poprzednich, wyższych klas. Na ogół uzyskuje się na nich średnie plony, nawet wówczas, gdy stosuje się dobrą agrotechnikę. Plony roślin w znacznym stopniu uzależnione są od ilości i rozkładu opadów atmosferycznych, szczególnie w okresie wegetacyjnym.

Na terenie miasta i gminy Lipsk dominują grunty klasy V, które stanowią około 12,5% powierzchni gminy. Gleby orne słabe, mało żyzne, słabo urodzajne i zawodne. Grunty klasy VI czyli gleby orne najsłabsze zajmują powierzchnię 1650,5686ha stanowiąc około 9% powierzchni ogólnej gminy. Gleby te są słabe, wadliwe i zawodne, plony uprawianych na nich roślin są bardzo niskie i niepewne.

Na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Miasta Lipsk, aktualnych na dzień 03.06.2015r. podział gruntów ornych na klasy w poszczególnych miejscowościach przedstawia się następująco:

Tabela 36
Powierzchnie gruntów ornych z podziałem na klasy

Nazwa wsi	Powierzchnie gruntów ornych [ha]					
	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Bartniki	-	3,4982	33,9731	84,0255	123,9662	112,8686
Bartniki Kolonia	-	-	0,5300	13,5368	38,8451	34,9185
Dolinczany Nowe	-	-	72,8344	57,4860	23,8340	6,1850
Dolinczany Stare	-	-	14,7130	37,0901	25,5512	9,4467
Dulkowszczyzna	-	30,2692	156,6898	108,0230	85,5104	29,5346
Jaczniki	-	9,3409	128,8299	97,9615	92,0074	101,1709
Jałowo	0,4700	35,1891	53,6680	20,2760	3,1270	-
Jasionowo	-	-	11,4871	17,9070	21,4800	21,4670
Kolonia Lipsk	-	1,8250	99,5779	71,5768	38,1530	19,9700
Kopczany	-	2,4200	62,5100	133,6833	162,3275	54,5285
Krasne	-	-	15,3056	40,7454	91,6118	100,8292
Kurianka	-	29,8181	272,3100	262,7088	143,0533	67,5927
Lichosielce	-	0,6700	3,8931	11,7591	24,3020	25,5770
Lipsk	0,3549	57,8622	305,5082	299,1931	203,2827	129,1058
Lipszczany	-	-	63,3129	74,8515	34,4749	10,0540
Lubinowo	-	-	-	2,7700	13,5200	31,2563
Nowe Leśne Bohatery	-	0,0314	0,8281	9,9340	35,8449	33,1189
Nowy Lipsk	-	-	7,3000	91,0688	121,3880	57,6750
Nowy Rogożyn	-	0,0720	16,3783	13,2933	79,1800	37,8687
Podwołkuszne	-	-	-	5,7940	6,7630	8,4330
Rakowicze	-	5,2900	92,3550	121,5056	89,8596	52,9135
Rogożynek	-	-	-	10,7740	40,1790	38,0600
Rygałówka	-	0,0300	15,0190	50,9511	67,8429	85,2656
Siółko	-	7,7105	98,5114	60,0828	76,4302	56,7020
Skieblewo	-	0,1470	127,6473	166,7934	185,9516	104,6725
Stare Leśne Bohatery	-	0,5100	5,6000	10,5507	44,5168	55,5251
Starożyńce	-	2,4743	13,9930	54,4075	101,6948	71,7140
Stary Rogożyn	-	5,4350	55,5908	48,3315	146,4548	95,9277
Wołkusz	-	-	0,1600	11,2800	60,5052	108,7461
Wyżarne	-	-	0,1230	2,0560	6,2440	22,1260
Żabickie	-	-	5,0800	17,9019	62,0453	41,0640
Grunty osób prawnych	0,1327	6,7225	11,2577	13,9883	17,2817	26,2517
Ogółem	0,9576	199,3154	1744,9866	2022,3068	2267,2283	1650,5686

Z powyższego zestawienia wynika, że grunty klasy IIIa występują jedynie w Jałowie i Lipsku, natomiast klasy IIIb w Bartnikach, Dulkowszczyźnie, Jacznikach, Jałowie, Kolonii Lipsk, Kopczanach, Kuriankach, Lichosielcach, Lipsku, Nowych i Starych Leśnych Bohaterach, Nowym Rogożynie, Rakowiczach, Rygałówce, Siółku, Skieblewie, Starożyńcach, Starym Rogożynie. Grunty klasy IV występują na powierzchni całej gminy oprócz miejscowości: Lubinowo, Podwołkusze, Rogożynek. Najślabsze grunty klasy V i VI występują w każdej miejscowości, jedynie w Jałowie nie występują grunty klasy VI.

3.3.4 Struktura własności gruntów

Podstawową formą własności w rolnictwie w gminie Lipsk jest gospodarka indywidualna. Według stanu na dzień 01.01.2015r. liczba gospodarstw rolnych stanowiących własność osób fizycznych wynosi 2232, natomiast stanowiących własność osób prawnych 31.

Na terenie gminy funkcjonuje 2263 gospodarstw rolnych (dane pochodzące z Urzędu Miasta Lipsk na dzień 01.01.2015r.).

Tabela 37

Struktura gospodarstw rolnych według ich powierzchni w 2015 roku

L.P.	Zakres powierzchni	Ilość gospodarstw osób fizycznych	Ilość gospodarstw osób prawnych
1	0,0 - 0,4999 ha	618 sztuk	12 sztuk
2	0,5 - 0,9999 ha	150 sztuk	4 sztuk
3	1,0 - 1,4999 ha	152 sztuk	0 sztuk
4	1,5 - 1,9999 ha	96 sztuk	1 sztuk
5	2,0 - 2,9999 ha	196 sztuk	3 sztuk
6	3,0 - 4,9999 ha	209 sztuk	3 sztuk
7	5,0 - 6,9999 ha	173 sztuk	1 sztuk
8	7,0 - 9,9999 ha	210 sztuk	1 sztuk
29	10,0 - 14,9999 ha	241 sztuk	2 sztuk
10	15,0 - 19,9999 ha	100 sztuk	2 sztuk
11	20,0 - 29,9999 ha	62 sztuk	1 sztuk
12	30,0 - 49,9999 ha	24 sztuk	1 sztuk
13	50,0 - 99,9999 ha	1 sztuk	0 sztuk
14	100,0 ha i powyżej	0 sztuk	0 sztuk

Jak wynika z powyższego zestawienia wśród gospodarstw rolnych stanowiących własność osób fizycznych dominują gospodarstwa o powierzchni do 0,5 ha - 618 sztuk (stanowią one około 28% liczby wszystkich gospodarstw). Około 10% wszystkich gospodarstw stanowią gospodarstwa rolne o powierzchni od 10,0 ha do 14,9999 ha, od 7,0 do 9,9999ha oraz od 3,0 ha do 4,9999 ha. Na terenie gminy Lipsk występuje jedno gospodarstwo rolne o powierzchni od 50,0 do 99,9999 ha, nie występuje natomiast gospodarstwo przekraczające 100 ha.

Wśród gospodarstw rolnych stanowiących własność osób prawnych dominują gospodarstwa o powierzchni do 0,5 ha - 12 sztuk (stanowią one około 39% liczby wszystkich

gospodarstw). Około 10% wszystkich gospodarstw stanowią gospodarstwa rolne o powierzchni od 2,0 ha do 2,9999 ha oraz od 3,0 do 4,9999ha. Na terenie gminy Lipsk nie występują gospodarstwa rolne o powierzchni przekraczającej 50 ha.

3.4 Wymogi ochrony krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

Ochrona krajobrazu jest to działalność zapewniająca ochronę, utrzymanie lub restytucję naturalnych i kulturowych walorów określonego środowiska geograficznego. Ochrona krajobrazu łączy się z ochroną przyrody i środowiska. Jedno i drugie dąży przez zespół idei i działań do zachowania środowiska w stanie zapewniającym optymalne warunki bytowania człowieka i gwarantujące ciągłość najważniejszych procesów w biosferze (np.: globalny i lokalne obiegi wody w przyrodzie) jako podstawy produkcyjnej działalności człowieka. Krajobraz to ogół cech przyrodniczych i antropogenicznych wyróżniających określony teren, zespół typowych cech danego terenu. Jednym słowem to wszystko co nas otacza.

Na terenie Gminy Lipsk ochronie podlega krajobraz polodowcowy całej gminy, poprzez ograniczenie zmian naturalnie ukształtowanej powierzchni terenu oraz zachowanie naturalnej zieleni wysokiej (lasów, śródpolnych zadrzewień). Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych winna mieć na celu przywrócenie naturalnego krajobrazu. Szczególnej ochronie podlega krajobraz na terenach chronionych w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody (parku narodowego wraz z otuliną, obszarów chronionego krajobrazu oraz obszarów Natura 2000). Zadaniem terenów chronionych jest głównie ochrona krajobrazów wybitnych. Na terenie Gminy tej ochronie podlega ok. 64% jej powierzchni. Taką rolę spełnia Biebrzański Park Narodowy utworzony w celu ochrony obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych terenów bagienny - torfowych oraz Obszary Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie” i „Dolina Biebrzy” jako tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz. W celu wzmocnienia ochrony przyrody w tym krajobrazu, utworzono również OBSZARY NATURA 2000, które obejmują wcześniejsze obszary chronione.

Ogólnie należałoby się kierować zasadami kształtowania krajobrazu rolniczego, który jest dominujący na terenie Gminy Lipsk.

Zasady kształtowania krajobrazów rolniczych:

- Ochrona i kształtowanie bogatej struktury ekologicznej krajobrazu rolniczego (zadrzewienia, płaty leśne, oczka wodne, miedze)
- Zachowanie mozaiki zbiorowisk naturalnych, półnaturalnych i antropogenicznych
- Hamowanie komasacji pól – ochrona miedz (i chwastów)
- Rozwój sieci zadrzewień w obszarach rolniczych – stanowią środowisko życia i pokarm dla bardzo wielu gatunków
- Uprawa roślin motylkowych. Ich unikatową cechą jest zdolność do wiązania azotu atmosferycznego dzięki symbiozie z bakteriami z rodzaju *Rhizobium*. Ponadto rośliny te mają znaczenie miododajne
- Na terenach chronionych – przywrócenie tradycyjnego krajobrazu rolniczego
- Ochrona wód - ochrona zbiorników śródpolnych, zagospodarowanie strefy brzegowej przez roślinność - najlepiej naturalną
- Obudowa roślinnością obiektów nieestetycznych czy szkodliwych
- Edukacja ekologiczna ludności wiejskiej (ochrona zadrzewień, zakaz wypalania roślinności, zakaz nieuregulowanego wyrzucania śmieci i wylewania ścieków, dbałość o estetykę otoczenia)

Jak również:

- Ograniczenia zabudowy,
- Zasady lokalizacji dominant wysokościowych,
- Maksymalną wysokość zabudowy,
- Czy nawet dopuszczalną kolorystykę budynków

W rozumieniu ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami „Krajobraz kulturowy to przestrzeń, historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze”.

Krajobraz kulturowy użytkowany i ukształtowany przez człowieka, często wykorzystywany był w sposób nie zrównoważony. Jego przemiany mają charakter żywiołowy i przede wszystkim eksploatacyjny. Jednak ze względu na zawarte w nim wartości i znaczenie dla człowieka, ważne jest objęcie go ochroną.

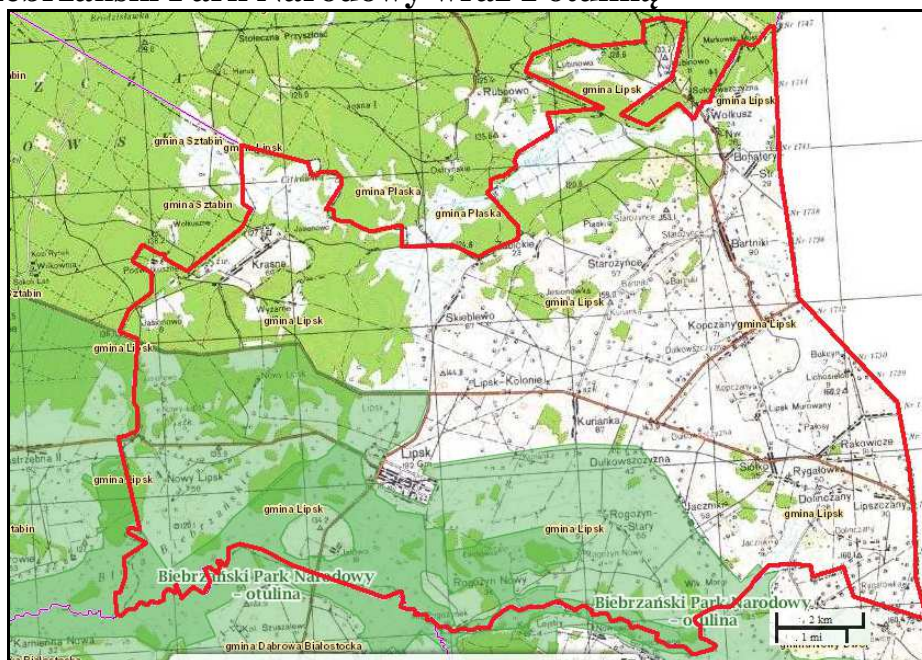
Aby zapobiec dalszym negatywnym zmianom, należy podjąć szereg działań zachowujących, a także przywracających architekturę regionalną i naturalną roślinność.

W celu ochrony walorów kulturowych należy nadawać istniejącym budynkom charakter regionalny poprzez zmianę pokryć dachowych, kolorystyki ścian elewacyjnych, wprowadzanie regionalnych elementów i zdobników budynku. Zalecane winno być stosowanie materiałów budowlanych oraz form charakterystycznych dla regionu, między innymi dachy dwuspadowe, o kącie nachylenia połaci 35⁰- 45⁰. Warunki zabudowy winny być tak ustalone, aby uniknąć obiektów dysharmonizujących z otoczeniem oraz lokalizowane zgodnie z ustalonym historycznie układem przestrzennym.

Przejawem dbałości o krajobraz jest stosowanie w nasadzeniach roślin rodzimych, które najlepiej znoszą niekorzystne warunki. Ważne jest również objęcie ochroną wszystkich obiektów o walorach kulturowych, które są elementem krajobrazu kulturowego np. kapliczki, krzyże, przydrożne figury.

4.0. WYSTĘPOWANIA OBIEKTÓW I TERENÓW CHRONIONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

4.1. Biebrzański Park Narodowy wraz z otuliną

Źródło: <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Biebrzański Park Narodowy wraz z otuliną – został utworzony w 1993 roku w celu ochrony obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Ze względu na niespotykane w Europie tereny bagiennie-torfowe oraz bardzo zróżnicowaną faunę, a w szczególności bogaty świat ptaków, park został umieszczony na liście obszarów chronionych konwencją RAMSAR. Jest to największy park narodowy w Polsce o powierzchni 59 223 ha. Ponad 1/4 powierzchni Biebrzańskiego Parku Narodowego 15547 ha stanowią lasy, grunty rolne - 18 182 ha, a nieużytki - słynne Bagna Biebrzańskie, w rzeczywistości najbardziej cenne przyrodniczo ekosystemy – 25 494 ha. Wokół Parku utworzono otulinę o powierzchni 66 824 ha.

Rzeka Biebrza wraz ze swoimi starorzeczami, meandrami i zakolami stanowi główną oś hydrologiczną Parku. Szata roślinna parku odznacza się dużą różnorodnością, wysokim stopniem naturalności i obecnością wielu rzadkich gatunków. Jedną z jego charakterystycznych cech florystycznych jest dominacja świerka i duży udział gatunków borealnych i reliktyw glacialnych: brzoza niska, trzcinnik prosty, turzycza strunowa, turzycza życicowa, bażyna czarna, bagno zwyczajne, żurawina błotna, gnidosz królewski, tłustosz pospolity, wielosił błękitny, wierzba lapońska, skalnica torfowiskowa, niebielistka trwała, wełnianeczka alpejska, borówka bagienna i szereg mszaków. W granicach Parku stwierdzono 90 gatunków podlegające ochronie całkowitej i 17 pod ochroną częściową, 45 gatunków tu występujących znalazło się na "Czerwonej liście roślin naczyniowych zagrożonych w Polsce". Do najrzadszych gatunków należą: zanokcica zielona, skrzyp pstry, widłak wroniec, rosiczka długolistna, wążkrotka zwyczajna, tłustosz zwyczajny, płesznik zwyczajny, zaraza niebieska, niebielistka trwała, szachownica kostkowata, kosaciec bezlistny oraz 20 gatunków storczykowatych. Do najbardziej interesujących pod względem bogactwa florystycznego siedlisk zaliczyć należy obok mechowisk turzycowych - mineralne wyniesienia "grądy". Dolina Biebrzy jest unikatową w skali Europy enklawą dla ptaków wodno-błotnych. Obserwowano tu 271 gatunków ptaków, w tym ponad 180 lęgowych. Jest najważniejszą ostoją dubelta, kropiatki, orlika grubodziobego, rybitwy białoskrzydłej i derkacza w Europie Środkowej i Zachodniej. Dlatego też dolina Biebrzy została uznana przez Bird Life International za ostoję ptaków o randze światowej. Wśród drobnych ssaków uwagę zwraca pospolitość i wysokie zagęszczenie nornika północnego *Microtus oeconomus*, świadcząca o specyfice środowisk bagiennych. Z pozostałych ssaków na uwagę zasługują: wilk, wydra, łoś i bóbr. Znajduje się tu największa w kraju ostoja łośia (ok. 400 sztuk). Ponadto na terenie parku stwierdzono występowanie 12 gatunków płazów, 5 gatunków gadów i 36 gatunków ryb. Fauna bezkręgowców jest reprezentowana przez grupę ponad 700 gat. motyli, w tym 94 gatunki motyli dziennych. Wykazano obecność 448 gatunków pająków, wśród nich znaczący udział (71) mają gatunki rzadkie znane z nie więcej niż 3-5 stanowisk w kraju, a 10 gatunków pająków znanych jest tylko stąd. Do tej pory poznano ponad 500 gatunków chrząszczy, 42 gatunki chruścików i 19 gatunków pijawek.

Dla Parku obowiązuje Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie zadań ochronnych dla Biebrzańskiego Parku Narodowego, gdzie w załączniku nr 1 dotyczącego „Identyfikacji i oceny istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz wskazanie sposobów eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków” wskazuje się jako zagrożenie obszaru Parku urbanizację prowadzącą do obniżenia

jego walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych ze wskazaniem sposobu eliminacji lub ograniczenia zagrożeń i ich skutków:

1) Działania na rzecz wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów zagospodarowania przestrzennego województwa zapisów postulujących ograniczanie zabudowy obszarów Parku, w szczególności położonych poza granicami zwartej zabudowy oraz innych zasad i wytycznych dotyczących zrównoważonego gospodarowania przestrzenią i budownictwa na terenie Parku.

2) Działania na rzecz zapobiegania urbanizacji obszaru Parku w ramach uzgodnień decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, odnoszących się do terenu Parku.

3) Promowanie tradycyjnych lokalnych cech architektonicznych.

4) Wykup nieruchomości niebędących w użytkowaniu wieczystym Parku

Działania na rzecz wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i planów zagospodarowania przestrzennego województwa zapisów dotyczących:

1) zastępowania linii napowietrznych przewodami podziemnymi,

2) umieszczania na liniach napowietrznych elementów odstraszać ptaki w celu obniżenia ich śmiertelności.

Do zagrożeń wewnętrznych potencjalnych zalicza się nowe inwestycje drogowe powodujące zanieczyszczenie i zmniejszenie walorów środowiska przyrodniczego. W celu eliminacji lub ograniczania zagrożeń i ich skutków zaleca się:

1. Ocenę wpływu inwestycji na przyrodę Parku i opiniowanie przedsięwzięć.

2. Działania na rzecz wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wojewódzkich planów zagospodarowania przestrzennego, zapisów ograniczających budowę infrastruktury technicznej oraz inwestycje drogowe i kolejowe, stwarzających zagrożenia dla walorów przyrodniczych Parku

Nadmierny rozwój turystyki wodnej skutkujący w szczególności:

1) płoszeniem i niepokojeniem ptaków oraz ssaków,

2) niszczeniem roślinności wodnej i przybrzeżnej,

3) przekształceniami morfologicznymi koryta rzeki Biebrzy

W celu zmniejszenia lub eliminacji zaleca się:

1) Monitorowanie skutków turystyki wodnej.

2) Limitowanie udostępniania wód Parku do turystyki.

3) Okresowe sprzątanie odpadów pozostawionych przez turystów.

4) Zwalczanie przestępstw i wykroczeń w zakresie nieprzestrzegania regulaminu udostępniania Biebrzańskiego Parku Narodowego.

5) Edukacja turystów w zakresie odpowiedzialnego korzystania z wód.

6) Działania na rzecz wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wojewódzkich planów zagospodarowania przestrzennego, zapisów ograniczających nadmierny rozwój turystyki wodnej.

Urbanizacja obszarów otuliny Parku mająca wpływ na przyrodę Parku i jego walory krajobrazowe (np. zabudowa panoram widokowych).

Działania na rzecz wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów ograniczających zabudowę w wybranych miejscach w sąsiedztwie granic Parku.

Zagrożenia zewnętrzne potencjalne:

Inwestycje z zakresu energetyki wiatrowej stanowiące zagrożenie dla ptaków oraz nietoperzy w celu eliminacji lub ograniczania zagrożeń:

1. Starania o wprowadzenie do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wojewódzkich planów zagospodarowania przestrzennego, zapisów ograniczających budowę farm wiatrowych na trasach wędrówek oraz na obszarach żerowania ptaków w otoczeniu Parku.

2. Prowadzenie uzgodnień w ramach postępowań w sprawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w sposób zgodny z potrzebami ochrony przyrody

Zanieczyszczenie środowiska powodowane przez nowe inwestycje drogowe i kolejowe oraz nowe obiekty przemysłowe należy wprowadzić działania na rzecz wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wojewódzkich planów zagospodarowania przestrzennego, zapisów ograniczających w otulinie Parku budowę obiektów przemysłowych, inwestycji drogowych lub kolejowych mogących negatywnie wpływać na stan środowiska wewnątrz Parku.

W granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego znajdują się tereny należące do czternastu gmin i pięciu powiatów:

➤ **POWIAT AUGUSTÓW:**

- **gmina LIPSK** - w granicach Parku znajduje się 1756 ha obszaru gminy, są to głównie łąki leżące przy górnym prawobrzeżnym odcinku Biebrzy;
- **gmina SZTABIN** - w granicach Parku znajduje się 5559 ha obszaru gminy, stanowią go tereny łąkowe i zaroślowe w dolinach rzek Biebrzy oraz Netty;
- **gmina BARGŁÓW KOŚCIELNY** - w granicach Parku znajduje się niewielki obszar łąk nad rzeką Nettą o pow. 281 ha terenu należącego do gminy;

➤ **POWIAT GRAJEWO:**

- **gmina RAJGRÓD** w granicach Parku znajduje się duży kompleks bagiennych lasów tzw "Brzeziny Ciszewskie" oraz półnaturalnych łąk nad dolnym odcinkiem rzeki Jegrzni o powierzchni 1466 ha;
- **gmina GRAJEWO** w granicach Parku znajduje się obszar gminy o powierzchni 972 ha terenu gminy. Stanowi go duży kompleks bagiennych brzeziny na torfowiskach tzw "Brzeziny Kapickie" oraz łąki nad starym korytem rzeki Ełk (Łęg) i środkową Jegrznią;
- **gmina RADZIŁÓW** w granicach Parku położony jest duży kompleks sosnowych borów "Sośnia" a także naturalnych turzycowisk oraz użytkowanych łąk nad dolną Biebrzą o powierzchni 4177 ha obszaru gminy;

➤ **POWIAT ŁOMŻA:**

- **gmina JEDWABNE** w granicach Parku leży niewielki teren 326 ha łąk nad dolną Biebrzą;
- **gmina WIZNA** w granicach Parku położony jest obszar 25 ha łąk w dolnej Biebrzy;

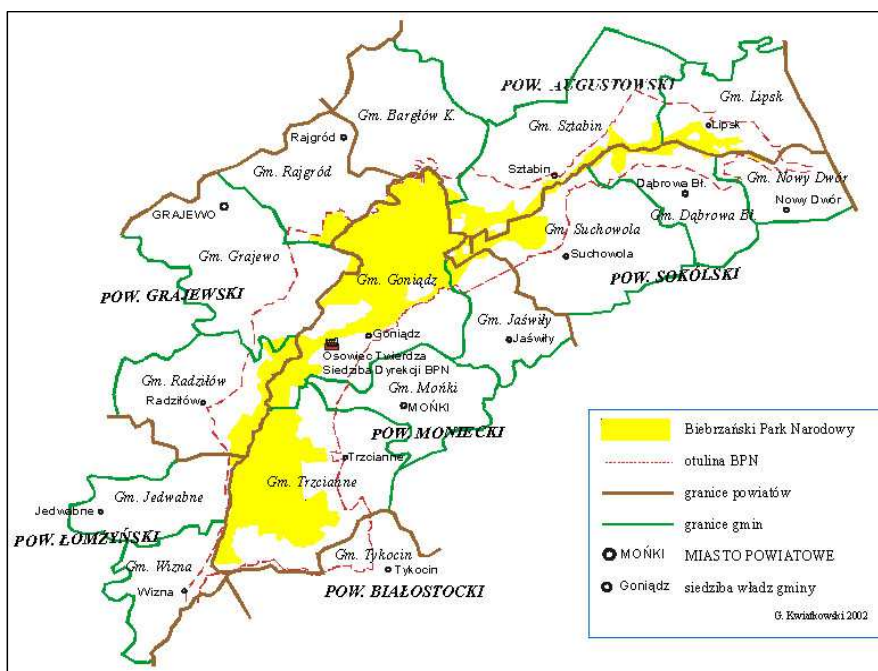
➤ **POWIAT MOŃKI:**

- **gmina JAŚWIŁY** w granicach Parku znajduje się 1189 ha terytorium gminy. Są to użytkowane rolniczo nadbiebrzańskie łąki w okolicach Dolistowa Starego i Nowego oraz wsi Zabiele;

- **gmina TRZCIANNE** w granicach Parku znajduje się wielki obszar 16.539 ha sosnowych borów bagiennych, olsów i brzezin, turzycowisk, użytkowanych rolniczo półnaturalnych łąk w dolnym basenie rzeki Biebrzy i lewobrzeżnej środkowej Narwi;
 - **gmina GONIĄDZ** w granicach Parku położony jest wielki, liczący 23087 ha obszar gminy, co stanowi 58% jej powierzchni. Stanowią ją sosnowe i bagienne bory, tereny zaroślowe, ciągi mineralnych, piaszczystych wydm, turzycowisk oraz użytkowanych rolniczo łąk. Na obszarze tym znajduje się słynny rezerwat "Czerwone Bagno", największa europejska naturalna ostoja łosia;
- **POWIAT SOKÓLKA:**
- **gmina NOWY DWÓR** w granicach Parku jest 171 ha obszaru gminy. Stanowią go głównie użytkowane rolniczo łąki w rejonie górnej Biebrzy;
 - **gmina SUCHOWOLA** w granicach Parku znajduje się obszar 3132 ha łąk nad środkową Biebrzą;
 - **gmina DĄBROWA BIAŁOSTOCKA** w granicach Biebrzańskiego Parku Narodowego znajduje się liczący 1843 ha obszar należący do gminy. Są to głównie użytkowane rolniczo łąki położone przy lewobrzeżnym górnym odcinku Biebrzy.

Współdziałanie Biebrzańskiego Parku Narodowego z lokalnymi samorządami jest ukierunkowane na wspieranie rozwoju społeczno-gospodarczego gmin oraz rozwiązywanie zagadnień ochrony środowiska, zagospodarowania turystycznego, ochronę dziedzictwa kulturowego i historycznego a także włączanie lokalnej społeczności w procesy ochrony przyrody Parku.

Siedziba dyrekcji BPN znajduje się w Osowcu-Stacji miejscowości Osowiec-Twierdza,

Źródło : <http://www.biebrza.org.pl/plik,43,podzial-administracyjny.jpg>

4.2 Obszary Chronionego Krajobrazu

Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z

turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Na terenie gminy Lipsk występują:

1) **Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy”** – ustanowiony uchwałą Nr XII/93/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Biebrzy" (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2015r., poz.2121).

W skład Obszaru wchodzi cały Biebrzański Park Narodowy o powierzchni 59.223 ha oraz tereny wokół Parku o powierzchni 33 876 ha. Granica Obszaru pokrywa się z granicą otuliny Parku. Osią i głównym czynnikiem stanowiącym o krajobrazie i unikatowej w skali Europy przyrodzie tego terenu jest rzeka Biebrza wraz z jej dopływami.

Rzeźba OCK Dolina Biebrzy jest stosunkowo mało urozmaicona. Wyraźne wzniesienia zaznaczają się tylko na granicach Kotliny Biebrzańskiej z obszarami wysoczyzn: Białostockiej, Wysokomazowieckiej i Kolneńskiej. Dolina Biebrzy to płaska, zabagniona kotlina, w której niczym wyspy urozmaicają monotonię krajobrazu niewielkie mineralne wyniesienia zwane grądzikami. Najczęściej są one porośnięte lasami. Na całym Obszarze lasy zajmują niewielką powierzchnię - ok. 1/3.

2) **Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie”**, powołany uchwałą Nr XII/89/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r. w sprawie wyznaczenia Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza i Jeziora Augustowskie" (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2015r., poz.2117).

Zajmuje powierzchnię 65 475 ha, z czego ponad 50 000 ha przypada na lasy. Obejmuje znaczą część Puszczy Augustowskiej wraz z jeziorami w jej obrębie i na obrzeżach. Najcenniejszym obiektem kulturowym i historycznym Obszaru jest Kanał Augustowski, będący również atrakcyjnym szlakiem kajakowym.

4.3 Obszary Natura 2000

Natura 2000 jest programem sieci obszarów objętych ochroną przyrody na terytorium Unii Europejskiej. Celem programu jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważane są za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Wspólne działanie na rzecz zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy w oparciu o jednolite prawo ma na celu optymalizację kosztów i spotęgowanie korzystnych dla środowiska efektów.

Sieć Natura 2000 to sposób na wypełnienie zobowiązań Unii Europejskiej, nałożonych przez Konwencję z Rio. Podstawę prawną sieci Natura 2000 stanowią dwa akty prawne:

- Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 roku o ochronie dzikich ptaków - tzw. Dyrektywa Ptasia;
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 roku o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory - tzw. Dyrektywa Siedliskowa.

Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

- a. **obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO)** - przedmiotem ochrony są występujące w nich populacje ptaków z załącznika I oraz z załącznika II Dyrektywy Ptasiej, wraz z ich siedliskami;
- b. **specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO)** - przedmiotem ochrony są siedliska przyrodnicze (ekosystemy) z załącznika I oraz populacje i siedliska roślin i zwierząt z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej

Na terenie gminy Lipsk występują:

1) obszary specjalnej ochrony ptaków:

- **OSO** (obszar specjalnej ochrony ptaków) Natura 2000 „**Puszcza Augustowska**” **PLB200002** zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133 ze zm).

Obszar obejmuje kompleks leśny Puszczy Augustowskiej, leżący na pograniczu Równiny Augustowskiej i Kotliny Biebrzańskiej. Obszar ten pokrywają urozmaicone drzewostany (ok. 90% powierzchni), które w wielu fragmentach zachowały naturalny charakter.

Dominują bory, wśród których szczególną uwagę zwracają dobrze zachowane bory wilgotne i bory bagienne. Duże powierzchnie zajmują olsy, miejscami występują dobrze zachowane grądy. Główną rzeką jest Wołkuszanka, uchodząca przez Kanał Augustowski do Niemna. W południowo-zachodniej części obszar obejmuje dolinę Rospudy. Tereny odlesione zajmują użytki zielone.

Ostoja ptasia o randze europejskiej E 24. Występuje co najmniej 40 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bąk, błotniak stawowy, bocian czarny, cietrzew, dzięcioł biało-grzbiety, dzięcioł trójpalczasty, dzięcioł zielonosiwy, gadożer, głuszec, kania czarna, kania ruda, kraska, orlik krzykliwy, żuraw, włochatka, podgorzałka, puchacz, trzmielojad; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje błotniak łąkowy.

Zagrożeniem jest presja rekreacyjno-turystyczna, w tym także presja osadnicza, eutrofizacja wód, fragmentacja obszaru w wyniku budowy autostrad, naturalna sukcesja roślinności krzewiastej i drzewiastej oraz celowe zalesianie obszarów, na których zaprzestano użytkowania rolniczego.

- **OSO** (obszar specjalnej ochrony ptaków) Natura 2000 „**Ostoja Biebrzańska**” **PLB200006** zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 roku w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133 ze zm).

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski prof. Jerzego Kondrackiego Obszar Natura 2000 Ostoja Biebrzańska położony jest w mezoregionie Kotliny Biebrzańska leżącym w pasie Nizin Środkowopolskich, w obrębie Wysoczyzny Podlasko – Białostockiej. Od zachodu Kotlinę Biebrzańską ogranicza Wysoczyzna Kolneńska, od południa Wysoczyzna Wysokomazowiecka, od wschodu Wysoczyzna Białostocka, od północy Pojezierze Ełckie i Równina Augustowska. Zgodnie z regionalizacją biogeograficzną prof. Jana Marka Matuszkiewicza Obszar Natura 2000 Ostoja Biebrzańska położony jest głównie w Okręgu Bagien Biebrzańsko-Narwiańskich, Podkrainy Biebrzańskiej, Krainy Północnopodlaskiej, Działu Północno Mazursko-Białoruskiego, Podprowincji Środkoeuropejskiej Właściwej, Prowincji Środkoeuropejskiej. W obrębie Okręgu Bagien Biebrzańsko-Narwiańskich wydzielone zostały następujące podokręgi: Podokrąg Bagna Wizna, Podokrąg Laskowiecki, Podokrąg Bagien “Ławki”, “Podlaskiego” i “Biebrzańskiego”, Podokrąg Gugneński, Podokrąg Ciemnoszyjski, Podokrąg Cerwonego Bagna, Podokrąg Sztubiński, Podokrąg Górnej Biebrzy. Według regionalizacji klimatycznej prof. Wincentego Okołowicza Obszar Natura 2000 Ostoja Biebrzańska położony jest w strefie klimatu o przewadze wpływów kontynentalnych charakteryzujących się w odniesieniu do Polski centralnej większą roczną amplitudą temperatury powietrza, dość późną i krótką wiosną oraz długą i stosunkowo chłodną zimą. Z geomorfologicznego punktu widzenia Obszar Natura 2000 Ostoja Biebrzańska zajmuje dolinę Biebrzy będącej szerokim, płaskim obniżeniem terenu, położonym od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów poniżej sąsiadujących

wysoczyzn. Dolinę otaczają wysoczyzny morenowe, z wyjątkiem północy i północnego wschodu, gdzie wchodzi do niej sandry: Augustowski, Rajgrodzki i Ełcki. Wyróżnia się w niej trzy niższe jednostki geomorfologiczne zwane basenami: północny - obejmujący dolinę na wschód od Sztabina, środkowy - od Sztabina do Osowca i trzeci, południowy - od Osowca do ujścia Biebrzy do Narwi. Baseny rozdzielone są przewężeniami doliny o szerokości ok. 1 km. Obszar obejmuje także Basen Wizny. Basen Północny zwany też Basenem Górnym Biebrzy obejmuje 40 - kilometrowy odcinek doliny o szerokości 1-3 km. Złoża torfu osiągają tu miąższość 3-6 m i miejscami są podścielone gytą. Cechą charakterystyczną rzeźby terenu Basenu Górnego jest obecność ostańców morenowych. Basen Środkowy ma kształt zbliżony do trapezu o wymiarach 20 x 40 km. Jest to kompleks torfowisk o powierzchni ok. 45000 ha. i miąższości torfu 1-3 m. W północnej jego części pod złożami torfu zalega piasek i żwir, a w południowej osady wodne i glina. Basen Środkowy wyróżniają otoczone torfowiskami rozległe piaszczyste wydmy, ukształtowane w wyniku procesów eolicznych. Basen Południowy, najbardziej naturalny w dolinie Biebrzy, zwany też Basenem Dolnym, ma kształt rynny o długości 30 km i szerokości 12-15 km. Torfowiska o miąższości torfu 1-2 m zajmują tu powierzchnię ok. 21000 ha. Charakteryzuje się obecnością pasa wydm w części północno-wschodniej oraz niewielkich wyniesień mineralnych (wydm, grądzików). Wzdłuż koryta rzeki rozciąga się strefa mułowa szerokości 1-2 km z licznymi starorzeczami i zakolami. Zgodnie z podziałem hydrograficznym Polski Obszar Natura 2000 Ostoja Biebrzańska leży w dorzeczu Biebrzy wchodzącej w skład dorzecza Narwi, a następnie Wisły i zlewiska Morza Bałtyckiego. Długość rzeki wynosi ok. 165 km, a powierzchnia dorzecza 7051,2 km². Przeciętny spadek Biebrzy wynosi 0,36‰, natomiast na obszarze Pradoliny jest o połowę mniejszy i wynosi 0,19‰. Średni przepływ roczny (na wysokości Burzyna) wynosi 27,5 m³ /s. Cechuje go duża nierównomierność. Charakterystyczne są wysokie wezbrania wiosenne pochodzenia roztopowego i głębokie niżówki letnio-jesienne. Pradolina Biebrzy cechuje się największą w Polsce pojemnością retencyjną - porównywalną do pojemności największych w kraju zbiorników wodnych. W XIX w przeprowadzono na obszarze Kotliny Biebrzy wielkie prace hydrotechniczne (zbudowano m.in. Kanał Augustowski łączący dorzecze Biebrzy z Niemnem). Spowodowały one zmiany zarówno w sieci wodnej jak i w układzie poziomu wód gruntowych. Torfowiska Doliny Biebrzy są zasilane ciekami, a także wodami podziemnymi i wsiękowymi. Występują one przede wszystkim wzdłuż krawędzi doliny, zwłaszcza w basenie północnym i południowym. Dominującymi siedliskami na Obszarze Natura 2000 Ostoja Biebrzańska są siedliska mokradłowe: zalewane wodami rzeczными lub podtapiane wodami podziemnymi torfowiska niskie ze zbiorowiskami turzycowymi i turzycowo-mszystymi, corocznie zalewane wodami rzeczными mułowiska i torfowiska porośnięte szuwarami właściwymi, bagiennie olsy, okresowo zalewane przyrzeczne równiny madowe oraz odwodnione i zagospodarowane torfowiska ze zbiorowiskami łąkowymi. Torfowiska doliny Biebrzy są największym, prawie nie zmienionym kompleksem torfowisk dolinowych w Europie Środkowej i Zachodniej. Koryto rzeki Biebrzy z licznymi meandrami i starorzeczami w różnym stadium zarastania ma naturalny charakter. Rezultatem naturalnego charakteru rzeki są rozległe, coroczne zalewy. Długo utrzymujące się zalewy, jak też zasilanie wodami podziemnymi sprawia, że duże obszary torfowisk objęte są czynnym procesem torfotwórczym, a zbiorowiska torfowiskowe zajmują wielkie przestrzenie. Z powodu silnego uwilgotnienia, a tym samym trudnego dostępu, były one przez stulecia użytkowane w sposób bardzo ekstensywny. Na Obszarze Natura 2000 Ostoja Biebrzańska gniazduje wiele gatunków ptaków związanych ze środowiskiem bagiennym. Występują tu izolowane stanowiska lęgowe gatunków borealnych, a także gatunków, których centrum zasięgu geograficznego znajduje się w

strefie tajgi i tundry Ponadto Kotlina Biebrzańska ma ogromne znaczenie dla wielu gatunków ptaków żerujących oraz wypoczywających w czasie corocznych wędrówek. Dla ptaków siewkowatych, wymagających rozległych, podmokłych obszarów, Biebrza stanowi jedną z najważniejszych ostoi w Europie Środkowej. W otoczeniu Obszaru Natura 2000 Ostoja Biebrzańska zostało ustanowionych szereg obszarów chronionych. Od strony północnej sąsiaduje on ze specjalnym obszarem ochrony siedlisk Puszcza Augustowska i obszarem specjalnej ochrony ptaków Puszcza Augustowska. W bliskim sąsiedztwie położone są również specjalne obszary ochrony siedlisk Ostoja Knyszyńska i Narwiańskie Bagna oraz obszary specjalnej ochrony ptaków Bagienna Dolina Narwi i Puszcza Knyszyńska, a na południu Bagno Wizna. Obszar Natura 2000 Ostoja Biebrzańska pokrywa się w znaczącej części ze specjalnym obszarem ochrony siedlisk Dolina Biebrzy.

2) projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk:

➤ **SOO (obszar specjalnej ochrony siedlisk) Natura 2000 „Ostoja Augustowska”, kod obszaru PLH 200005.**

Ostoja Augustowska obejmuje swym zasięgiem obszar prawie całej polskiej części Puszczy Augustowskiej, stanowiącej jeden z największych i najlepiej zachowanych kompleksów leśnych Europy środkowo-wschodniej (lesistość terenu blisko 90%), z pominięciem Wigierskiego Parku Narodowego. Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną Polski, Puszcza Augustowska leży w większości na terenie Równiny Augustowskiej, a fragment północno-wschodni zaliczany jest do Pojezierza Wschodniosuwalskiego; oba te mezoregiony leżą w obrębie Pojezierza Litewskiego. Południowe rubieże Puszczy Augustowskiej leżą już w obrębie pradoliny Biebrzy, poza zasięgiem ostatniego zlodowacenia (bałtyckiego). Równina Augustowska stanowi płaską przestrzeń sandrów, zbudowanych z piasków i żwirów osadzonych przez wody topniejącego lodowca. Równina ta leży na wysokości 100 - 140 m n. p. m., a jej powierzchnia lekko pochylona jest ku południowemu - wschodowi. Przez teren Puszczy przebiega dział wodny pomiędzy dorzeczem Wisły i Niemna. W dorzeczu Wisły znajduje się południowo-zachodnia część Równiny Augustowskiej, odwadniana przez rzekę Nettę - dopływ Biebrzy. Ważniejszymi dopływami Netty są rzeki: Rospuda, Blizna i Szczeberka. W dorzeczu Niemna główną rzeką jest Czarna Hańcza, która wraz z krótkimi dopływami odwadnia północno-wschodnią część Równiny. Dużym urozmaiceniem terenu są polodowcowe jeziora rynnowe, o układzie równoleżnikowym (np. Sajno, Studzieniczne, Mikaszewo), rzadziej południkowym (Serwy). Charakterystyczną cechą drzewostanów Puszczy Augustowskiej jest wysoki udział świerka w zbiorowiskach leśnych. Gatunek ten występuje zarówno na glebach mineralnych, jak i na torfowiskach. Obszar ten wyróżnia także duży udział we florze gatunków borealnych takich jak: turzyca kulista *Carex globularis*, turzyca delikatna *Carex disperma*, gwiazdnica grubolistna *Stellaria crassifolia*, wełnianeczka alpejska *Baeothryon alpinum*, wielosił błękitny *Polemonium coeruleum*, brzoza niska *Betula humilis*, skalnica torfowiskowa *Saxifraga hirculus* i inne. Osobliwością jest także występowanie kłoci wiechowatej *Cladium mariscus*, gatunku subatlantyckiego. Liczne gatunki zachodnioeuropejskie osiągają tu wschodnie granice zasięgu. Brak tu natomiast gatunków rozprzestrzenionych w zachodniej oraz środkowej Polsce (dębu szypułkowego, jodły, buka, jaworu, lipy szerokolistnej, brekinii). Podobne właściwości jak flora posiadają zbiorowiska roślinne północno - wschodniej Polski: znaczny udział mają zbiorowiska o charakterze borealnym.

- **projektowany SOO** (obszar specjalnej ochrony siedlisk) Natura 2000 „**Dolina Biebrzy**” **PLH200008**, zatwierdzony przez Komisję Europejską.

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski Kondrackiego (1988) obszar Natura 2000 Dolina Biebrzy położony jest w znaczącej większości w mezoregionie Kotlina Biebrzańska należącym do makroregionu Nizina Północnopodlaska w obrębie podprovincji Wysoczyzny Podlasko-Białoruskie i prowincji Nizy Wschodniobałtycko-Białoruskiego. Jedynie niewielki fragment górnego odcinka doliny Biebrzy jest położony w północnej części mezoregionu Wzgórz Sokólskich. Od zachodu Kotlinę Biebrzańską ogranicza Wysoczyzna Kolneńska, od południa Wysoczyzna Wysokomazowiecka, od wschodu Wysoczyzna Białostocka i Wzgórz Sokólskie, od północy Pojezierze Ełckie i Równina Augustowska.

Według regionalizacji klimatycznej Okołowicza (1978) obszar Natura 2000 Dolina Biebrzy położony jest w strefie klimatu o przewadze wpływów kontynentalnych charakteryzujących się w odniesieniu do Polski centralnej większą roczną amplitudą temperatury powietrza, dość późną i krótką wiosną oraz długą i stosunkowo chłodną zimą.

Zgodnie z podziałem hydrograficznym Polski obszar Natura 2000 Dolina Biebrzy leży w dorzeczu Biebrzy wchodzącej w skład dorzecza Narwi, a następnie Wisły i zlewiska Morza Bałtyckiego. Długość rzeki wynosi ok. 165 km, a powierzchnia dorzecza 7051,2 km². Przeciętny spadek Biebrzy wynosi 0,36‰, natomiast na obszarze Pradoliny jest o połowę mniejszy i wynosi 0,19‰. Średni przepływ roczny (na wysokości Burzyna) wynosi 27,5 m³/s. Cechuje go duża nierównomierność. Charakterystyczne są wysokie wezbrania wiosenne pochodzenia roztopowego i głębokie niżówki letnio-jesienne. Pradolina Biebrzy cechuje się największą w Polsce pojemnością retencyjną - porównywalną do pojemności największych w kraju zbiorników wodnych. W XIX w. przeprowadzono na obszarze Kotliny Biebrzy wielkie prace hydrotechniczne (zbudowano m.in. Kanał Augustowski łączący dorzecze Biebrzy z Niemnem). Spowodowały one zmiany zarówno w sieci wodnej jak i w układzie poziomu wód gruntowych. Torfowiska Doliny Biebrzy są zasilane ciekami, a także wodami podziemnymi i wsiękowymi. Występują one przede wszystkim wzdłuż krawędzi doliny, zwłaszcza w basenie północnym i południowym.

Z geomorfologicznego punktu widzenia obszar Natura 2000 zajmuje dolinę Biebrzy będącej szerokim, płaskim obniżeniem terenu, położonym od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów poniżej sąsiadujących wysoczyzn. Dolinę otaczają wysoczyzny morenowe, z wyjątkiem północy i północnego wschodu, gdzie wchodzi do niej sandry: Augustowski, Rajgrodzki i Ełcki. Wyróżnia się w niej trzy niższe jednostki geomorfologiczne zwane basenami: północny -obejmujący dolinę na wschód od Sztabina, środkowy -od Sztabina do Osowca i trzeci, południowy -od Osowca do ujścia Biebrzy do Narwi. Baseny rozdzielone są przewężeniami doliny o szerokości ok. 1 km. Obszar obejmuje także Basen Wizny.

Basen Północny zwany też Basenem Górnym Biebrzy obejmuje 40 -kilometrowy odcinek doliny o szerokości 1-3 km. Złoża torfu osiągają tu miąższość 3-6 m i miejscami są podścielone gytią. Jest to tzw. odcinek torfowy pradoliny Biebrzy, gdyż koryto rzeki wycięte jest całkowicie w torfie, a cała powierzchnia doliny jest stosunkowo równa, lekko opadająca od brzegów ku rzece, która płynie najczęściej środkiem doliny. Brzegi koryta są słabo wyodrębnione, a szuwały lub trzęsawiska turzycowe wchodzi bezpośrednio do wody. Cechą charakterystyczną rzeźby terenu Basenu Górnego jest obecność ostańców morenowych.

Basen Środkowy ma kształt zbliżony do trapezu o wymiarach 20 x 40 km. Jest to kompleks torfowisk o powierzchni ok. 45000 ha i miąższości torfu 1-3 m. W północnej jego części pod złożami torfu zalega piasek i żwir, a w południowej osady wodne i glina. Basen Środkowy wyróżniają otoczone torfowiskami rozległe piaszczyste wydmy, ukształtowane w wyniku procesów eolicznych. Jednak ważniejszą rolę w krajobrazie Basenu Środkowego odgrywają liczne, aczkolwiek niewielkie wyniesienia (2-4 m nad poziomem torfowisk), będące widocznymi pozostałościami tarasu pradolinowego. Powierzchnie takich wysp są płaskie i bardzo łagodnie zapadają pod osady tarasu zalewowego. Kilka wysp tarasowych grupuje się we wschodniej części Basenu Środkowego. Mają one zróżnicowany charakter: Kopytkowo, Jasionowo i Dębowo zbudowane są z piaszczystej gliny morenowej, Jagłowo i Polkowo z piasków i żwirów.

Basen Południowy, najbardziej naturalny w dolinie Biebrzy, zwany też Basenem Dolnym, ma kształt rynny o długości 30 km i szerokości 12-15 km. Torfowiska o miąższości torfu 1-2 m zajmują tu powierzchnię ok. 21000 ha. Charakteryzuje się obecnością pasa wydym w części północno-wschodniej oraz niewielkich wyniesień mineralnych (wydm, grądzików). Wzdłuż koryta rzeki rozciąga się strefa mułowa szerokości 1-2 km z licznymi starorzeczami i zakolami.

Należy podkreślić, że Pradolina Biebrzańska jest jedynym obszarem zwartego występowania wydym w Polsce północno-wschodniej. Wydmy występują w dnie pradoliny, na jej tarasach, jak i na przyległej wysoczyźnie. Obszary wydymowe nie tworzą ciągłego pasa, lecz grupują się w sześciu dużych kompleksach, z czego cztery znajdują się w obrębie Obszaru Natura 2000 Dolina Biebrzy:

- (a) obszar południowo-wschodniej części basenu Biebrzy Dolnej, gdzie wydmy tworzą potężne, zwarte pole o średnicy około 8 km. Liczne wydmy paraboliczne zrastają się tworząc wały długości kilku kilometrów. Najwyższe ich punkty są wyniesione do dwudziestu kilku metrów ponad poziom tarasu pradolinowego;
- (b) obszar między Osowcem i kolonią Nowa Wieś wyciągnięty południkowo we wschodniej części basenu Biebrzy Dolnej. Szczególnie interesujące jest zwarte pole wydymowe o pięknych formach parabolicznych i wałowych, występujące na tarasie pradolinowym między Osowcem i Dobarzem;
- (c) pola wydymowe basenu Biebrzy Środkowej, które koncentrują się prawie wyłącznie na południe od rzek Ełku i Jegrzni;
- (d) obszar tzw. Wyspy Sztabińskiej, który jest najsilniej zwydmiony w części północno-zachodniej. W tym rejonie na długości 12 km i szerokości 1-2 km ciągnie się zwarte pole wydymowe obfitujące w parabole, wały jak i formy izolowane.

Obecny stan zabagnienia pradoliny jest wynikiem oddziaływania czterech czynników, których rola zmieniała się w ciągu ostatnich kilku tysięcy lat. Pierwszym z nich są procesy geomorfologiczne, najsilniej oddziałujące w początkowych okresach formowania się doliny. Wpływ na zabagnienie mają szczególnie dwa przejawy procesów geomorfologicznych (a) wytworzenie zagłębień lub formy dolinnej, w której rozpoczyna się później proces zatorfienia, (b) przekształcanie wytworzonej formy przez różne procesy rzeźbotwórcze zmieniające przepływy i blokujące odpływy. Drugim czynnikiem jest oddziaływanie hydroklimatyczne, reprezentowane przez procesy rozwijające się pod wpływem zmian klimatu, a związane głównie z działalnością systemu wodnego (powierzchniowego i podziemnego). Tu szczególnie ważne jest przemienne występowanie przemiennych okresów o wyższych i niższych opadach i temperaturach, co wpływa na tempo procesu biomasy i odkładanie się pokładów torfów. Trzecim jest czynnik biologiczny, wiążący się bezpośrednio z procesami wzrostu

torfowiska, bardzo ściśle sprzężony z czynnikiem hydro-klimatycznym i geomorfologicznym. Torfowiska szuwarowe powstają przy wybitnym nasileniu dopływu powierzchniowego, co zapewnia im wysoki trofizm i bujny rozwój masy roślinnej. Torfowiska mszysto-darniowe rozwijają się w zasadzie przy braku zalewów i wyraźnie wyodrębnionych koryt rzecznych. Zwarta darń torfowiska utrudnia przepływ wody, spiętrza ją, co z kolei po-woduje narastanie torfu. Trudności w przepływie wody wynikają również z charakteru rzeźby podłoża. Torfowiska tego typu zakładają się często w kotlinach o wyraźnie zarysowanych krawędziach, które utrudniają odpływ, zmuszając jednocześnie do rozprzestrzeniania się torfu w kierunku pionowym. Torfowiska olesowe występują w wyższych partiach terenu, często na łagodnie opadających stokach i cechują się wyraźnie mniejszym stopniem zabagnienia. Mówi o tym silny rozkład torfu spowodowany dużymi wahaniami poziomu wód, a wiązać to można z małą intensywnością zasilania i spiętrzania napływających wód.

Czynnikami którego rola rosła w ciągu ostatnich kilkuset lat jest oddziaływanie antropogeniczne, bezpośrednio na zbiorowiska dolinowe lub na ich otoczenie. Można wskazać trzy główne rodzaje aktywności ludzkiej, najsilniej wpływające na dzisiejszy stopień wykształcenia obszarów mokradłowych. Pierwsza dotyczy wycinania lasów na zboczach wysoczyzn, co spowodowało wzmożoną denudację i erozję denną koryt. Drugi rodzaj aktywności wiąże się z naruszaniem pokrywy glebowej na wydmach (w wyniku uprawy ziemi, wykopów i zabudowy) co powodowało uruchomienie silnych, wtórnych procesów eolicznych. Trzecia kategoria aktywności to koszenie i wypasanie torfowisk. Ciągłe koszenie stymuluje utrzymywanie się zbiorowisk otwartych, mszysto-darniowych i turzycowiskowych.

Obecnie dominującymi siedliskami na Obszarze Natura 2000 Dolina Biebrzy są siedliska mokradłowe: zalewane wodami rzeczными lub podtapiane wodami podziemnymi torfowiska niskie ze zbiorowiskami turzycowymi i turzycowo-mszystymi, corocznie zalewane wodami rzeczными mułowiska i torfowiska porośnięte szuwarami właściwymi, bagienne olsy, okresowo zalewane przyrzeczne równiny madowe oraz odwodnione i zagospodarowane torfowiska ze zbiorowiskami łąkowymi.

Przestrzenne rozmieszczenie zbiorowisk roślinnych i dominacji poszczególnych procesów torfotwórczych wielokrotnie ulegało zmianie. Na podstawie analizy torfów subfosalnych oraz zróżnicowania zbiorowisk roślinnych w połowie lat sześćdziesiątych, a następnie w roku 2000 można wskazać na występowanie zarówno obszarów z bardzo stabilną roślinnością bagienną jak i obszarów o zmieniających się zbiorowiskach roślinnych.

Mimo swojej dynamiki torfowiska doliny Biebrzy są największym, prawie nie zmienionym kompleksem torfowisk dolinowych w Europie Środkowej i Zachodniej. Koryto rzeki Biebrzy z licznymi meandrami i starorzeczami w różnym stadium zarastania ma naturalny charakter. Rezultatem naturalnego charakteru rzeki są rozległe, coroczne zalewy. Długo utrzymujące się zalewy, jak też zasilanie wodami podziemnymi sprawia, że duże obszary torfowisk objęte są czynnym procesem torfotwórczym, a zbiorowiska torfowiskowe zajmują wielkie przestrzenie. Z powodu silnego uwilgotnienia, a tym samym trudnego dostępu, były one użytkowane w sposób bardzo ekstensywny, choć różny w różnych okresach czasu.

Pomijając najstarszą eksploatację z epoki neolitu, o nieznanym dla nas konsekwencjach przyrodniczych ważnym okresem był czas osadnictwa Jadźwingów, którzy zasiedlali w małych osadach grądzi i stoki wysoczyzn aż do doliny Narwi. Lud ten przetrwał do około XII, XIII wieku i pozostawił po sobie liczne ślady wskazujące na punktowe przynajmniej uruchamianie procesów eolicznych. Ponowne, bardziej intensywne

osadnictwo rozpoczęło się w XVI i XVII wieku. Wsie i pola uprawne (w większości istniejące do chwili obecnej) powstawały na zalesionych grądach. Obszary bagienne były eksploatowane z różną intensywnością, przy czym biorąc pod uwagę zmiany w liczbie ludności i postęp w narzędziach rolniczych można przyjąć, że największy areal koszonych łąk i torfowisk występował w okresie międzywojennym. Okres późniejszy to stopniowe zanikanie gospodarki łąkowej w dolinie Biebrzy.

4.4 Pomniki przyrody

Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Poniższe zestawienie zawiera przedstawia pomniki przyrody zlokalizowane w granicach gminy Lipsk.

Tabela 38

Pomniki przyrody na terenie gminy Lipsk

Nr ewid.	Nazwa i opis pomnika przyrody	Podstawa prawna	Lokalizacja
246.S	246.1.S Modrzew europejski obw. 2,09m, wys. 28m	Zarządzenie Nr 12/80 Wojewody Suwalskiego z dnia 12.03.1980r (Dz. Urz. WRN w Suwałkach Nr 2, poz. 10)	Przy osadzie służbowej leśnictwa Jesionowo, we wsi Krasne, dom nr 68
	246.2.S Modrzew europejski obw. 1,44m, wys. 24m		
	246.3.S Modrzew europejski obw. 1,63m, wys. 28m		
	246.4.S Modrzew europejski obw. 2,13m, wys. 27m		
	246.5.S Modrzew europejski obw. 2,51m, wys. 28m		
	246.6.S Modrzew europejski obw. 2,70m, wys. 28m		
	246.7.S Modrzew europejski obw. 2,10m, wys. 26m		
	246.8.S Modrzew europejski obw. 2,32m, wys. 26m		
	246.9.S Modrzew europejski obw. 1,58m, wys. 24m		
450.S	450.1.S Lipa drobnolistna obw. 2,27m, wys. 25m	Rozporządzenie Nr 32/96 Wojewody Suwalskiego z 26.06.1996 r (Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 49, poz. 139)	Miejscowość Wołkusz, przy domu nr 5,
	450.2.S Lipa drobnolistna obw. 2,40m, wys. 25m		
	450.3.S Lipa drobnolistna obw. 2,78m, wys. 25m		

Źródło: Karty ewidencyjne pomników przyrody

5. STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ.

5.1. Ogólna charakterystyka środowiska kulturowego

Na terenie obecnej gminy Lipsk na przestrzeni wieków wykształcił się specyficzny skład etniczny ludności, który wywarł szczególne piętno na tradycyjnej kulturze ludowej tego obszaru. Na skład etniczny ludności złożyły się elementy: polski, litewski, wielkoruski i białoruski. Najlepszym przykładem specyfiki kultury tych terenów mogą być formy architektoniczne budownictwa wiejskiego, nielicznie zachowane do czasów obecnych, świadczące jednak o różnorodności i bogactwie twórczym. Należy tu dodać, że na kształtowanie się formy budownictwa wiejskiego tych terenów, obok czynników historycznych i społeczno-gospodarczych, duży wpływ miały warunki fizjograficzne. Bogato zalesione tereny Puszczy Augustowskiej dostarczały drewna iglastego, które stało się podstawowy materiałem budowlanym.

Istniejące osadnictwo wiejskie na tym terenie w większości jest osadnictwem rozproszonym- kolonijnym. Powstało ono w wyniku akcji regulacyjnych i komasacyjnych prowadzonych w 2 poł. XIX wieku, a następnie kontynuowanych aż do II wojny światowej. Formę osadnictwa kolonijnego poprzedzały wsie zwarte typu: ulicówki, rzędówki czy szeregówki oraz przysiółki, występujące powszechnie na tym terenie do XIX wieku. We wsiach zwartych zagrody posiadały ujednoliczony układ, natomiast we wsiach kolonijnych charakteryzowały się znaczną swobodą w zabudowie. Przeciętna zagroda składała się zazwyczaj z domu, jednego lub dwóch budynków inwentarskich, stodoły, szopy, oraz często spichlerza i wolnostojącej piwnicy. Podstawową budowlę stanowił budynek mieszkalny-chałupa.

Stare, występujące na tym obszarze chałupy należą do tzw. form szerokofrontowych. Dzielą się ponadto, w zależności od usytuowania wejścia, na symetryczne i asymetryczne. Pierwszy typ posiada wejście mniej więcej pośrodku budynku, drugi blisko jednej ze ścian szczytowych. Formą wyjściową dla obu typów chałup był budynek posiadający tylko dwa pomieszczenia: izbę i sień bądź izbę i kuchnię. Bardziej rozpowszechnioną formą były domy asymetryczne w różnych odmianach z których podstawowa zawiera narożnie zlokalizowaną sień. Budynki gospodarcze charakteryzują się stosunkowo prostymi układami i nie wykazują tak dużego zróżnicowania. Stodoły wyłącznie szerokofrontowe posiadają najczęściej jedno klepisko i dwa sąsiadki, czasem plewnik dobudowany z tyłu. Wśród budynków inwentarskich (chlewy, obory, stajnie) przeważają obiekty jednotraktowe, kilkupomieszczeniowe z oddzielnymi wejściami. Spichlerze należą do dwóch typów: wąskofrontowych (wejście w ścianie szczytowej) i szerokofrontowych (wejście w ścianie wzdłużnej), z podcieniami lub bez. Podstawowym materiałem przy budowie tych obiektów było drewno, ale dość często ściany budynków gospodarskich wznoszono z gliny (technologia nazywana glinobitką) i kamienia. Najpowszechniejszym typem dachów pozostały dachy dwuspadowe o konstrukcji krokwiowej. Podstawowym materiałem do krycia były: słoma i wióry.

Zdobnictwo w tradycyjnym budownictwie ludowym tych terenów charakteryzuje się różnorodnością form i bogactwem detali. Prawie wyłącznie skupiło się na dekoracyjnym wykończeniu budynków mieszkalnych. Składają się na nie min.: duże bogato zdobione powierzchnie szczytów dachowych i ścian chałup, w których układ szalunku nawiązywał do figur geometrycznych czy wzorów zaczerpniętych z architektury murowanej, misterne ażurowe ozdoby okienne z motywami roślinnymi i zoomorficznymi, estetycznie wykonane drzwi wejściowe o bogatym szalunku i małe ganki o bogatym wystroju. Wszystko to razem daje dowód wysokiego kunsztu ludowych rzemieślników.

Niestety przykładów tego typu architektury na terenie gminy Lipsk nie spotyka się dziś często. Ze względu na zbyt niską trwałość materiału i „nowe trendy” w budownictwie zostały one w znacznej mierze wyparte.

5.2 Wykaz obiektów zabytkowych

5.2.1 Zabytki nieruchomości wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków

Tabela 39

Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków

L.P.	Miejscowość	Rodzaj zabytku
1	Bartniki	budynek mieszkalny- chałupa nr 26
2		budynek gospodarczy- obora w zagrodzie nr 52
3		budynek mieszkalny- chałupa nr 55
4	Krasne	budynek mieszkalny nr 6, nr rej. 508 z dn. 27.06.1986 r.
5		budynek mieszkalny- chałupa nr 14
6		budynek mieszkalny nr 39, nr rej. 509 z dn. 27.06.1986 r. - skreślony z rejestru zabytków decyzją z dnia 27.04.2015, znak: DOZ-OAiK-6700/1394/14 (MP-2)
7		budynek gospodarczy- chlew w zagrodzie nr 39
8		budynek gospodarczy- obora, chlew w zagrodzie nr 39
9	Lipsk	układ urbanistyczny części miasta, nr rej. 436 z dn. 28.11.1985 r.
10		kościół parafialny p.w. MB Anielskiej, nr rej. 656 z dn. 10.03.1989r.
11		budynek mieszkalny, plebania, ul. Kościelna 28
12		cmentarz żydowski, nr rej. 881 z dn. 22.11.1991 r.
13		cmentarz rzymskokatolicki
14		budynek gospodarczy- kurnik w zagrodzie nr 27, Al. 400 lecia 30
15		budynek gospodarczy- obora w zagrodzie nr 27, Al. 400 lecia 30
16		budynek mieszkalny- chałupa nr 25, ul. Batorego 25
17		budynek gospodarczy- spichrz piwnica w zagrodzie nr 16, ul. Kościelna 28, ob. nr 28
18		budynek mieszkalny- chałupa, ul. Kościelna 22A, ob. nr 36
19		budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 22 a, ul. Kościelna 22A, ob. nr 36

20	Lipsk	budynek gospodarczy- suszarnia w zagrodzie nr 25, ul. Kościelna 25 - budynek nie istnieje
21		Dom ludowy, ul. Kościelna 30
22		budynek mieszkalny- chałupa nr 44, ul. Kościelna 44
23		budynek mieszkalny- chałupa nr 4, ul. Lipowa 4
24		budynek mieszkalny- chałupa nr 10, ul. Lipowa 10
25		budynek mieszkalny- chałupa nr 5, ul. Miejska 5
26		budynek mieszkalny- chałupa nr 7, ul. Miejska 7, ob. nr 11
27		budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 7, ul. Miejska 7, ob. nr 11
28		budynek mieszkalny- chałupa nr 1, ul. Ogrodowa 1
29		budynek gospodarczy- spichlerz w zagrodzie nr 1, ul. Ogrodowa 1
30		budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 1, ul. Ogrodowa 1
31		budynek mieszkalny- chałupa nr 5, ul. Ogrodowa 5
32		budynek mieszkalny- chałupa nr 5, ul. Ogrodowa 5
33		budynek mieszkalny- chałupa nr 14, ul. Rynek 14, ob. nr 13
34		budynek mieszkalny- chałupa nr 17, ul. Rynek 17
35		budynek mieszkalny- chałupa nr 6, ul. Zacisze 6
36		budynek mieszkalny- chałupa nr 2, ul. Zamiejska 2
37		budynek gospodarczy- obora w zagrodzie nr 3, ul. Zamiejska 3
38		budynek mieszkalny- chałupa nr 5, ul. Zamiejska 5
39	Lipszczany	budynek mieszkalny- chałupa nr 4
40		budynek gospodarczy- spichrz w zagrodzie nr 4
41		budynek gospodarczy- spichrz w zagrodzie nr 10
42		budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 10
43		budynek gospodarczy- obora w zagrodzie nr 10
44		budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 11
45		budynek mieszkalny- chałupa w nr 12
46		budynek mieszkalny- chałupa w nr 13

47	Nowe Leśne Bohatery	budynek mieszkalny- chałupa, chlew nr 14
48	Nowy Rogożyn	budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 4
49		budynek mieszkalny- chałupa nr 5
50		budynek mieszkalny- chałupa nr 6
51		budynek mieszkalny- chałupa nr 10
52		budynek gospodarczy- obora, chlew w zagrodzie nr 10
53	Rakowicze	budynek mieszkalny- chałupa nr 9
54		budynek mieszkalny- chałupa nr 24
55		budynek mieszkalny- chałupa nr 26
56		budynek mieszkalny- chałupa nr 27
57		budynek mieszkalny- chałupa nr 28
58		budynek mieszkalny nr 34
59		piwnica nr 39
60		budynek gospodarczy- obora, chlew, spichlerz w zagrodzie nr 39
61		budynek mieszkalny- chałupa nr 80
62	Rogożynek	budynek mieszkalny- chałupa nr 2
63		budynek mieszkalny- chałupa nr 3
64		budynek mieszkalny- chałupa nr 13
65		budynek mieszkalny- chałupa nr 14
66	Rygałówka	cerkiew prawosławna ob. kościół rzymskokatolicki p.w. Przemienienia Pańskiego, nr rej. 1058 z dn. 18.09.1996 r.
67		kaplica cmentarna
68		cmentarz rzymskokatolicki
69		budynek mieszkalny- chałupa nr 8
70		budynek mieszkalny- chałupa nr 18
71		budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 18
72		budynek gospodarczy- chlew w zagrodzie nr 18
73	Skieblewo	budynek mieszkalny- chałupa nr 9
74		budynek mieszkalny- chałupa nr 10

75	Skieblewo	budynek gospodarczy- chlew w zagrodzie nr 10
76		budynek mieszkalny- chałupa nr 16
77		budynek gospodarczy- spichrz w zagrodzie nr 20
78		budynek mieszkalny- chałupa nr 21
79		budynek mieszkalny- chałupa nr 29
80		budynek gospodarczy- chlew w zagrodzie nr 35
81		budynek gospodarczy- chlew w zagrodzie nr 48
82	Starożyńce	budynek mieszkalny- chałupa nr 7
83		budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 13
84		piwnica w zagrodzie nr 18
85		budynek gospodarczy- chlew w zagrodzie nr 18
86		budynek mieszkalny- chałupa nr 25
87		budynek gospodarczy- obora w zagrodzie nr 25
88		budynek mieszkalny- chałupa nr 27
89	budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 30	
90	Wółkusz	budynek mieszkalny- chałupa nr 20
91		budynek gospodarczy- obora chlew nr 20
92		budynek gospodarczy- stodoła w zagrodzie nr 20

5.2.2 Zabytki nieruchome wpisane do gminnej ewidencji zabytków

Tabela 40

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków

Nr karty	Adres zabytku	Rodzaj zabytku	Wpis do rejestru zabytków województwa podlaskiego
1	Krasne 6	Drewniany budynek mieszkalny	z dnia 27.06.1986r. pod nr 508
2	Krasne 39	Drewniany budynek mieszkalny	z dnia 27.06.1986r. pod nr 509 - skreślony z rejestru zabytków dec. z dn. 27.04.2015, znak: DOZ-OAiK-6700/1394/14 (MP-2)
3	Lipsk	Układ urbanistyczny miejscowości	z dnia 28.11.1985r. pod nr 436

4	ul. Kościelna Lipsk	<u>Kościół parafialny p.w. Matki Boskiej Anielskiej</u>	z dnia 10.03.1989r. pod nr 656
5	Lipsk	Parafialny cmentarz rzymskokatolicki	-
6	ul. Kościelna 30 Lipsk	Dom katolicki	-
7	Lipsk	Cmentarz żydowski	z dnia 22.11.1991r. pod nr 881
8	Lipszczany 4	Drewniany budynek mieszkalny	-
9	Lipszczany 4	Spichlerz drewniany	-
10	Lipszczany 5	Stodoła kamienno-drewniana	-
11	Lipszczany 10	Obora drewniana	-
12	Lipszczany 10	Stodoła drewniana	-
13	Lipszczany 10	Spichlerz drewniany	-
14	Lipszczany 12	Drewniany budynek mieszkalny	-
15	Rygałówka	<u>Kościół parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego</u>	z dnia 18.09.1996 r. pod nr A-1058
16	Rygałówka	Cmentarz rzymskokatolicki	-
17	Wołkusz 1	Dwór murowany	-
Stanowiska archeologiczne			
1	Dolinczany 25-90/14	Punkt osadniczy - nowożytność	-
2	Jaczniki 25-90/21	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	-
3	Jaczniki 25-90/18	Ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze	-
4	Jaczniki 25-90/17	Ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze	-
5	Jaczniki 25-90/20	Ślad osadnictwa - nowożytność	-
6	Jaczniki 25-90/19	Ślad osadnictwa - nowożytność	-
7	Jałowo 25-88/63	Osada - późna faza wczesnego średniowiecza Osada - nowożytność	-
8	Jałowo 25-88/64	Osada ? - nowożytność	-
9	Jałowo 25-88/65	Ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze	-
10	Jałowo 25-88/66	Ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze Ślad osadnictwa - nowożytność	-
11	Jałowo 25-88/67	Ślad osadnictwa - późna faza wczesnego średniowiecza Osada - nowożytność	-

12	Jałowo 25-88/68	Osada - późna faza wczesnego średniowiecza Ślad osadnictwa - nowożytność	-
13	Jałowo 25-88/69	Osada?/obozowisko? - mezolit, wczesna epoka żelaza Ślad osadnictwa - późne średniowiecze	-
14	Jałowo 25-88/70	Ślad osadnictwa - mezolit, wczesna epoka żelaza	-
15	Jałowo 25-88/71	Ślad osadnictwa - późne średniowiecze Ślad osadnictwa - nowożytność	-
16	Jałowo 25-88/72	Ślad osadnictwa - epoka kamienia	-
17	Jałowo 25-88/73	Ślad osadnictwa - późne średniowiecze	-
18	Jałowo 25-88/74	Ślad osadnictwa - nowożytność	-
19	Jałowo 25-88/75	Ślad osadnictwa - nowożytność	-
20	Lipsk 25-88/76	Osada? - nowożytność	-
21	Lipszczany 25-90/15	Osada? - wczesne średniowiecze	-
22	Lipszczany 25-90/29	Ślad osadnictwa - średniowiecze	-
23	Lipszczany 25-90/30	Ślad osadnictwa - średniowiecze	-
24	Lipszczany 25-90/31	Ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze	-
25	Lipszczany 25-90/32	Ślad osadnictwa - nowożytność	-
26	Lipszczany 25-90/33	Ślad osadnictwa - nowożytność	-
27	Rakowicze 25-90/34	Ślad osadnictwa - późny okres wpływów rzymskich	-
28	Rakowicze 25-90/35	Ślad osadnictwa - nowożytność	-
29	Rakowicze 25-90/36	Ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze	-
30	Rakowicze 25-90/37	Ślad osadnictwa - nowożytność	-
31	Rakowicze 25-90/38	Osada? - nowożytność	-
32	Rakowicze 25-90/39	Cmentarzysko? - chronologia nieokreślona	-
33	Rakowicze 25-90/46	Ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze Ślad osadnictwa - nowożytność	-
34	Rakowicze 25-90/47	Ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze	-
35	Rakowicze	Ślad osadnictwa - nowożytność	-

	25-90/48		
36	Rakowicze 25-90/49	Ślad osadnictwa, neolit - wczesna epoka brązu	-
37	Rygałówka 25-90/28	Ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze Ślad osadnictwa - nowożytność	-
38	Rygałówka 25-90/28	Ślad osadnictwa - nowożytność	-
39	Rygałówka 25-90/40	Osada - wczesne średniowiecze Osada - nowożytność	-
40	Rygałówka 25-90/41	Osada - nowożytność	-
41	Rygałówka 25-90/42	Ślad osadnictwa - neolit Osada ?- nowożytność	-
42	Rygałówka 25-90/43	Ślad osadnictwa - epoka kamienia Ślad osadnictwa - późne średniowiecze Ślad osadnictwa - nowożytność	-
43	Rygałówka 25-90/44	Ślad osadnictwa - neolit, wczesna epoka brązu Ślad osadnictwa - nowożytność	-
44	Rygałówka 25-90/45	Ślad osadnictwa - epoka kamienia Ślad osadnictwa - późny okres wpływów rzymskich	-
45	Rygałówka 25-90/55	Osada - późne średniowiecze, nowożytność	-
46	Rygałówka 25-90/56	Ślad osadnictwa - neolit, wczesna epoka brązu Osada - późny okres wpływów rzymskich Osada - nowożytność	-
47	Rygałówka 25-90/57	Osada - późne średniowiecze, nowożytność	-
48	Rygałówka 25-90/58	Osada - późne średniowiecze Ślad osadnictwa - nowożytność	-
49	Rygałówka 25-90/27	Ślad osadnictwa - epoka kamienia Osada - okres wpływów rzymskich Osada - nowożytność	-
50	Rygałówka 25-90/26	Ślad osadnictwa - schyłek neolitu, wczesna epoka brązu Osada - późny okres wpływów rzymskich Osada - późne średniowiecze, nowożytność	-
51	Rygałówka 25-90/25	Ślad osadnictwa - epoka kamienia Osada - okres wpływów rzymskich Osada - średniowiecze	-
52	Rygałówka 25-90/24	Osada - okres wpływów rzymskich Osada - średniowiecze	-
53	Rygałówka 25-90/23	Osada ? - średniowiecze Osada ?- późne średniowiecze,	-

		nowożytność	
54	Rygałówka 25-90/22	Osada? - okres wpływów rzymskich	-
55	Siółko 25-90/50	Osada - wczesne średniowiecze Ślad osadnictwa - nowożytność	-
56	Siółko 25-90/51	Osada - nowożytność	-
57	Siółko 25-90/52	Ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze Osada - późne średniowiecze, nowożytność	-
58	Siółko 25-90/53	Osada ?- wczesne średniowiecze Osada ?- nowożytność	-
59	Siółko 25-90/54	Ślad osadnictwa - wczesne średniowiecze Osada ?- nowożytność	-

5.2.3 Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków

Na terenie gminy Lipsk znajdują się następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomości na podstawie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

1) LIPSK:

- kościół par. p.w. MB Anielskiej, pocz. XX, 1923, wpisany do rejestru zabytków województwa podlaskiego w dniu 10.03.1989r. pod nr 656. Kościół murowany, o ścianach zewnętrznych licowanych czerwoną cegłą, z elementami dekoracyjnymi podkreślonymi tynkiem. Kościół bazylikowy, dwuwieżowy z iglicami, trójnawowy, wzniesiony na rzucie krzyża łacińskiego;
- układ urbanistyczny części miasta, koniec XVI, wpisany do rejestru zabytków województwa podlaskiego w dniu 28.11.1985r. pod nr 436. Układ urbanistyczny wyznaczony jest osiami jezdni ulic: Saperów, Zamiejskiej, Ogrodowej, Pustej i Batorego,
- cmentarz żydowski, wpisany do rejestru zabytków województwa podlaskiego w dniu 22.11.1991r. pod nr A-881. Położony w płn.-wsch. części miasta, na wzniesieniu, za zarysem granic w formie wału ziemnego z pozostałością kamieni, porośnięty młodymi drzewami liściastymi. Założy w końcu XVIII wieku, na rzucie prostokąta. Zachowała się niewielka część kamiennych nagrobków-macew z widocznymi inskrypcjami.

2) KRASNE:

- dom nr 6, drewniany, wzniesiony w 1928r., wpisany do rejestru zabytków województwa podlaskiego w dniu 27.06.1986r. pod nr 508. Budowla parterowa, na rzucie prostokąta, z gankiem dostawionym od frontu, a sienią od podwórza. Kryty dachem dwuspadowym podbitym blachą, ściany oszalowane, dekoracyjnie potraktowane płycinowe okiennice, nadokienniki, odeskowane węgły, wiatrownice i listwy okapowe.

Dwutraktowe wnętrze złożone z kuchni, trzech izb i poprzedzającej ganek sieni zachowało się bez zmian;

- dom nr 39, drewniany, wzniesiony w 1930r., wpisany do rejestru zabytków województwa podlaskiego w dniu 27.06.1986r. pod nr 509 - skreślony z rejestru zabytków decyzją z dnia 27.04.2015, znak: DOZ-OAiK-6700/1394/14 (MP-2). Pierwotnie był budynkiem parterowym, krytym dachem dwuspadowym, z gankiem od frontu i sienią dostawioną do elewacji tylnej. Obecnie budynek został powiększony od stront podwórza o dobudówkę z cegieł silikatowych, co zupełnie zmieniło jego polan i bryłę. Wymieniono również stolarkę okienną na PCV, o podziałach nieodpowiadających pierwotnym. Nowy szalunek został ułożony bez zachowania oryginalnego układu. Zlikwidowano tradycyjne ozdoby elewacji: nadokienniki, okiennice płycionwe, listwy jętkowe w szczytach (zachowały się jedynie wiatrownice, deski osłaniające węgły, listwy okapowe na ganku). W związku z utratą wartości zabytkowych obiekt należy wykreślić z rejestru zabytków i usunąć go z gminnej ewidencji zabytków.

3) RYGAŁÓWKA:

- kościół rzymsko-katolicki parafialny p.w. Przemienienia Pańskiego, wpisany do rejestru zabytków województwa podlaskiego w dniu 18.09.1996 r. pod nr A-1058. W XVIII wieku stała tutaj drewniana cerkiew prawosławna pod wezwaniem św. Mikołaja Biskupa. W 1919 zmieniono cerkiew na kościół rzymskokatolicki. Kościół jest murowany, tynkowany, jednowieżowy, zbudowany na rzucie krzyża greckiego z apsydą za prezbiterium. Otwory okienne i drzwiowe w fasadzie zamknięte łukami półkolistymi.

5.2.4 Zabytki ruchome

Do rejestru zabytków ruchomych województwa podlaskiego wpisane są następujące obiekty:

1) zabytki malarstwa, rzeźby i rzemiosła artystycznego stanowiące wystrój i wyposażenie Kościoła p.w. Matki Bożej Anielskiej w Lipsku, wpisane do rejestru zabytków ruchomych pod nr B-109, na podstawie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Suwałkach znak, KL. WKZ. 533/d/34/86 z dnia 5 maja 1986r.:

- a) Ołtarz główny, nr karty ewidencyjnej 464,
- b) Ołtarz boczny, nr karty ewidencyjnej 465,
- c) Obraz przedstawiający Matkę Boską z Dzieciątkiem, nr karty ewidencyjnej 466,
- d) Ołtarz boczny, nr karty ewidencyjnej 468,
- e) Ambona, nr karty ewidencyjnej 469,
- f) Chrzcielnica, nr karty ewidencyjnej 470,
- g) Feretron, nr karty ewidencyjnej 467,
- h) Rzeźba przedstawiająca Chrystusa, nr karty ewidencyjnej 467,
- i) Krzyż ołtarzowy, nr karty ewidencyjnej 473,
- j) Krzyż ołtarzowy, nr karty ewidencyjnej 474;

2) obraz przedstawiający Świętą Trójcę w Kościele p.w. Przemienienia Pańskiego w Rygałówce, wpisany do rejestru zabytków ruchomych pod nr B-175, na podstawie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku znak, RZ-IM-J/4011-5/07/08 z dnia 30 stycznia 2008r., nr karty ewidencyjnej 586.

5.3 Cmentarze i miejsca pamięci w gminie Lipsk

Na terenie gminy Lipsk występują następujące cmentarze wyznaniowe:

1) **Lipsk - cmentarz przykościelny rzymskokatolicki**, usytuowany wokół kościoła p.w. Matki Bożej Anielskiej wzniesionego w latach 1906-1914 w miejscu wcześniejszych świątyń. Otoczony murem z kamienia polnego, ze słupami dekorowanymi płycinami i nakrytymi czterospadowymi, romboidalnymi daszkami, posadowiony na betonowym fundamencie i nakryty dwuspadowym pokryciem z blachy;

2) **Lipsk - cmentarz parafialny rzymskokatolicki**, założony w 1825 roku. Położony w płn.-wsch. części miejscowości, na wzniesieniu. Założony na rzucie prostokąta, ogrodzony murem z kamienia polnego, z bramami umieszczonymi we wschodnim i zachodnim murze połączonymi aleją główną, porośnięty w większości drzewami liściastymi. Najstarsze zachowane do dziś nagrobki datują się na 2 połowę XIX w. i początek XX w. W 1978 r. na cmentarzu lipskim wzniesiono pomnik- Grób Nieznanego Żołnierza;

3) **Rygałówka - cmentarz parafialny rzymskokatolicki**, założony w 2 połowie XIX wieku. Założony na rzucie czworoboku, porośnięty drzewami liściastymi i iglastymi. W pobliżu bramy cmentarnej usytuowana jest drewniana kaplica cmentarna, posadowiona na kamiennej podmurówce;

4) **Lipsk - cmentarz żydowski**, położony w płn.-wsch. części miasta, na wzniesieniu, za zarysem granic w formie wału ziemnego z pozostałością kamieni, porośnięty młodymi drzewami liściastymi. Założy w końcu XVIII wieku, na rzucie prostokąta. Zachowała się niewielka część kamiennych nagrobków-macew z widocznymi inskrypcjami. Wpisany do rejestru zabytków województwa podlaskiego w dniu 22.11.1991 r. pod nr A-881. Położony w płn.-wsch. części miasta.

Na terenie gminy Lipsk znajdują się następujące miejsca pamięci narodowej:

1) tablice pamiątkowe:

- Lipsk ul. Batorego 4, tablica upamiętniająca zaopatrzenie się w żywność dla oddziału Henryka Dobrzańskiego we wrześniu 1939 r. Na tablicy napis „W tym domu we wrześniu 1939 r. patrol oddziału mjr „Hubala” zaopatrywał się w żywność”;

2) zbiorowe mogiły:

- Jasionowo, pomnik na mogile zbiorowej 58 mieszkańców we wsi Jasionowo (znajdującej się w odległości 10 km od Lipska drogą w kierunku Augustowi) zamordowanych 26 sierpnia 1943 r. Na tablicy wymieniono nazwiska i ilość osób zamordowanych z poszczególnych rodzin. W 1979 r. ks. Wacław Sztukowski w tym miejscu kaplicę;

3) pomniki:

- Lipsk, ul. Batorego róg Kościelnej - pomnik poświęcony oddziałowi „Hubalczyków”, utworzonemu przez majora Henryka Dobrzańskiego we wsi Krasne w 1939 r. Pomnik w formie głazu na betonowym postumencie, z napisem na tablicy „We wrześniu 1939 r. z ziemi lipskiej wyruszył ze swoim oddziałem mjr Henryk Dobrzański „Hubal” w 40 rocznicę powstania oddziału społeczeństwa Lipska”;
- Lipsk, droga w kierunku Dąbrowy Białostockiej - pomnik upamiętniający akt nadania miastu Krzyża Grunwaldu III klasy. Wzniesiony z piaskowca z napisem: „Lipsk odznaczony orderem Krzyża Grunwaldu za patriotyczną postawę mieszkańców 12.V.1973r.”;
- Lipsk, droga w kierunku Dąbrowy Białostockiej - pomnik ku czci żołnierzy Armii Radzieckiej, w formie głazu z napisem: „Szlak wyzwolenia Lipsk n. Biebrzą - Dąbrowa - Harasimowicze - Sokółka - czarna Białostocka - Białystok w tym miejscu

18 lipca 1944r. walcząc bohatersko o wyzwolenie Lipska poległo 12 żołnierzy Armii Radzieckiej za tę walkę Artylerzysta ST. Sierżant Mikołaj Szewieliew otrzymał tytuł Bohatera Związku Radzieckiego w hołdzie poległym mieszkańcy Lipska

- Lipsk - rynek. Pomnik poległych i zamordowanych w czasie II wojny światowej. Wzniesiony z piaskowca w 1972r. w formie wysokiego obelisku;
- Lipsk ul. Zamiejskiej 4. Obelisk poświęcony bł. Mariannie Biernackiej, która oddała swoje życie za synową. Dobrowolnie znalazła się w grupie Polaków aresztowanych, następnie rozstrzelanych przez Niemców 13 lipca 1943 r. na fortach w Naumowiczach (nieдалеко Grodna, obecnie terytorium Białorusi). Ocalała dwa życia: synowej i dziecka, które wkrótce miało się urodzić. Dnia 13 czerwca 1999 r. Jan Paweł II beatyfikował ją wraz z innymi męczennikami II wojny światowej. Obelisk znajduje się przy domu, w którym mieszkała Marianna Biernacka.
- Siółko - pomnik ku czci ofiar terroru, w formie głazu polnego posadowionego na betonowym cokole. Na głazie umieszczona metalowa tablica z napisem: „W hołdzie 15 mieszkańców wsi Siółko rozstrzelanym przez hitlerowskich okupantów w dniu 22 czerwca 1941r. Siółko 1981 Rodacy”. Poniżej na granitowej tablicy umieszczono nazwiska i wiek zamordowanych;

4) budownictwo obronne:

- umocnienia Linii Mołotowa. Ewenementem na skalę ogólnopolską są zachowane na terenie gminy Lipsk schrony z okresu II wojny światowej (48 obiektów). Schrony te zbudowała Armia Czerwona w latach 1940 - 1941, bowiem tereny te w tym czasie należały do sowieckiej strefy okupacyjnej. Są to pozostałości tzw. linii Mołotowa, którą Związek Radziecki wybudował na całej długości linii granicznej z hitlerowskimi Niemcami. Obiekty obecnie pozbawione ochrony, niezagospodarowane, często nieoznaczone na mapach i niezainwentaryzowane.

5.4 Wojewódzka ewidencja stanowisk archeologicznych

Tabela 41

Wykaz stanowisk archeologicznych według Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP):

L.P.	AZP nr obszaru	Nr stan	Miejscowość	Funkcja	Chronologia
1	24-89	1	Dulko-wszczyzna	Osada Ślad osadnictwa	Średniowiecze Okres nowożytny XVI -XVIIw.
2		2	Kurianka	Osada Osada Osada	Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
3		3	Lipsk	kopiec	Okres nowożytny
4		4		Ślad osadnictwa Osada	Późne średniowiecze Średniowiecze
5		5		Osada Osada Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze - okres nowożytny Okres nowożytny XVI -XVIIw. Okres nowożytny XVII -XIXw.
6		6		Grób (grobowiec)	Okres nowożytny ?
7		7		Osada Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVI -XVIIw. Okres nowożytny XVII -XIXw.
8		8		Osada ?	Późne średniowiecze - okres nowożytny
9		9		Osada ?	Średniowiecze
10		10		?	Nieznana

11	24-89	11		Osada Osada Osada	Późne średniowiecze Średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
12		12		Ślad osadnictwa	Późny neolit
13		13		Ślad osadnictwa	Późny neolit - wczesna epoka brązu
14		14		Ślad osadnictwa	Późny neolit - wczesna epoka brązu
15		15		Ślad osadnictwa	Późny neolit - wczesna epoka brązu
16		16		Ślad osadnictwa	Neolit - wczesna średniowiecze
17		17		Kurhan ?	Nieznana
18		18		Cmentarz	Okres nowożytny
19		19		Cmentarz	Okres nowożytny
20		20		Cmentarz	Nieznana
21		21		Cmentarz	Nieznana
22		22		Toponomastyczny ślad grodziska	Nieznana
23		23		Grobla ?	Okres nowożytny, początek XIXw. ?
24		24		Kurhan ?	Nieznana
25		25		Toponomastyczny ślad grodziska	Nieznana
26		26		Toponomastyczny ślad grodziska	Nieznana
27		27	Skieblewo	Ślad osadnictwa Osada Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Wczesna epoka żelaza Starożytność Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
28		28	Lipsk	Ślad osadnictwa	Późny neolit - wczesna epoka brązu
29		29		Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
30		30		Ślad osadnictwa Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
31		31		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
32		32		Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
33		33		Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
34		34		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
35		35		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ? wczesna epoka brązu ? Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze
36		36		Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza
37	37	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Okres nowożytny XVI-XVIIw. Okres nowożytny XVII -XIXw.	
38	38	Ślad osadnictwa		Mezolit - wczesna epoka żelaza	
39	39	Ślad osadnictwa		Okres nowożytny XVII -XIXw.	
40	40	Kurianka		Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ?
41	41			Ślad osadnictwa	Mezolit ?
42	42			Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza
43	43			Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza Późne średniowiecze

			Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.	
44	24-89	44	Dulko-wszczyzna Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.	
45		45	Osada Wieś historyczna Wieś historyczna	Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.	
46		46	Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza	
47		47	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.	
48		48	Kurianka Osada Wieś historyczna Wieś historyczna	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVI -XVIIw. Okres nowożytny XVII -XIXw.	
49		49	Skieblewo	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw. Okres nowożytny XVII -XIXw.
50		50		Ślad osadnictwa Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
51		51		Osada Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
52		52		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Epoka kamienia Późne średniowiecze
53		53		Ślad osadnictwa Osada Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza Wczesne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
54		54		Ślad osadnictwa Osada Osada	Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
55		55		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
56		56		Osada	Okres nowożytny XVII -XIXw.
57		57		Skieblewo Ślad osadnictwa Osada Osada Osada Osada	Epoka kamienia ? Epoka brązu? Pradzieje Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
58		58		Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
59		59	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.	
60		60	Lipsk Osada Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Wczesna faza wczesnego średniowiecza Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.	
61		61	Skieblewo Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.	
62		62	Starożyńce	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw.
63		63		Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
64		64	Kurianka	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
65		65		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVI -XVIIw.
66		66	Skieblewo Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Wieś historyczna	Mezolit - wczesna epoka żelaza Okres nowożytny XVI -XVIIw. Okres nowożytny XVII -XIXw.	
67		67	Lipsk	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ? Późne średniowiecze
68	68	Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	

				Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
69		69		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw.
				Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
70	24-90	1	Siółko	Ślad osadnictwa Osada Osada Dwór	Mezolit - wczesna epoka żelaza Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
71		2	Kopczany	Osada Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVI -XVIIw. Okres nowożytny XVII -XIXw.
72		3		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
73		4		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
74		5	Siółko	Ślad osadnictwa	Neolit?
75		6		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
76		7		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
77		8		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
78		9	Rygałówka	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
79		10		Osada Ślad osadnictwa Osada Osada	Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVI -XVIIw. Okres nowożytny XVII -XIXw.
80		11		Ślad osadnictwa Osada	Wczesne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
81		12	Rakowicze	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
82		13		Ślad osadnictwa	Mezolit?
83		14		Ślad osadnictwa	Mezolit?
84		15		Ślad osadnictwa	Mezolit?
85		16		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
86		17		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
87		18		Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza
88		19		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
89		20		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw.
90		21		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVIII -XIXw.
91		22		Osada	Nieokreślona
92		23		Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ?
93		24	Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ?	
94		25	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.	
95		26	Kopczany	Wieś historyczna	Okres nowożytny XVII -XIXw.
96		27		Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza
97		28		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVIw. Okres nowożytny XVII -XIXw.
98		29		Miejsce produkcji szkła	Okres nowożytny
99	23-88	2		Ślad osadnictwa Osada	Pradzieje Późne średniowiecze
100		3		Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
101		4		Miejsce wytopu żelaza	Epoka żelaza

102	23-88	5	Krasne	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
103		6		Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
104		7		Osada	Okres nowożytny
105		8		Ślad osadnictwa	Pradzieje
106		9		Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
107		10		Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
108		11		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny
109		12		Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
110		13		Ślad osadnictwa	Pradzieje
111		14		Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
112		15	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny	
			Osada	Mezolit - wczesna epoka żelaza	
113		16	Osada	Wczesne średniowiecze	
			Osada	Późna faza wczesnego średniowiecz	
114		17	Osada	Okres nowożytny	
			Miejsce wytopu żelaza	Epoka żelaza	
115		18	Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza	
116		19	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze	
117		20	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny	
118		21	Osada	Wczesne średniowiecze	
	Wieś historyczna		Późne średniowiecze		
119	22	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny		
120	25	Osada	Późne średniowiecze		
		Wieś historyczna	Okres nowożytny		
121	23-89	1	Żabickie	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
122		2		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw.
				Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
123		3		Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
				Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
124		4		Osada	Późne średniowiecze
				Osada	Okres nowożytny XVII -XIXw.
125		5		Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
				Osada	Okres nowożytny XVII -XIXw.
126		6		Ślad osadnictwa	Epoka kamienia-wczesna epoka brązu
	Ślad osadnictwa		Epoka brązu		
127	7	Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza		
		Osada	Późne średniowiecze		
128	8	Osada	Mezolit		
		Osada	Mezolit - wczesna epoka żelaza		
129	9	Ślad osadnictwa	Wczesna epoka żelaza		
		Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze		

	23-89			Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
130		10	Skieblewo	Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ?
131		11		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
132		12		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw.
133		13		Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza
				Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
134		14		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw.
			Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.	
135		15	Żabickie	Osada	Późne średniowiecze
				Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
136		16		Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza
				Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw.
137		17		Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza
				Ślad osadnictwa	Wczesna epoka żelaza
				Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
138		18		Wieś historyczna	Okres nowożytny XVI -XVIIw.
139		19	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze	
140		20	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw.	
141		21	Starożyńce	Osada	Późne średniowiecze
				Wieś historyczna	Okres nowożytny XVI -XVIIw.
				Wieś historyczna	Okres nowożytny XVII -XIXw.
142	22	Osada		Późne średniowiecze	
143	23	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
		Ślad osadnictwa		Okres nowożytny XVII -XIXw.	
144	24	Osada		Późne średniowiecze	
		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.		
145	25	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze		
		Miejsce wytopu żelaza	Epoka żelaza		
146	26	Bartniki	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
			Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze	
147	27		Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze	
148	28	Lubinowo	Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ?	
			Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw.	
149	29		Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza	
			Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw.	
150	30		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.	
151	31	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze		
		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.		
152	23-90	1	Nowe Leśne Bohatery	Obozowisko	Paleolit schyłkowy
153		2	Stare Leśne Bohatery	Obozowisko Obozowisko	Paleolit schyłkowy Paleolit schyłkowy
154		3	Wołkusz	Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ?
				Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
155		4		Obozowisko	Epoka kamienia
156		5		Obozowisko	Mezolit
				Obozowisko	Paleolit schyłkowy
157	6	Obozowisko		Paleolit schyłkowy	
		Obozowisko	Paleolit schyłkowy		
		Obozowisko	Paleolit schyłkowy		
		Obozowisko	Paleolit schyłkowy		
		Obozowisko	Paleolit schyłkowy - mezolit		
		Obozowisko	Mezolit		

158	23-90	7	Wołkusz	Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ?
159		8		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ? Późne średniowiecze Okres nowożytny XVI -XVIIw. Okres nowożytny XVII -XIXw.
160		9		Ślad osadnictwa Osada Osada	Mezolit ? neolit ? Późne średniowiecze Okres nowożytny XVI -XVIIw.
161		10		Ślad osadnictwa Osada Osada	Mezolit ? neolit ? Wczesne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
162		11		Ślad osadnictwa Osada Osada	Okres wpływów rzymskich? okres wędrówek ludów? Okres nowożytny XVI -XVIIw. Okres nowożytny XVII -XIXw.
163		12		Ślad osadnictwa Osada Osada Osada	Mezolit ? neolit ? Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVI -XVIIw.
164		13		Ślad osadnictwa Osada Ślad osadnictwa Osada	Mezolit - wczesna epoka żelaza Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVI -XVIIw.
165		14		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ? Późne średniowiecze
166		15		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza Późne średniowiecze
167		16		Obozowisko Osada Ślad osadnictwa Osada Miejsce wytopu żelaza	Mezolit ? neolit ? Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw. Epoka żelaza
168		17	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada	Mezolit - wczesna epoka żelaza Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.	
169		18	Osada	Późne średniowiecze	
170		19	Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.	
171		20	Osada Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.	
172		21	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze	
173		22	Ślad osadnictwa Osada Osada Osada	Pradzieje Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.	
174		23	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ? Pradzieje	
175		24	Ślad osadnictwa Obozowisko ? Osada Osada Osada	Mezolit Mezolit - wczesna epoka żelaza Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.	
176		25	Obozowisko	Mezolit ? neolit ?	
				Wołkusz	

	23-90			Osada	Późne średniowiecze	
177		26		Osada	Okres nowożytny XVII -XIXw.	
178		27	Nowe Leśne Bohatery	Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza	
179		28		Osada	Późne średniowiecze	
180		29		Osada	Okres nowożytny XVI -XVIIw.	
181		30		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw.	
182		31		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVI -XVIIw.	
183		32		Osada	Mezolit - wczesna epoka żelaza	
184		33		Osada	Wczesna faza późnego średniowiecza	
185		34		Osada	Późne średniowiecze	
186		35		Osada	Okres nowożytny XVII -XVIIIw.	
187		36		Stare Leśne Bohatery	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
188		37	Nowe Leśne Bohatery	Osada	Okres nowożytny XVII -XVIIIw.	
189		38	Stare Leśne Bohatery	Osada	Wczesne średniowiecze	
190		39		Osada	Późne średniowiecze	
191		40		Wieża historyczna	Okres nowożytny XVII -XVIIIw.	
192		41		Ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
193		42		Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
194		43		Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
195		44		Osada	Wczesne średniowiecze	
196		45		Osada	Późne średniowiecze	
197		46		Stare Leśne Bohatery	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
198		47		Nowe Leśne Bohatery	Osada	Wczesne średniowiecze
199	48	Stare Leśne Bohatery	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze		

				Osada Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
200	23-90	49	Nowe Leśne Bohatery	Ślad osadnictwa Osada Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze 1666r. Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
201		50		Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
202		51	Bartniki	Osada	Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
203		52		Osada	Epoka kamienia
204		53		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
205		54		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Mezolit Okres nowożytny XVII -XIXw.
206		55		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
207		56		Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
208		57		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza Okres nowożytny XVI -XVIIw.
209		58		Osada Wieś historyczna	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
210		59		Ślad osadnictwa	Późny okres wpływów rzymskich
211		60		Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
212		61		Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
213		62		Stare Leśne Bohatery	Ślad osadnictwa Osada
214		63	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
215		64	Bartniki	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia
216		65		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
217		66		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
218		67		Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
219		68		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Epoka kamienia Okres nowożytny XVII -XIXw.
220		69		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
221		70		Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza
222		71		Stare Leśne Bohatery	Ślad osadnictwa Osada
223		72	Ślad osadnictwa Osada Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Wczesna faza wczesnego średniowiecza Późne średniowiecze
224	73	Osada Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.		
225	24-88	1		Osada	Okres nowożytny
226		2		Osada Osada	Późne średniowiecze i okres nowożytny Późne średniowiecze
227		3		Ślad osadnictwa Osada Osada	Wczesne średniowiecze Średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
228		4		Osada Osada Osada	Wczesne średniowiecze Średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
229		5		Osada ?	Późne średniowiecze - okres

	24-88	Lipsk		nowożytny	
230			6	Osada ?	Okres nowożytny ?
231			7	Osada Osada ? Osada	Późna faza wczesnego średniowiecza Późne średniowiecze - okres nowożytny Okres nowożytny XVI -XVIIw.
232			8	Osada ? Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze - okres nowożytny Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
233			9	Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
234			10	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada Osada ?	Pradzieje Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw. Okres nowożytny
235			11	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
236			12	Osada ?	Średniowiecze - okres nowożytny
237			13	Ślad osadnictwa Osada ? Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
238			14	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada	Neolit ? Epoka kamienia Późne średniowiecze
239			15	Osada ?	Średniowiecze
240			16	Osada	Okres nowożytny
241			17	Cmentarz? Cmentarzysko?	?
242			18	Osada Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
243			19	Osada	Późne średniowiecze
244			20	Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
245			21	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
246			22	Osada Osada Miejsce wytopu szkła	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw. Okres nowożytny
247			23	Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
248			24	Ślad osadnictwa Osada Osada	Mezolit ? neolit ? Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
249			25	Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
250			26	Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
251			27	Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
252			28	Osada Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XIXw.
253	29	Osada	Późne średniowiecze		

	24-88			Osada	Okres nowożytny XVII -XIXw.
254		30		Osada Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVI -XVIIw.
255		31		Ślad osadnictwa Osada	Mezolit - wczesna epoka żelaza Późne średniowiecze
256		32		Osada	Późne średniowiecze
257		33		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza Późne średniowiecze
258		34		Ślad osadnictwa	Mezolit ? neolit ?
259		35	Jasionowo	Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
260		36		Kopiec	Okres nowożytny ?
261		37		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza Okres nowożytny XVII -XIXw.
262		38	Lipsk	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
263		39	Jasionowo	Osada Osada	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
264		40		Osada	Późne średniowiecze
265		41		Ślad osadnictwa Osada Ślad osadnictwa	Mezolit - wczesna epoka żelaza Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
266		42	Lipsk	Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze
267		43		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
268		44		Ślad osadnictwa	Okres nowożytny XVII -XIXw.
269		45		Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze Okres nowożytny XVII -XVIIIw.
270		62			Brak karty ewidencyjnej stanowiska archeologicznego
271		63	Jałowo	Osada Osada	Późna faza wczesnego średniowiecza Nowożytność
272	64	Osada ?		Nowożytność	
273	65	Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze	
274	66	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze Nowożytność	
275	67	Ślad osadnictwa Osada		Późna faza wczesnego średniowiecza Nowożytność	
276	68	Osada Ślad osadnictwa		Późna faza wczesnego średniowiecza Nowożytność	
277	69	Osada? Obozowisko? Ślad osadnictwa		Mezolit - wczesna epoka żelaza Późne średniowiecze	
278	70	Ślad osadnictwa		Mezolit - wczesna epoka żelaza	
279	71	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze Nowożytność	
280	72	Ślad osadnictwa		Epoka kamienia	
281	73	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze	
282	74	Ślad osadnictwa		Nowożytność	
283	75	Ślad osadnictwa		Nowożytność	
284	76	Lipsk		Osada?	Nowożytność
285	14	Dolinczany		Punkt osadniczy	Nowożytność
286	15	Lipszczany		Punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze
287	16	Rygałówka		Ślad osadnictwa	Nowożytność
288	17			Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze
289	18		Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	

290	25-90	19	Jaczniki	Ślad osadnictwa	Nowożytność	
291		20	Jaczniki	Ślad osadnictwa	Nowożytność	
292		21	Jaczniki	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
293		22	Rygałówka	Punkt osadniczy	Okres wpływów rzymskich	
294		23		Punkt osadniczy	Średniowiecze	
295		24		Punkt osadniczy	Późne średniowiecze- nowożytność	
296		25		Punkt osadniczy	Okres wpływów rzymskich	
				Punkt osadniczy	Średniowiecze	
				Ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
297		26		Punkt osadniczy	Okres wpływów rzymskich	
				Punkt osadniczy	Średniowiecze	
				Punkt osadniczy	Średniowiecze	
298		27		Ślad osadnictwa	Koniec epoki kamienia	
			Punkt osadniczy	Późny okres wpływów rzymskich		
			Punkt osadniczy	Późne średniowiecze- nowożytność		
299		28	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia		
			Ślad osadnictwa	Okres wpływów rzymskich		
300		29	Lipszczany	Punkt osadniczy	Nowożytność	
301		30		Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
302		31		Ślad osadnictwa	Średniowiecze	
303		32	Brak karty ewidencyjnej stanowiska archeologicznego			
304		33	Lipszczany	Ślad osadnictwa	Średniowiecze	
305		34	Rakowicze	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
306		35	Rakowicze	Ślad osadnictwa	Nowożytność	
307		36		Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
308		37		Ślad osadnictwa	Nowożytność	
309		38		Punkt osadniczy	Nowożytność	
310		39		Cmentarzysko?	?	
311		40		Rygałówka	Osada	Wczesne średniowiecze
312		41	Punkt osadniczy		Nowożytność	
			Punkt osadniczy		Nowożytność	
313		42	Ślad osadnictwa		Neolit ?	
	Punkt osadniczy		Nowożytność			
314	43	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia			
		Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze			
		Ślad osadnictwa	Nowożytność			
315	44	Ślad osadnictwa	Koniec neolitu-wczesna epoka brązu			
		Ślad osadnictwa	Nowożytność			
316	45	Ślad osadnictwa	Epoka kamienia			
		Ślad osadnictwa	Późny okres wpływów rzymskich			
317	46	Rakowicze	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze		
			Ślad osadnictwa	Nowożytność		
318	47		Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze		
			Ślad osadnictwa	Późne średniowiecze -nowożytność		
319	48		Ślad osadnictwa	Nowożytność		
320	49		Ślad osadnictwa	Neolit-wczesna epoka brązu		
321	50		Punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze		
			Ślad osadnictwa	Nowożytność		
322	51		Punkt osadniczy	Nowożytność		
323	52		Siółko	Ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze	
		Punkt osadniczy		Późne średniowiecze -nowożytność		

324	25-90	53	Rygałówka	Punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze
325		54		Ślad osadnictwa	Nowożytność
326		55		Punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze
327		56		Ślad osadnictwa	Nowożytność
328		57		Punkt osadniczy	Późne średniowiecze -nowożytność
329		58		Punkt osadniczy	Późne średniowiecze
					Ślad osadnictwa

Źródło: Karty ewidencyjne stanowisk archeologicznych pozyskane z Delegatury Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Suwałkach

5.5 Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określone przez audyt krajobrazowy granice krajobrazów priorytetowych

Dla obszaru województwa podlaskiego nie został opracowany audyt krajobrazowy. W związku z powyższym nie jest możliwe ustalenie rekomendacji i wniosków oraz określenie granic krajobrazów priorytetowych w niniejszej zmianie Studium.

6. 0. WARUNKÓW I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW W TYM OCHRONY ICH ZDROWIA

6.1. Potencjał ludności, jego rozmieszczenie i struktura

6.1.1. Struktura ludności

W 2014 roku gminę Lipsk zamieszkiwało 5407 osób, w tym 2692 mężczyzn i 2715 kobiet. Ludność gminy stanowi zaledwie 0,5% ludności województwa i około 10% ludności powiatu augustowskiego.

Tabela 42

Zmiany potencjału ludności w gminie Lipsk

Rok	2010r.		2011r.		2012r.		2013r.		2014r.	
Ogółem	5624		5553		5489		5419		5407	
w tym:	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
- kobiety,	2804	2820	2791	2762	2754	2735	2722	2697	2715	2692
- mężczyźni										

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego

Średnia gęstość zaludnienia Gminy Lipsk ok. 29 osób/km² jest niższa niż gęstość zaludnienia powiatu augustowskiego ok. 35 osób/km² oraz województwa podlaskiego ok. 59 osób/km². Liczba ludności w gminie Lipsk na przestrzeni ostatnich lat nieznacznie lecz sukcesywnie zmniejsza się. W latach 2010 – 2014 ubyło z ternu gminy 89 osób. Liczbę ludności od roku 2010 do 2014 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 43

Liczba mieszkańców gminy Lipsk w latach 2010 – 2014r.

Rok	2010r.		2011r.		2012r.		2013r.		2014r.	
Ogółem	5624		5553		5489		5419		5407	
- w mieście	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś	Miasto	Wieś
- na wsi	2549	3075	2509	3044	2476	3013	2443	2976	2440	2967

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego

W 2014 r. na obszarze gminy mężczyźni stanowili 49,8% ogółu mieszkańców. Z danych tych wynika, że na terenie tym występuje minimalna przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn.

Tabela 44
Struktura wieku ludności gminy Lipsk według grup wiekowych

Rok	Grupy w wieku:		
	Przedprodukcyjnym 0-17 lat	Produkcyjnym 18-59 lat K., 18-64 lata M.	Poprodukcyjnym 60 i więcej lat K., 65 i więcej lat M.
2010	18,81%	61,74%	19,45%
2011	18,19%	62,15%	19,67%
2012	17,51%	62,40%	20,09%
2013	16,24%	63,41%	20,35%
2014	16,00%	63,44%	20,57%

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego

W latach 2010 - 2014 daje się zauważyć następujące tendencje:

- spada ogólny udział dzieci i młodzieży (0-17 lat),
- wzrasta udział ludności w grupie wieku produkcyjnego (18-59/64 lata),
- wzrósł udział ludności w wieku poprodukcyjnym (60/65 i więcej lat).

Tabela 45
Struktura wieku ludności gminy Lipsk

Lata	Ogółem	Wiek ludności		
		1 - 17 lat	18 - 59/64 lat	60/65 i więcej lat
2012	5489	961	3425	1103
2013	5419	880	3436	1103
Przyrost 2012-2013	-70	-81	11	0
2014	5407	680	3615	1112
Przyrost 2013-2014	-12	-200	179	9

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku

Ogólna liczba mieszkańców gminy i miasta Lipsk systematycznie maleje, w latach 2012-2013 przyrost wyniósł -70 osób, natomiast w roku 2013-2014 wyniósł -12.

Od roku 2010 zauważyć można sukcesywne zmniejszenie liczby ludzi w wieku przedprodukcyjnym, pomiędzy rokiem 2013 i 2014 wynosi -200 osób. Jednocześnie rośnie liczba ludzkie w wieku produkcyjnym, w latach 2012-2013 przyrost wyniósł 11 osób, natomiast w latach 2013-2014 już 179 osób, co stanowiło około 3% liczby ludności gminy w roku 2014. W latach 2012-2013 nie zmieniła się liczba ludności w wieku produkcyjnym, natomiast w latach 2014-2013 wzrosła o 9 osób.

Jak widać z powyższego zestawienia jednoznacznie wynika, że społeczeństwo gminy i miasta Lipsk starzeje się. Stanowi to odzwierciedlenie sytuacji społeczeństwa całego kraju.

6.1.2 Ruch naturalny

Tabela 46

Ruch naturalny w gminie Lipsk

	2010r.		2011r.		2012r.		2013r.		2014r.	
Małżeństwa	30		44		27		31		28	
Urodzenia	46		44		48		31		39	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
	22	24	21	33	18	30	16	15	15	24
Zgony	76		70		68		76		62	
	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
	40	36	52	18	31	37	37	39	34	28
Przyrost naturalny	-30		-26		-20		-45		-23	
Przyrost naturalny na 1000 M	-5,3		-4,7		-3,6		-8,3		-4,3	

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego

W 2013r. nastąpił zdecydowany spadek przyrostu naturalnego, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wyniosło -8,3. W roku 2014 przyrost naturalny na 1000M był około dwukrotnie wyższy od roku poprzedniego. Natomiast liczba urodzeń żywych jest niższa od średniej z lat 2010-2013, która wynosiłaby ponad 42.

Zauważalny jest natomiast spadek w stosunku do lat ubiegłych, liczby zgonów.

6.1.3 Migracje ludności

Tabela 47

Migracje ludności w gminie Lipsk

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Napływ ogółem, w tym z zagranicy	39	47	32	41	38
Odpływ ogółem, w tym za granicę	61	96	83	86	70
Saldo migracji	-22	-49	-51	-45	-32

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego

6.1.4 Bezrobocie

Tabela 48

Wielkość i struktura bezrobocia w gminie Lipsk

Rok	Bezrobotni zarejestrowani		
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2011	419	205	214
2012	423	220	203
2013	465	255	210

2014	381	197	184
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym		
2011	12,1%	10,9%	13,6%
2012	12,4%	11,8%	13,0%
2013	13,5%	13,7%	13,3%
2014	11,1%	10,6%	11,7%

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego

Z powyższego zestawienia wynika, że w latach 2011-2013 sukcesywnie wzrastała liczba zarejestrowanych bezrobotnych. Wskaźnik procentowy bezrobocia w 2013 roku wyniósł aż 13,5% wśród ludności w wieku produkcyjnym. Wśród bezrobotnych w wieku produkcyjnym nieznacznie większość stanowili mężczyźni (13,7% w roku 2013) przy czym kobiety stanowiły 13,3% bezrobotnych.

W roku 2014 sytuacja bezrobotnych uległa zmianie. Zmniejszyła się ogólna liczba bezrobotnych o 84 osoby w stosunku do roku 2013r. Zmniejszył się procentowy udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym o prawie 3% w stosunku do roku 2013.

6.2 Zasoby i warunki mieszkaniowe

Tabela 49

Zasoby mieszkaniowe w gminie Lipsk

Wyszczególnienie	2012	2013	Przyrost 2012-2013	2014	Przyrost 2013-2014
Mieszkania	1845	1847	2	1853	6
Izby	7531	7544	13	7576	32
Pow. użytkowa [tyś. m.²]	147,1	147,4	0,3	148,3	0,9
Przeciętnie:					
- mieszkań na 1000 mieszkańców	336,1	340,8	4,7	342,7	1,9
- m² pow. użytkowej / osobę	26,8	27,2	0,4	27,4	0,2

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego

W latach 2012-2013 przybyły na terenie gminy Lipsk ogółem 2 mieszkania, natomiast w latach 2013-2014 - 6 mieszkań. Jak wynika z powyższego ruch budowlany na tych terenach jest niewielki. Udział potencjału mieszkaniowego gminy Lipsk w potencjale mieszkaniowym województwa jest nieznaczny.

Tabela 50
Ruch budowlany

	Budynki nowe oddane do użytkowania		
Rok	Ogółem	Mieszkalne	Niemieszkalne
2012	12	6	6, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 - zbiorniki, silosy i budynki magazynowe, ➤ 5 budynków gospodarstw rolnych
2013	15	3	12, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ➤ 1 handlowo-usługowy, ➤ 2 garaże, ➤ 9 budynków gospodarstw rolnych
2014	26	12	14, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ➤ 3 garaże, ➤ 10 budynków gospodarstw rolnych. ➤ 1 budynek do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych
	Budownictwo indywidualne		
2012	6	-	6
2013	14	3	11
2014	26	12	14

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego

Z powyższego zestawienia wynika, że w gminie Lipsk z roku na roku przybywa budynków, zarówno mieszkalnych jak i niemieszkalnych. W przeciągu lat 2012-2013 przyrost liczby nowych budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania wynosił 3, natomiast w latach 2013-2014 wynosił 9. Ogólna liczba nowych budynków oddanych do użytkowania w latach 2013-2014 wyniosła 11. Wśród budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania dominowały budynki gospodarstw rolnych. W 2013r. do użytkowania oddany został jeden budynek handlowo-usługowy „Biedronka” w Lipsku, o powierzchni zabudowy 1262m², natomiast w 2014r. jeden budynek przeznaczony do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych w Lipsku (budynek ceremonii pogrzebowej) o powierzchni zabudowy 91m².

W budownictwie indywidualnym również obserwuje się tendencję wzrostową w latach 2012-2014. W 2014r. liczba budynków mieszkalnych w stosunku do roku 2013 wzrosła o 9 sztuk, natomiast budynków niemieszkalnych 3. Ogólna liczba budynków zrealizowanych w ramach budownictwa indywidualnego w 2014r. wyniosła 26 sztuk.

6.3 Infrastruktura społeczna

6.3.1 Oświata i wychowanie

Przedszkola

Jedynym przedszkolem funkcjonującym w roku 2015 na terenie miasta i gminy Lipsk jest Samorządowe Przedszkole w Lipsku. Z powyższych zestawień wynika, że w latach

2012-2013 nastąpił spadek liczby dzieci uczęszczających do przedszkola. W roku 2013 chłopcy stanowili 52% liczby wszystkich dzieci uczęszczających do przedszkola, natomiast w 2012r. udział ten wynosił 56%. W 2014r. liczba dzieci uczęszczających do przedszkola wyniosła 78, z czego 38 stanowiły dziewczynki, natomiast 40 chłopcy. W stosunku do roku 2013 liczba dzieci w przedszkolu w roku 2014 wzrosła o 5 osób. Jednakże w stosunku do roku 2012 obserwuje się tendencję spadkową liczby dzieci uczęszczających do przedszkola.

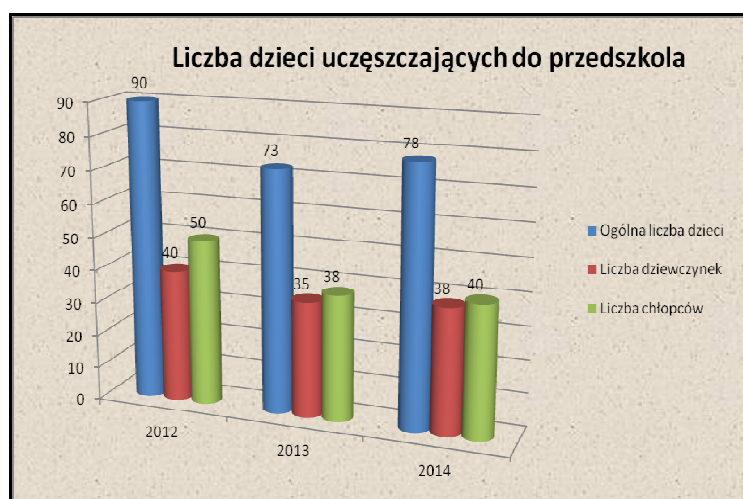
Sytuacja w opiece przedszkolnej na terenie gminy Lipsk przedstawia się następująco:

Tabela 51

Wykaz placówek i oddziałów przedszkoli

Rok	Placówki		
	Ogółem	Przedszkola	Oddziały przedszkolne przy szkołach
2012	3	1	2
2013	3	1	2
2014	3	1	2
	Dzieci w przedszkolach		
	Ogółem	Dziewczynki	Chłopcy
2012	90	40	50
2013	73	35	38
2014	78	38	40

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego

Źródło: Opracowania własne

Szkoły podstawowe

W 2014r. na terenie miasta i gminy Lipsk funkcjonowały trzy szkoły podstawowe:

- 1) Szkoła Podstawowa im. Anastazji Milewskiej,
- 2) Szkoła Podstawowa w Bartnikach,

3) Szkoła Podstawowa w Rygałówce.

Łączna liczba uczniów uczących się w w/w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2013/2014 wyniosła 270 osób, przy czym liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkole wynosiła 17. W roku szkolnym 2012/2013 liczba uczniów wyniosła 284, natomiast w roku 2010/2011 - 348.

Sytuacja w szkołach podstawowych na terenie gminy Lipsk przedstawiała się następująco:

Tabela 52

Szkoły podstawowe na terenie gminy Lipsk

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Szkoły podstawowe	3	3	3
Pomieszczenia do nauki	31	-	-
Oddziały szkolne	16	16	-
Nauczyciele	24,28	26,29	-
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie etatu	etatu	etatu	-
Liczba uczniów na 1 oddział	9	-	-
Uczniowie	18	17	-
Absolwenci (1990/91, 1997/98)	284	270	-
	51	74	

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego

W mieście Lipsk funkcjonuje Gimnazjum im. Stefana Batorego, w którym w roku szkolnym 2013/2014 naukę pobierało 178 uczniów, przy czym liczba uczniów przypadających na 1 oddział w gimnazjum wynosiła 20. W roku szkolnym 2012/2013 liczba uczniów wyniosła 197, natomiast w roku 2010/2011 - 206.

Z powyższych zestawień jednoznacznie wynika tendencja spadkowa liczby uczniów uczęszczających do szkół podstawowych i gimnazjum, spowodowana niskim a nawet ujemnym przyrostem naturalnym.

6.3.2 Kultura i czytelnictwo

W Lipsku funkcjonuje Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, w którym znajdują się:

- sala konferencyjno-widowiskowa na 99 miejsc,
- biblioteka publiczna,
- pracownie merytoryczne: plastyczne, muzyczne, komputerowe, baletowe (taneczne);
- świetlica dla dzieci,
- sala do organizacji uroczystości rodzinnych,
- siedziba Towarzystwa Przyjaciół Lipska.

Ośrodek Kultury opiekuje się również Muzeum Lipskiej Pisanki i Tradycji, Lipskie pisanki wykonywane metodą batiku szpilkowego, zdobione charakterystycznym dla tego terenu ornamentem, stanowią ozdobę muzealnych i prywatnych kolekcji sztuki ludowej w kraju i świecie.

W Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Lipsku funkcjonuje tylko jedna Biblioteka Publiczna. Księgozbiór biblioteki z roku na rok powiększa się, jednakże liczba osób korzystających z biblioteki w roku 2013 spadła o 26 osób w stosunku do roku 2012.

Rozwój czytelnictwa w gminie Lipsk w latach 2012-2014 ilustruje poniższe zestawienie:

Tabela 53

Rozwój czytelnictwa w gminie Lipsk

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
Placówki biblioteczne			
- ogółem	1	1	1
- biblioteki	1	1	1
- filie biblioteczne	0	0	0
- punkty biblioteczne	0	0	0
Księgozbiór w [tys.]	17,6	17,8	18,5
Czytelnicy	388	362	-
Wypożyczenia [tys.]	7,1	4,5	-
Księgozbiór na 1000 M.	3202	3283	-

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego

6.3.3 Zdrowie i pomoc społeczna

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lipsku zapewnia ogółowi ludności zamieszkałej na obszarze gminy świadczeń w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. W SP ZOZ w Lipsku funkcjonują: poradnia dla Dzieci, 3 Poradnie Lekarzy Rodzinnych, Poradnia "K", Poradnia Rehabilitacji Medycznej, Laboratorium Analityczne, Gabinety Fizjoterapii, Gabinet Zabiegowy i Szczepień, Pracownia EKG.

6.3.4 Handel i gastronomia

Zarejestrowane działalności gospodarcze na terenie gminy Lipsk w zakresie handlu i gastronomii, według danych na maj 2015 roku:

- 1) sprzedaż hurtowa i detaliczna pozostałych pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli - 1;
- 2) sprzedaż detaliczna części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli - 1;
- 3) sprzedaż hurtowa zboża, nieprzetworzonego tytoniu, nasion i pasz dla zwierząt - 1;
- 4) sprzedaż hurtowa żywych zwierząt - 4;
- 5) sprzedaż hurtowa owoców i warzyw - 1;
- 6) sprzedaż hurtowa drewna, materiałów budowlanych i wyposażenia sanitarnego - 1;
- 7) sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych - 9;
- 8) pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach - 4;
- 9) sprzedaż detaliczna paliw do pojazdów silnikowych na stacjach paliw - 1;
- 10) sprzedaż detaliczna drobnych wyrobów metalowych, farb i szkła prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach - 1;
- 11) sprzedaż detaliczna sprzętu sportowego prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach - 1;
- 12) sprzedaż detaliczna obuwia i wyrobów skórzanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach - 1;

- 13) sprzedaż detaliczna wyrobów farmaceutycznych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach - 3;
- 14) sprzedaż detaliczna kwiatów, roślin, nasion, nawozów, żywych zwierząt domowych, karmy dla zwierząt domowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach - 2;
- 15) sprzedaż detaliczna pozostałych nowych wyrobów prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach - 1;
- 16) sprzedaż detaliczna artykułów używanych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach - 4;
- 17) sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych, odzież i obuwia prowadzona na straganach i targowiskach - 5;
- 18) sprzedaż detaliczna pozostałych wyrobów prowadzona na straganach i targowiskach - 1;
- 19) pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami - 1;
- 20) restauracje i inne stałe placówki gastronomiczne - 1;
- 21) przygotowywanie i podawanie napojów - 1;
- 22) produkcja pieczywa, produkcja świeżych wyrobów ciastkarskich i ciasta - 2.

Według danych na maj 2015 roku na terenie gminy Lipsk liczba zarejestrowanych działalności gospodarczej wyniosła 166.

Tabela 54

Podział działalności gospodarczej ze względu na przeważającą funkcję

L.P.	Opis działalności	Liczba wpisów do rejestru działalności gospodarczej
1	Rolnictwo, leśnictwo	16
2	Przetwórstwo przemysłowe	14
3	Budownictwo	22
4	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów	53
5	Transport i gospodarka magazynowa	16
6	Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	3
7	Informacja i komunikacja	5
8	Ubezpieczenia, dział finansowy	9
9	Obsługa rynku nieruchomości	1
10	Dział prawniczy, pośrednictwo, reklama	7
11	Wynajem maszyn i sprzętu	5
12	Pozarynkowe formy edukacji	3
13	Praktyka lekarska	6
14	Pozostała działalność usługowa	6

6.3.5 Turystyka i wypoczynek

Podstawową atrakcją turystyczną gminy są tereny należące do Biebrzańskiego Parku Narodowego, którego część znajduje się na obszarze gminy. Biebrzański Park Narodowy obejmuje swoimi granicami najbardziej naturalne, wartościowe przyrodniczo obszary Kotliny Biebrzańskiej.

Przez teren gminy przebiegają szlaki turystyczne, związane bezpośrednio z niepowtarzalnymi walorami przyrodniczymi Biebrzańskiego Parku Narodowego. Jednym z nich jest szlak kajakowy.

Szlak kajakowy rzeką Biebrzą stanowi wspaniałą okazję do zwiedzenia dzikiej rzeki i otaczającego ją Biebrzańskiego Parku Narodowego - unikalnego ekosystemu bagien i moczarów, siedliska setek gatunków różnych zwierząt, przede wszystkim tysięcy ptaków wodnych. Pod względem technicznym spływ Biebrzą jest łatwy, przewodniki kajakarskie jako początek spływu wskazują Kolonię Holaki lub Rogożynek. Łączna długość spływu od mostku w pobliżu Kolonii Holaki (droga Dubaśno-Chorużowce) do połączenia Biebrzy z Narwią wynosi 151km.

Przez gminę Lipsk przebiegają następujące etapy szlaku kajakowego:

- Rogożynek - Lipsk 7,5 km (początek szlaku kajakowego rzeki Biebrzy). Dogodne miejsce rozpoczęcia spływu znajduje się na prywatnej działce naprzeciw skrzyżowaniu w lewo drogi lokalnej prowadzącej przez wieś Rogożynek;
- częściowo Lipsk - Kamienna Nowa 16,6 km (24,1 km). W odległości 3 km od rzeki znajduje się leśniczówka BPN - Trzrzeczki i ścieżka przyrodnicza "Las".

Na szlaku mało jest atrakcyjnych miejsc biwakowych. Noclegi możliwe są w oznakowanych obozowiskach, kwaterach agroturystycznych.

Na terenie gminy Lipsk funkcjonuje kilka gospodarstw agroturystycznych, które oferują różnego rodzaju usługi, począwszy od zakwaterowania, poprzez częściowe lub całonocne posiłki, wędkarstwo i jazdę konną, po uczestnictwo w pracach gospodarskich.

Gminny Ośrodek Rekreacji w Lipsku stanowi obiekt sportowo - rekreacyjny z budynkiem sanitariatu i kuchnią turystyczną oraz polem namiotowym z wypożyczalnią kajaków. Ośrodek posiada instalację wodno - kanalizacyjną (do budynku sanitariatu i do kuchni), jak też instalację elektryczną zewnętrzną i wewnętrzną (oświetlenie, instalacja wewnętrzna budynków kuchni, sanitariatu itp.).

6.3.6 Łączność

Na terenie gminy Lipsk znajdują się dwie placówki pocztowo- telekomunikacyjne, w Lipsku i Nowych Leśnych Bohaterach.

Na koniec I kwartału 2014r. największymi operatorami telefonii komórkowej w Polsce pod względem liczby abonentów są: T-Mobile Polska (15,667 mln abonentów), Orange Polska (15,325 mln abonentów), Plus (14,129 mln abonentów), Play (12,3 mln abonentów).

Na terenie gminy Lipsk znajdują się następujące przekaźniki operatorów komórkowych:

1. na wieży kościoła parafialnego w Lipsku (dz. nr 388 przy ul. Kościelnej) - stacja ORANGE Polska S.A.;
2. cz. dz.52/4 w obrębie wsi Kopczany (obok świetlicy wiejskiej) - stacja ORANGE Polska S.A.;
3. cz. dz. nr 112/1 w obrębie 0011 Lipsk przy drodze wojewódzkiej nr 664 - stacja Mobile POLSKA S.A.;
4. dz. nr 878/6 w mieście Lipsk (na terenie byłej Spółdzielni Usług Rolniczych przy ul. Jermakowicza w Lipsku) - stacja ORANGE Polska S.A.

6.3.7 Administracja

Z zakresu administracji na terenie gminy Lipsk istnieją:

- Posterunek Policji w Lipsku,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Lipsku, Bartnikach, Siółku, Krasnem, Kuriance,

- Urząd Miejski w Lipsku z Urzędem Stanu Cywilnego,
- Zakład Gospodarki Komunalnej,
- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipsku.

6.3.8 Usługi

Urzędy pocztowo - telekomunikacyjne znajdują się w miejscowościach:

- Lipsk,
- Nowe Leśne Bohatery,

Placówki bankowe w miejscowości Lipsk:

- PKO Bank Polski. Agencja,
- Bank Spółdzielczy w Suwałkach O. w Lipsku,
- Bank Polskiej Spółdzielczości. Bankomat,

Apteki - Ośrodek Zdrowia z Punktem Aptecznym w miejscowości Lipsk oraz
- apteki zlokalizowane przy ulicach: Rynek 7A i Kościelnej 2.

Obiekty sakralne:

- Kościół pw. Matki Bożej Anielskiej w Lipsku,
- Kościół pw. Przemienienia Pańskiego w Rygałówce,
- Kaplica w Jasionowie,
- Kaplica we wsi Bohatery Stare.

Cmentarz rzymsko-katolicki w miejscowościach:

- Lipsk.
- Rygałówka.

Cmentarz żydowski (nieczynny) w miejscowości:

- Lipsk.

Szkoły podstawowe w miejscowościach:

- Szkoła Podstawowa im. Anastazji Milewskiej w Lipsku,
- Szkoła Podstawowa w Bartnikach,
- Szkoła Podstawowa w Rygałówce.

Przedszkola w miejscowości: Lipsk.

Biblioteka w miejscowości: Lipsk.

7. ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA

Zagrożenia dla ludności i jej mienia mogą wynikać z uwarunkowań przyrodniczych oraz społecznych. Do pierwszych zalicza się klęski żywiołowe, np. powodzie, silne wiatry, intensywne opady deszczu i śniegu, do drugich zagrożenia wynikające z funkcjonowania istniejącej infrastruktury technicznej oraz aspołecznych zachowań ludzi. Za monitoring zagrożeń oraz zapobieganie im i usuwanie szkód odpowiedzialne są odpowiednie służby, takie jak policja, Państwowa Straż Pożarna, służby zdrowia i inne.

W celu wyeliminowania przyczyn powodujących zagrożenia pożarowe właściciel budynku, obiektu budowlanego lub terenu obowiązany jest do uwzględniania wymagań w zakresie ochrony przeciwpożarowej zgodnie z ustawą z dnia 15 października 2009r o ochronie przeciwpożarowej (je.tekst z 2009r.,Nr 179, poz.1380z póź.zm.) :

- 1) przestrzegać przeciwpożarowych wymagań techniczno-budowlanych, instalacyjnych i technologicznych;

- 2) wyposażyć budynek, obiekt budowlany lub teren w wymagane urządzenia przeciwpożarowe i gaśnice;
- 3) zapewnić konserwację oraz naprawy urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic w sposób gwarantujący ich sprawne i niezawodne funkcjonowanie;
- 4) zapewnić osobom przebywającym w budynku, obiekcie budowlanym lub na terenie, bezpieczeństwo i możliwość ewakuacji;
- 5) przygotować budynek, obiekt budowlany lub teren do prowadzenia akcji ratowniczej;
- 6) zapoznać pracowników z przepisami przeciwpożarowymi;
- 7) ustalić sposoby postępowania na wypadek powstania pożaru, klęski żywiołowej lub innego miejscowego zagrożenia.

Na obszarze gminy działają jednostki OSP w Lipsku, Bartnikach, Siótku, Krasnem, Kuriance.

Woda do celów przeciwpożarowych gromadzona jest w zbiornikach przeciwpożarowych zlokalizowanych we wsiach:

- 1) Rakowicze - działka nr geod. 182,
- 2) Bartniki - działka nr geod. 459/2, zbiornik o powierzchni około 90m².

Poza tym woda występuje w naturalnych zagłębieniach terenu gdzie woda gromadzi się samoczynnie. We wsiach gdzie jest sieć wodociągowa do celów przeciwpożarowych wykorzystywane są hydranty.

Naterenie gminy zlokalizowane są cztery stacje operatorów telefonii komórkowej, wykazane w punkcie 6.3.6 niniejszego opracowania. Największe obawy ludzi budzą instalacje stacji bazowych telefonii komórkowej lokalizowane w obszarze zabudowanym. Stacja bazowa znajdująca się w takim obszarze emituje jednak pole elektromagnetyczne o znacznie mniejszej mocy, niż stacja bazowa zlokalizowana w terenie otwartym. Dla porównania w życiu codziennym otoczeni jesteśmy o wiele silniejszymi polami elektromagnetycznymi, pochodzącymi od innych źródeł niż stacje bazowe, w tym od urządzeń powszechnego użytku takich, jak kuchenki mikrofalowe, monitory komputerowe, pralki, żelazka, maszynki do golenia, czy zbliżane do głowy suszarki do włosów itp.

Na terenie gminy Lipsk nie występują zakłady przemysłowe oraz usługowe powodujące ponadnormatywny hałas, promieniowanie i wibracje szkodliwe dla ludzi i środowiska.

Na terenie miasta i gminy Lipsk **nie występują obszary osuwania się mas ziemnych.**

8. POTRZEB I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY

8.1 Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym Gmina i Miasto Lipsk prowadzi gospodarkę finansową na podstawie uchwalonego corocznie budżetu gminy. Jest on rocznym programem finansowym obejmującym dochody i wydatki oraz wskazującym pokrycia niedoboru lub rozdysponowania nadwyżki. Wydatki budżetowe są ściśle powiązane z wysokością osiągniętych dochodów oraz realizowanym zakresem zadań.

„Wieloletnia prognoza finansowa Gminy Lipsk na lata 2015-20120” przyjęta uchwałą Nr III/9/14 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 17 grudnia 2014r. opracowana została w zakresie przedsięwzięć realizowanych do 2018 roku.

Zgodnie z wyżej wymienioną prognozą w latach 2015-2016 planuje się:

- budowę garażu OSP w Rygałowce, na którą przeznaczona jest kwota 203.100 zł,
- przebudowę i rozbudowę (garaż) budynku OSP w Lipsku, na którą przeznaczona jest kwota 63.500zł.

W latach 2015-2017 zaplanowano wydatki związane z:

- robotami budowlanymi w budynku przedszkola w Lipsku, na łączną sumę 250.000zł.

W 2015 r. w zakresie dochodów majątkowych planuje się sprzedaż działki leśnej w Wołkuszu i działek położonych w Lipsku pomiędzy Poczta, a przystankiem autobusowym.

W latach przyszłych wpływy ze sprzedaży majątku planowane są z tytułu sprzedaży użytkownika wieczystego na rzecz dotychczasowych użytkowników, sprzedaż działki wraz z budynkiem byłej zlewni mleka w Kuriance, sprzedaż części rolnych działek gminnych nieprzydatnych na cele publiczne oraz innych działek (tzw. byłe „grzebowiska”, piaskownie i działki z kopalniami).

Zaplanowano wpływ dochód z dzierżawy zwirowni gminnej w Lipszczanach w latach 2016 – 2017 rocznie po 192 400 zł (plus waloryzacja).

W 2015 roku planuje się zakończenie zadania dotyczącego „Wdrażania elektronicznych usług dla ludności województwa podlaskiego – część II, administracja samorządowa dofinansowane z RPOWP. Koszt całkowity to 196 197 zł, z tego wydatki majątkowe w 2015 roku – 61 511 zł (łącznie dofinansowanie 93 790 zł) i wydatki bieżące w 2015 roku 67 996 zł (łącznie dofinansowanie 72 977 zł).

Na inwestycję dotyczącą . „Przebudowa odcinka ulicy powiatowej Nr 2569B - Kościelnej w Lipsku (od ul. Batorego w stronę Sztabina – odcinek o długości 330 mb)”, planowaną do realizacji w ramach z Programu Wieloletniego pn. „Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych – Etap II Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój” przeznaczono kwotę 800 000 zł. Finansowanie zadania odbywać się będzie: „Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych – Etap II Bezpieczeństwo – Dostępność – Rozwój” 400 000 zł, Powiat Augustowski (dotacja dla Gminy Lipsk) 200 000 zł i Gmina Lipsk 200 000 zł. Zaplanowano również dotację inwestycyjną dla SP ZOZ w Lipsku na 1 800 zł na dofinansowanie zakupu zestawu do magnetoterapii.

Jednocześnie zakładana prognoza przewiduje przeznaczenie poniższych kwot :

- 41 000 zł na zakup 82 udziałów w BIOM Sp. z o.o. w Dolistowie,
- 15 000 zł na adaptację budynku na potrzeby środowiskowego domu samopomocy w Lipsku,
- 22 000 zł na przebudowę części instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej na ul. Kościelnej w Lipsku, - 26 000 zł na wykonanie centralnego ogrzewania w świetlicy wiejskiej w Kopczanach,
- 10 000 zł na pomoc finansową dla Powiatu Augustowskiego na zakup sprzętu dla KP PSP w Augustowie.

W latach kolejnych planuje się inwestycje zgodnie z potrzebami gminy, a także możliwościami pozyskania na nie dofinansowania ze środków UE.

W latach 2015 – 2018 nie planuje się przedsięwzięć bieżących.

Nie planuje się udzielać gwarancji, czy poręczeń.

Przychody – spłata pożyczek przez MGOK w Lipsku 21 536 zł i SP ZOZ w Lipsku 50 000 zł, rozchody spłata rat kredytów i pożyczek w kwocie 503 000 zł.

Nadwyżki budżetowe w latach 2015-2020 przeznacza się na spłaty rat kredytów i pożyczek.

Dług na koniec 2015 roku planowany jest na kwotę 5 835 000 zł.

Obszar gminy Lipsk, pod względem przyrodniczym, obejmuje rozległe torfowiska Doliny Biebrzy z mozaiką wód, szuwarów, turzycowisk, zakrzaczeń i enklaw leśnych. W części północnej przechodzą one w obniżenie sandrowe porosłej puszcza Równiny Augustowskiej. Różnorodność siedlisk i zbiorowisk roślinnych stwarza warunki dla egzystencji setek gatunków świata zwierzęcego - niekiedy rzadkich, a nawet ginących. Stąd tak wielka wartość tej krainy jako "żywego laboratorium" unikatowej w skali Europy przyrody.

Na obszarze Gminy Lipsk różnymi formami statusów ochronnych objęte są:

- tereny Biebrzańskiego Parku Narodowego,

- obszary chronionego krajobrazu:
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Biebrzy,
 - Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza i Jeziora Augustowskie,
- obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000:
 - Ostoja Biebrzańska, kod obszaru PLB 200006,
 - Puszcza Augustowska, kod obszaru PLB 200002,
- specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000:
 - Dolina Biebrzy, kod obszaru PLH 200008,
 - Ostoja Augustowska, kod obszaru PLH 200005,
- pomniki przyrody w postaci zespołu drzew:
 - dziewięć modrzewi europejskich we wsi Krasne,
 - trzy lipy drobnolistne we wsi Wołkusz.

Lasy wraz z terenami zakrzaczonymi i zadrzewionymi zajmują ponad 22,6 % powierzchni gminy. Największe kompleksy leśne występują w północno – zachodniej części gminy. Dość znaczną powierzchnię w tym kompleksie zajmuje bór bagienny na torfowisku wysokim. Drugi większy kompleks lasu znajduje się w części północnej gminy w rejonie wsi Żabickie, Starożyńce, Bohatry Leśne Nowe i Lubinowo. Lasy te spełniają głównie funkcję gospodarczą zabezpieczając w ograniczonym zakresie indywidualnych właścicieli w niezbędne w gospodarstwie rolnym materiały drzewne i opał. Część lasów pełni również funkcję glebochronną zapobiegając erozji wodnej i eolicznej. Odnosi się to do lasów występujących na glebach pochodzenia wydmowego w rejonie wsi Bohatry Leśne Nowe, Starożyńce, Żabickie oraz w części zachodniej gminy na południe od wsi Jasionowo i Krasne. W gminie brak jest lasów spełniających funkcje rekreacyjno – wypoczynkowe.

Na terenie gminy Lipsk nie występują punkty pomiarowe zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Należy przepuszczać, że teren gminy należy do obszarów o poziomach stężeń nieprzekraczających dopuszczalnych poziomów. W związku z powyższym stan aerosanitarny gminy Lipsk jest zadowalający.

W granicach gminy nie występują zakłady przemysłowe oraz obiekty uciążliwe pod względem emisji hałasu do środowiska.

Najistotniejszym źródłem zanieczyszczenia środowiska oraz emisji hałasu jest komunikacja samochodowa na drogach. Głównie drogi wojewódzkie nr 664 i 673 o nawierzchni twardej, ulepszonej, bitumicznej oraz powiatowe w większości o nawierzchni bitumicznej po części gruntowe oraz nieznaczna część o nawierzchni tłuczeniowej czy brukowej. Spaliny i hałas komunikacyjny stwarzają duże zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi. Wzrastająca liczba samochodów, często starych, wyeksploatowanych – to także źródło dużej ilości odpadów. Zagrożeniem środowiska jest więc transport pod każdą postacią.

Na terenie gminy Lipsk głównymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego są linie elektroenergetyczne SN i Nn, usytuowane w sposób mało kolizyjny, nie stwarzający zagrożenia. Na terenie gminy zlokalizowana jest elektrownia słoneczna (fotowoltaiczna) o mocy 0,3 MW.

W obrębie środowiska społecznego uwzględnione zostały czynniki takie jak: charakterystyka ludności, ochrona zdrowia, opieka społeczna, edukacja i placówki oświatowe, środowisko kulturowe, w tym biblioteki i imprezy cykliczne, sport i turystyka wraz z dziedzictwem kulturowym.

Ogólna charakterystyka ludności miasta i gminy Lipsk (dane statystyczne za rok 2014 przyjęte z Głównego Urzędu Statystycznego):

- średnia gęstość zaludnienia Gminy Lipsk to ok. 29 osób/km²,

- ogólna liczba ludności wyniosła 5407 mieszkańców, w tym 2715 kobiet oraz 2692 mężczyzn,
- ogólna liczba mieszkańców w granicach administracyjnych miasta Lipsk wyniosła 2440, natomiast na terenach wiejskich 2967 mieszkańców,
- ogólna liczba mieszkańców gminy i miasta Lipsk systematycznie maleje, w latach 2012-2013 przyrost wyniósł -70 osób, natomiast w roku 2013-2014 wyniósł -12,
- ludność w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) stanowiła 16% ogółu społeczeństwa, w wieku produkcyjnym (kobiety 18-59lat, mężczyźni 18-64 lat) natomiast 63,44%. Pozostała część społeczeństwa, tj. 20,57%, stanowiła ludność w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat u więcej,
- w latach 2010 - 2014 daje się zauważyć następujące tendencje:
 - ✓ spada ogólny udział dzieci i młodzieży,
 - ✓ wzrasta udział ludności w grupie wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym,
- liczba urodzeń w roku 2014 wyniosła 39, z czego liczba kobiet to 15 i mężczyzn 24, natomiast liczba zgonów to 62, z czego 34 to kobiety a mężczyźni 28,
- przyrost naturalny w 2014 roku wyniósł -23,
- ogólny napływ ludzi do gminy (w tym z zagranicy) wyniósł 38 osób, przy czym odpływ wyniósł aż 70 osób. Saldo migracji w 2014 roku wyniosło - 32 osoby,
- ogólna liczba bezrobotnych w gminie wyniosła 381 osób, z czego prawie 52% stanowili mężczyźni, kobiety natomiast 48%,
- udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 11,1%.

Podstawową opiekę medyczną mieszkańcom gminy Lipsk zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Lipsku. Na terenie gminy znajduje się też 2 apteki prywatne w mieście Lipsk.

Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipsku udziela pomocy mieszkańcom gminy w związku z: ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością, bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, długotrwałą ciężką chorobą.

Zadania oświatowe gminy realizują następujące placówki:

- Zespół Szkół Samorządowych w Lipsku, w skład którego wchodzi:
 - Samorządowe Przedszkole,
 - Szkoła Podstawowa im. Anastazji Milewskiej,
 - Gimnazjum im. Stefana Batorego,
- Szkoła Podstawowa w Rygałównie i Bartnikach.

Potrzeby kulturalne mieszkańców gminy zaspokaja Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Lipsku. W tym samym budynku swoją siedzibę mają również Biblioteka Publiczna, Towarzystwo Przyjaciół Lipska (TPL) oraz Suwalski Oddział Stowarzyszenia Twórców Ludowych (STL). Działają tam następujące koła i grupy nieformalne: Zespół Regionalny „Lipsk”, sekcja taneczna. Odbywają się tu różne wystawy, a swoją siedzibę ma tu również Zespół redakcyjny lokalnej gazety „Echo Lipska”. W mieście Lipsk działa również Muzeum Lipskiej Pisanki i Tradycji/Muzeum Regionalne/, prowadzone przez Stowarzyszenie Miłośników Lipskiej Pisanki i Tradycji/STL. Na wiejskim obszarze gminy nie działają żadne placówki kulturalne. Działalnością kulturalną i edukacyjną zajmują się tam Szkoły podstawowe w Bartnikach i w Rygałównie.

Na terenie gminy działa również 13 organizacji pozarządowych (w tym 5 jednostek OSP). Obszar tych działań to przede wszystkim szeroko pojęty rozwój gminy, osoby niepełnosprawne, osoby z problemem alkoholowym, twórczość ludowa, dziedzictwo kulturowe i kulinarne, sport, rolnictwo oraz ochrona przeciwpożarowa.

Okolice Lipska to tereny bogate kulturowo, których specyfikę określa struktura etniczna ludności - pogranicze kultur i religii. Lipsk jest ośrodkiem zachowanych tu jeszcze tradycji rękodzielniczych m. in. pisankarstwa i tkactwa. Na terenie Gminy Lipsk znajduje się zespół schronów bojowych z okresu II wojny światowej, pozostałości tzw. Linii Mołotowa budowanej przez Armię Czerwoną w latach 1940 – 1941.

Podstawową atrakcją turystyczną gminy są tereny należące do Biebrzańskiego Parku Narodowego, którego część znajduje się na obszarze gminy. Przez teren gminy przebiegają szlaki turystyczne, związane bezpośrednio z niepowtarzalnymi walorami przyrodniczymi Biebrzańskiego Parku Narodowego.

Gminny Ośrodek Rekreacji w Lipsku stanowi obiekt sportowo - rekreacyjny z budynkiem sanitariatu i kuchnią turystyczną oraz polem namiotowym z wypożyczalnią kajaków. Zarejestrowane kwatery agroturystyczne na terenie gminy Lipsk zlokalizowane są w następujących miejscowościach: Lipsk, Rogożynek, Kopczyany i Rakowicze.

Możliwości dalszego rozwoju gminy Lipsk wynikają z kilku korzystnych przesłanek, m.in.:

- unikatowych walorów środowiska przyrodniczego (czyste powietrze, gleby) dające możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz turystyki wyspecjalizowanej i agroturystyki,
- położenia miasta i gminy na ważnym szlaku komunikacyjnym do Grodna na Białorusi i przejściem granicznym w Lipszczanach,
- rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, poprzez poprawę stanu technicznego i dalszy rozwój sieci dróg,
- rozwoju infrastruktury komunalnej (wodociągi, kanalizacje, gaz, energetyka itp.),
- rozwój systemu oczyszczania ścieków,
- rozwój atrakcyjnej dla mieszkańców i turystów infrastruktury społecznej.

8.2 Prognozy demograficzne

Poniższa prognoza demograficzna została sporządzona na podstawie opracowań Głównego Urzędu Statystycznego na lata 2014-2050. Opracowanie GUS bazuje na założeniu o systematycznym, powolnym wzroście intensywności urodzeń, wobec obserwowanych dynamicznych zmian społeczno-ekonomicznych i kulturowych, mających istotny wpływ na wzorce zachowań demograficznych i migracyjnych. Przedmiotowa publikacja zawiera założenia i analizę przewidywanych trendów zmian w przebiegu procesów demograficznych (płodności i umieralności) oraz wyniki prognozy ludności do 2050r. sporządzonej na podstawie przyjętych wariantów założeń.

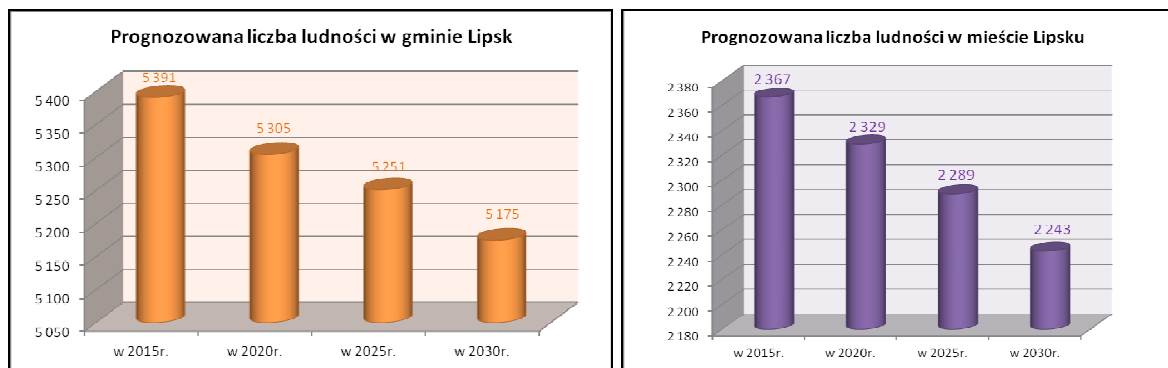
Prognoza demograficzna dotycząca mieszkańców miasta i gminy Lipsk została sporządzona na podstawie danych dotyczących powiatu augustowskiego. Główny Urząd Statystyczny nie opublikował szczegółowych danych statystycznych dla poszczególnych gmin.

Tabela 55

Analiza demograficzna

Prognozowana liczba mieszkańców				
	w 2015r.	w 2020r.	w 2025r.	w 2030r.
powiatu augustowskiego	59 209	58 261	57 249	56 094
całej gminy Lipsk	5 391	5 305	5 251	5 175
miasta Lipska	2 367	2 329	2 289	2 243

Z powyższego zestawienia jednoznacznie wynika, że zarówno ludność całej gminy Lipsk jak i samego miasta Lipska będzie systematycznie spadała. W okresie objętym analizą dostrzegalny jest więc wyraźny spadek liczby ludności, z roku na rok pogłębiający recesję liczby ludności, natomiast ciągłość procesów, w ramach których liczba ludności podlega zmniejszeniu, świadczy o systemowym charakterze zjawiska.

Źródło – opracowanie własne

Główny Urząd Statystyczny przedstawił również dane statystyczne dotyczące zmian demograficznych ludności z podziałem na wiek: przedprodukcyjny, produkcyjny, poprodukcyjny. Poniższe zestawienia zostały wyliczone dla całej gminy Lipsk.

Tabela 56

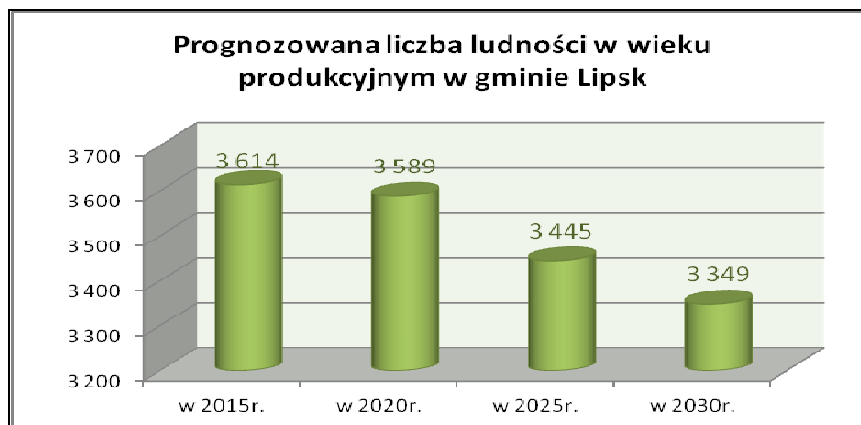
Analiza demograficzna z podziałem na wiek

Prognozowana liczba ludności				
W wieku:	w 2015r.	w 2020r.	w 2025r.	w 2030r.
przedprodukcyjnym	676	621	576	524
produkcyjnym	3 624	3 569	3 445	3 349
poprodukcyjnym	1 091	1 115	1 230	1 302

Źródło – opracowanie własne

Jak wynika z powyższego zestawienia liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) będzie systematycznie spadała. Trend ten odpowiada ogólnemu trendowi spadku liczby ludności w gminie Lipsk w poszczególnych latach. Przy jednoczesnym spadku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym rosnąć będzie liczba ludzi w wieku poprodukcyjnym (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat u więcej). Taka sytuacja pokrywa się z ogólnokrajowym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym (kobiety 18-59lat, mężczyźni 18-64 lat) będzie malała z każdym rokiem, zgodnie z poniższym wykresem.

8.3 Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Samorząd gminny musi realizować zadania publiczne mające na celu zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Zadaniem tymi są m.in. zadania związane z zaopatrzeniem w infrastrukturę techniczną: energię elektryczną, ciepłą, kanalizacyjną, wodociągową oraz z usuwaniem oraz oczyszczaniem ścieków komunalnych. Zadania publiczne związane są również z oświatą, z komunalnym budownictwem mieszkaniowym, z pomocą społeczną oraz ośrodkami i zakładami opiekuńczymi, z utrzymaniem gminnych dróg i organizacji ruchu drogowego, z utrzymaniem porządku publicznego, z utrzymaniem obiektów administracyjnych i utrzymaniem gminnych obiektów oraz urządzeń użyteczności publicznej, ale także z rozpowszechnianiem kultury w gminie.

System finansowania zadań publicznych oparty jest na następujących głównych funduszach publicznych:

- dochodach własnych - np. wpływy z podatku: od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportu, spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych, wpływy z opłat: skarbowej, targowej, eksploatacyjnej i z innych opłat stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- dotacjach celowych i subwencjach z budżetu państwa;
- środkach pochodzących z budżetu Unii Europejskiej albo z innych źródeł zagranicznych.

W Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsk do roku 2020 wskazano listę zadań planowanych do realizacji w gminie w okresie 2014 – 2017 z perspektywą do roku 2021:

- 1) modernizacja i przebudowa ujęcia wody w mieście Lipsk (źródło finansowania: środki własne i dotacja);
- 2) budowa 3 zbiorczych oczyszczalni ścieków o przepustowości do 25 m³/dobę (Skieblewo, Kurianka, Krasne) wraz z systemem kanalizacji sanitarnej (źródło finansowania: środki własne i dotacja);
- 3) budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków (źródło finansowania: środki własne i dotacja);
- 4) budowa przepompowni ścieków przy ul. Nowodworskiej i przebudowa kanałów sanitarnych w Lipsku oraz rozbudowa kanalizacji sanitarnej w ul. Saperów w Lipsku (źródło finansowania: środki własne i dotacja);
- 5) utworzenie punktu selektywnej zbiórki odpadów (źródło finansowania: środki własne i dotacja);
- 6) termomodernizacja i remonty obiektów użyteczności publicznej (źródło finansowania: środki własne i dotacja);
- 7) przebudowa dróg gminnych i budowa kompleksu ścieżek rowerowych (źródło finansowania: środki własne i dotacja);
- 8) obiekty rekreacyjne: przebudowa i modernizacja basenu kąpielowego w Lipsku wraz z budową studni głębinowej z infrastrukturą do celów zaopatrzenia tego basenu w wodę, budowa sceny plenerowej przy M-GOK w Lipsku, budowa boiska do piłki ręcznej przy Zespole Szkół Samorządowych w Lipsku, zagospodarowanie na cele rekreacyjne terenu w Parku Miejskim w Lipsku (źródło finansowania: środki własne i dotacja).

Z powyższego zestawienia wynika, że zaplanowane zadania realizowane będą ze środków własnych gminy oraz z otrzymanych dotacji. Niewątpliwie powyższa lista zadań publicznych niezbędnych do wykonania będzie się zmieniała w miarę upływu lat i zachodzących zmian technologicznych, społecznych, kulturowych. Również pozyskane z zewnątrz środki finansowe mogą warunkować realizację innych zadań publicznych służących społeczeństwu gminy Lipsk.

8.4 Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę:

a) *maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę:*

Przeprowadzone analizy demograficzne jednoznacznie wskazują, że liczba mieszkańców gminy Lipsk będzie się zmniejszała z roku na rok. Zakłada się, że w 2020r. gminę będzie zamieszkiwało 5 305 osób, w 2025r. - 5251 osób, natomiast w roku 2030 - 5175 osób. W związku z powyższym nie zachodzą przesłanki, aby wyznaczać nowe tereny przeznaczone pod zabudowę, dla których należałoby opracować plany miejscowe. Wzrost zapotrzebowania na nową zabudowę może być rozwiązany poprzez uzupełnianie istniejącej zabudowy. W okresie perspektywicznym do roku 2030 powierzchnia użytkowa nowej zabudowy na terenie miasta i gminy Lipsk maksymalnie winna wynieść:

- 1) zabudowę mieszkaniową jednorodzinną/wielorodzinną - 15 000m²;
- 2) zabudowę mieszkaniową z usługami - 500m²;
- 3) zabudowę związaną z usługami i produkcją - 16 000m².

b) *chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej:*

Oszacowano chłonność obszarów, rozumianą, jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy. W ujęciu ogólnym najwięcej wolnych działek możliwych do zagospodarowania, zwanych „rezerwami terenu” występuje w graniach administracyjnych miasta Lipsk:

- 1) teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - ograniczonej ulicami Kościelną, Batorego, Pustą, Zakościelną;
- 2) teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - przy ulicy Saperów;
- 3) teren zabudowy produkcyjno-usługowej - ograniczony ulicami Batorego i Jermakowicza oraz granicą administracyjną miasta Lipska;
- 4) teren zabudowy produkcyjno-usługowej - przy ulicy Batorego i Pustej;
- 5) teren usług sportu i rekreacji - przy ul. Zamiejskiej.

Analizę chłonności przeprowadzono z następującymi założeniami:

- powierzchnia terenu przeznaczonego pod komunikację wynosi około 15% powierzchni terenu;
- minimalna powierzchnia nowo wydzielonej działki w zabudowie jednorodzinnej wynosi 800m²;
- średnia powierzchnia użytkowa budynku mieszkalnego jednorodzinnego, określona na podstawie danych GUS z 2014 roku, wynosi 148m²;
- liczba osób przypadających na jedno mieszkanie - 3 osoby;
- minimalna powierzchnia nowo wydzielonej działki w zabudowie produkcyjno-usługowej wynosi 4000m²;
- średnia powierzchnia obiektów produkcyjno-usługowych 200m².

Tabela 57

Analiza chłonności terenów przeznaczonych pod zabudowę

	Tereny przeznaczone pod zabudowę				
	1 - MN	2 - MN	3 - PU	4 - PU	5 - US
Powierzchnia ogólna terenu	50 760m ²	29 286 m ²	163 040 m ²	62 279 m ²	32 080 m ²
Powierzchnia pod zabudowę	43 146 m ²	24 893 m ²	138 584 m ²	52 937 m ²	Brak ustaleń
Liczba działek budowlanych	53 szt.	31 szt.	34 szt.	13 szt.	
Średnia powierzchnia użytkowa zabudowy	7 844 m ²	4 5880 m ²	6 800 m ²	2 600 m ²	
Chłonność terenu	159 osób	93 osoby	-	-	-

Analiza chłonności nie obejmuje nowej zabudowy zagrodowej, która może być realizowana również w graniach terenów zwartej struktury osadniczej wsi: Krasne, Wyżarne, Skieblewo, Żabickie, Starożyńce, Bartniki, Stare Leśne Bohatery, Nowe Leśne Bohatery, Wołkusz, Lubinowo, Bartniki, Kopczany, Lichosielce, Rakowicze, Siółko, Rygałówka, Lipszczany, Dolinczany, Jaczniki, Kurianka, Stary Rogożyn, Rogożynek, Jałowo, Dulkowszczyzna. Zabudowa zagrodowa realizowana na terenach rolniczych nie powoduje zmiany przeznaczenia tych terenów. Nowe siedliska rolnicze mogą być również realizowane poza terenami zwartej struktury osadniczej wsi przez rolników spełniających warunki ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.

W związku z powyższym nie przeprowadza się analizy chłonności terenów w przedmiocie nowej zabudowy zagrodowej, która nie została wyodrębniona ani w graniach terenów zwartej struktury osadniczej wsi ani na terenach rolniczych poza jednostkami osadniczymi.

c) *chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt b):*

➤ **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu w rejonie ulic Pustej i Stolarskiej w Lipsku** – uchwała Nr XXXI/191/98 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 31 marca 1989r. (Dz. Urz. Woj. Suw. Nr 24, poz.138), wraz ze zmianą przyjętą uchwałą Nr XIII/92/04 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 27 kwietnia 2004r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 59, poz.993).

W przedmiotowym planie wyznaczono następujące tereny budowlane:

- 1) MWN - teren zabudowy jednorodzinnej, z dopuszczeniem zabudowy wielorodzinnej;
- 2) MN - teren zabudowy jednorodzinnej;
- 3) MW - teren zabudowy wielorodzinnej
- 4) MNU - teren zabudowy mieszkalno-usługowej;
- 5) MUR - teren zabudowy rzemieślniczo-usługowej-produkcyjnej;
- 6) AP - teren zabudowy inwestycji celu publicznego związanego z bezpieczeństwem i obronnością Polski.

Teren AP został już zagospodarowany zgodnie z przeznaczeniem tj. wybudowany został budynek Straży Granicznej. Sąsiadujący teren MW również został już zabudowany budynkiem wielorodzinnym.

Na terenach przeznaczonych pod zabudowę jednorodzinną 4 działki budowlane zostały już zainwestowane, natomiast na terenie zabudowy mieszkalno-usługowej trzy działki zostały zabudowane.

Analizę chłonności wyznaczonych terenów mieszkaniowych w Lipsku przeprowadzono z następującymi założeniami:

- średnia powierzchnia użytkowa budynku mieszkalnego jednorodzinnego, określona na podstawie danych GUS z 2014 roku, wynosi 148m²;
- liczba osób przypadających na jedno mieszkanie - 3 osoby;
- dla terenów MUR analizę przeprowadzono przy założeniach jak dla zabudowy mieszkaniowej.

Tabela 58

Analiza chłonności terenów przeznaczonych pod zabudowę

	Tereny przeznaczone pod zabudowę			
	MWN	MN	MNU	MUR
Powierzchnia ogólna terenu	6 490 m ²	5 856 m ²	7 750 m ²	5 100 m ²
Liczba wolnych działek budowlanych	12 szt.	10 szt.	1 szt.	3 szt.
Średnia powierzchnia użytkowa zabudowy	1 776 m ²	1 480 m ²	148 m ²	444 m ²
Chłonność terenu	36 osób	30 osób	3 osoby	9 osób

- **Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części terenów wsi Lipszczany w gminie Lipsk, powiat augustowski, związany z drogowym przejściem granicznym** – uchwała Nr V/38/07 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 26 marca 2007r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego Nr 105, poz.930).

W przedmiotowym planie wyznaczono następujące tereny budowlane:

- 1) AU - teren drogowego przejścia granicznego;
- 2) U - teren zabudowy usługowej;
- 3) RM/MN - teren zabudowy zagrodowej i mieszkalnej jednorodzinnej;

Teren AU służy realizacji inwestycji celu publicznego w zakresie bezpieczeństwa i obronności kraju - przejście graniczne Polska - Białoruś. Działka do chwili obecnej nie została zainwestowana zgodnie ze wskazanym przeznaczeniem.

W graniach terenów planowanej zabudowy usługowej dwie działki są już zabudowane, w związku z czym nie będą brane pod uwagę w niniejszej analizie. Również na terenach oznaczonych symbolem RM/MN znajdują się trzy działki zainwestowane zgodnie z przeznaczeniem, których nie ujęto w niniejszej analizie.

Analizę chłonności terenów przeznaczonych pod zabudowę przeprowadzono z następującymi założeniami:

- średnia powierzchnia użytkowa budynku mieszkalnego jednorodzinnego, określona na podstawie danych GUS z 2014 roku, wynosi 148m²;
- liczba osób przypadających na jedno mieszkanie - 3 osoby;
- średnia powierzchnia obiektów usługowych 200m²;

- sumaryczna powierzchnia zabudowy wszystkich obiektów kubaturowych na wydzielonej działce budowlanej nie może być większa niż 50% powierzchni całej działki.

Tabela 59

Analiza chłonności terenów przeznaczonych pod zabudowę

	Tereny przeznaczone pod zabudowę	
	U	RM/MN
Powierzchnia ogólna terenu	61 100 m ²	21 500 m ²
Liczba wolnych działek budowlanych wydzielonych na planie miejscowym	28 szt.	13 szt.
Średnia powierzchnia użytkowa zabudowy wolnych działek budowlanych	11 200 m ²	1 924 m ²
Chłonność terenu	-	39 osób

- d) Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę (a) oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy (b + c)

Tabela 60

Zestawienie powierzchniowe

	Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę	Suma chłonności obszarów w jednostkach osadniczych i przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę
Zabudowa mieszkaniowa	15 000 m ²	17 652 m ²
Zabudowa mieszkaniowa z usługami	500m ²	592 m ²
Zabudowa związana z usługami	16 000m ²	20 600m ²

Jak widać z powyższego zestawienia tabelarycznego założone maksymalne zapotrzebowanie w skali gminy na nową zabudowę jest mniejsze niż suma terenów przewidzianych pod zabudowę w planach miejscowych oraz możliwych do zabudowy w jednostkach osadniczych. W związku z powyższym nie przewiduje się wyznaczenia nowej zabudowy poza obszarami wyznaczonymi w planach miejscowych oraz poza jednostkami osadniczymi. Jednakże dopuszcza się lokalizowanie nowych siedlisk rolniczych poza w/w obszarami. Zabudowa zagrodowa jest ściśle związana z terenami rolniczymi i nie zmienia ich przeznaczenia, w związku czym uzupełnienie istniejącej zabudowy o nowe siedliska rolnicze jest zgodne z przyjętymi kierunkami rozwoju osadnictwa gminy Lipsk.

Ponadto należy zaznaczyć, że sporządzony bilans terenu opiera się na analizach obecnych warunków demograficznych, społecznych i ekonomicznych gminy Lipsk. Nie uwzględnia natomiast sytuacji niespodziewanych np. nagłego wzrostu migracji ludności w związku z budową przejścia granicznego w Lipszczanach, bądź wzrostu emigracji ze względu na pogłębiające się zubożenie społeczeństwa. W miarę potrzeb dopuszcza się możliwość

lokalizacji nowych terenów pod zabudowę i stosownie do tego realizację nowych planów miejscowych nie naruszających ustaleń niniejszego studium.

e) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych:

Na podstawie „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsk do roku 2020” określono możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych. Wykonanie wyszczególnionych zadań zaplanowano na lata 2014 – 2017 z perspektywą do roku 2021.

Tabela nr 61

Zadania gminne zaplanowane z perspektywą do roku 2021

L.P.	Nazwa zadania	Wartość kosztorysowa [tys. zł]	Źródło finansowania
1	Modernizacja i przebudowa ujęcia wody w mieście Lipsk	246	164 - dotacja 82 - środki własne
2	Budowa 3 zbiorczych oczyszczalni ścieków o przepustowości do 25 m ³ /dobę (Skieblewo, Kurianka, Krasne) wraz z systemem kanalizacji sanitarnej	720	482 - dotacja 238 - środki własne
3	Budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków w ilości 200 szt.	2 400	1 608 - dotacja 792 - środki własne
4	Budowa przepompowni ścieków przy ul. Nowodworskiej i przebudowa kanałów sanitarnych w Lipsku oraz rozbudowa kanalizacji sanitarnej w ul. Saperów w Lipsku	850	570 - dotacja 280 - środki własne
5	Utworzenie punktu selektywnej zbiórki odpadów	180	153 - dotacja 27 - środki własne
6	Termomodernizacja budynku Samorządowego Przedszkola w Lipsku	350	środki własne
7	Termomodernizacja budynku remizy OSP w Bartnikach	39	środki własne
8	Termomodernizacja i przebudowa z rozbudową oraz remont budynku byłej szkoły w Krasnem na potrzeby świetlicy wiejskiej	920	616 - dotacja 304 - środki własne
9	Termomodernizacja oraz przebudowa i remont budynku byłej szkoły w Lipsku przy ul. Szkolnej na potrzeby działających w gminie organizacji pozarządowych	340	228 - dotacja 112 - środki własne
10	Termomodernizacja i przebudowa oraz remont budynku byłej szkoły w Skieblewie na potrzeby świetlicy wiejskiej	200	134 - dotacja 66 - środki własne
11	Remont budynku Muzeum Regionalnego i budynku gospodarczego na działce nr 586, położonej w Lipsku przy ul. Rynek 2	772	734 - dotacja 38 - środki własne
12	Termomodernizacja i remont świetlicy w Kopczanach	100	100 - środki własne
13	Termomodernizacja oraz remont budynku świetlicy w Rygałówce, zagospodarowanie przyległego terenu i budowa boiska	533	357 - dotacja 176 - środki własne

	sportowego o nawierzchni trawiastej przy Szkole Podstawowej w Rygałówce.		
14	Adaptacja budynku po byłej szkole podstawowej w Starych Leśnych Bohaterach, w części na świetlicę wiejską, w części na cele mieszkaniowe (mieszkania socjalne)	80	środki własne
15	Termomodernizacja i remont budynku socjalnego w Starych Leśnych Bohaterach	47	środki własne
16	Montaż paneli fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej w mieście i gminie Lipsk o łącznej mocy do 30 kW (szkoła podstawowa w Lipsku)	180	Dotacja – 40%, śr. wł miesz. 60% (pożyczka z NFOŚ)
17	Termomodernizacja budynku byłej szkoły w Kuriance i przebudowa budynku ze zmianą sposobu jego użytkowania na Środowiskowy Dom Samopomocy	800	800 – dotacja Wojewody
18	Przebudowa dróg publicznych	17 961	dotacja środki własne środki powiatu
19	Budowa kompleksu ścieżek rowerowych na terenie gminy Lipsk o dl. 11 km, szer. ok. 1 m	341	228 - dotacja 113 - środki własne
20	Budowa parkingu przy ul. Zakościelnej w Lipsku o pow. ok. 1760 m ²	100	67 - dotacja 33 - środki własne
21	Budowa garażu OSP w Rygałówce	71	Środki własne
22	Budowa garażu OSP w Lipsku	97	97 - Środki wł. gminy i OSP Lipsk
23	Przebudowa i modernizacja basenu kąpielowego przy ul. Batorego w Lipsku wraz z budową studni głębinowej z infrastrukturą do celów zaopatrzenia tego basenu w wodę	1 600	1072 - dotacja 528 - środki własne
24	Budowa sceny plenerowej przy M-GOK w Lipsku przy ul. Rynek.	240	161 - dotacja 79 - środki własne
25	Budowa boiska do piłki ręcznej przy Zespole Szkół Samorządowych w Lipsku o pow. ok. 1000 m ²	150	101 - dotacja 49 - środki własne
26	Zagospodarowanie na cele rekreacyjne terenu w Parku Miejskim w Lipsku	26	dotacja środki własne

Tabela nr 62
Wydatki gminy na poszczególne zadania pogrupowane na sieci komunikacyjne, techniczne i obiekty społeczne, służące realizacji zadań własnych

L.P.	Zadanie	Wartość kosztorysowa [tys. zł]
1	Sieci komunikacyjne	18 402
2	Sieci infrastruktury technicznej	4 396
3	Obiekty infrastruktury społecznej	6 545

f) Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związanych z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę:

Lokalizacja nowej zabudowy na w/w obszarach jest związana z koniecznością rozbudowy istniejącej sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej. Istniejące obiekty infrastruktury społecznej zaspokajają potrzeby mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa, oświaty i nauki, kultury, opieki społecznej i służby zdrowia. Inwestycje związane z utrzymaniem i modernizacją w/w obiektów realizowane będzie w ramach potrzeb i posiadanych środków finansowych.

Realizacja zadań własnych gminy przewidzianych w „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsk do roku 2020” z perspektywą do 2021 roku w znacznym zakresie zaspokajają potrzeby inwestycyjne gminy związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej oraz obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę.

9. STANU PRAWNEGO GRUNTÓW

Według danych Starostwa Powiatowego w Augustowie stan władania gruntów w mieście i gminie Lipsk na dzień 01.01.2015r. przedstawia poniższa tabela

Tabela 63

Struktura własności gruntów w mieście i gminie Lipsk

L.p.	Władanie gruntów	Miasto Lipsk [ha]	Tereny wsi [ha]	Suma kolumn 3+4 [ha]	Udział % w stosunku do powierzchni gminy
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Skarb Państwa w tym grunty: - Zasobu Własności Rolnej - w zarządzie Lasów Państwowych - przekazane w użytkowanie wieczyste - spółek SP, przedsiębiorstw państwowych - pozostałe	26 4 -- 16 -- 6	1751 85 1127 263 133 143	1777	9,65
2.	Grunty gmin i związków międzygminnych	40	383	423	2,30
3.	Grunty osób fizycznych	400	15419	15819	85,87
4.	Grunty spółdzielni	3	--	3	0,02
5.	Grunty kościołów	13	32	45	0,24
6.	Wspólnoty gruntowe	--	22	22	0,12
7.	Grunty powiatów	8	48	56	0,30
8.	Grunty województwa	5	66	71	0,39
9.	Grunty spółek prawa handlowego	3	28	31	0,17
10.	Grunty pozostałe	--	174	174	0,94
Razem:				18 421 ha	100%

Z analizy struktury własności wynika, że podstawową formą własności w rolnictwie w gminie Lipsk jest gospodarka indywidualna, we władaniu której znajduje się 97% powierzchni użytków rolnych. Według stanu na dzień 01.01.2015r. liczba gospodarstw rolnych stanowiących własność osób fizycznych wynosi 2232, natomiast stanowiących własność osób prawnych 31.

Na terenie gminy funkcjonuje 2263 gospodarstw rolnych dane pochodzące z Urzędu Miasta Lipsk na dzień 01.01.2015r.

Tabela 64

Struktura gospodarstw rolnych według ich powierzchni w 2015 roku

Zakres powierzchni	Ilość gospodarstw osób fizycznych	Ilość gospodarstw osób prawnych
0,0 - 0,4999 ha	618 sztuk	12 sztuk
0,5 - 0,9999 ha	150 sztuk	4 sztuk
1,0 - 1,4999 ha	152 sztuk	0 sztuk
1,5 - 1,9999 ha	96 sztuk	1 sztuk
2,0 - 2,9999 ha	196 sztuk	3 sztuk
3,0 - 4,9999 ha	209 sztuk	3 sztuk
5,0 - 6,9999 ha	173 sztuk	1 sztuk
7,0 - 9,9999 ha	210 sztuk	1 sztuk
10,0 - 14,9999 ha	241 sztuk	2 sztuk
15,0 - 19,9999 ha	100 sztuk	2 sztuk
20,0 - 29,9999 ha	62 sztuk	1 sztuk
30,0 - 49,9999 ha	24 sztuk	1 sztuk
50,0 - 99,9999 ha	1 sztuk	0 sztuk
100,0 ha i powyżej	0 sztuk	0 sztuk

Jak wynika z powyższego zestawienia wśród gospodarstw rolnych stanowiących własność osób fizycznych dominują gospodarstwa o powierzchni do 0,5 ha - 618 sztuk (stanowią one około 28% liczby wszystkich gospodarstw). Około 10% wszystkich gospodarstw stanowią gospodarstwa rolne o powierzchni od 10,0 ha do 14,9999 ha, od 7,0 do 9,9999ha oraz od 3,0 ha do 4,9999 ha. Na terenie gminy Lipsk występuje jedno gospodarstwo rolne o powierzchni od 50,0 do 99,9999 ha, nie występuje natomiast gospodarstwo przekraczające 100 ha.

Wśród gospodarstw rolnych stanowiących własność osób prawnych dominują gospodarstwa o powierzchni do 0,5 ha - 12 sztuk (stanowią one około 39% liczby wszystkich gospodarstw). Około 10% wszystkich gospodarstw stanowią gospodarstwa rolne o powierzchni od 2,0 ha do 2,9999 ha oraz od 3,0 do 4,9999ha. Na terenie gminy Lipsk nie występują gospodarstwa rolne o powierzchni przekraczającej 50 ha.

10. WYSTĘPOWANIA OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

W granicach gminy Lipsk nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

11. WYSTĘPOWANIA UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN, ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH ORAZ UDOKUMENTOWANYCH KOMPLEKSÓW PODZIEMNEGO SKŁADOWANIA DWUTLENKU WĘGLA

11.1. Tereny powierzchniowej eksploatacji surowców

Na terenie gminy Lipsk występują udokumentowane złoża kruszywa naturalnego, część z nich jest eksploatowana w chwili obecnej, tj.: „Żabickie”, „Bartniki III”, „Żabickie I”, „Lipsk III”, „Lipsk I”, „Bartniki II”, „Lipsk Kolonie”, „Kopczany”, „Żabickie II”, „Lipszczany II”, „Starożyńce II”.

W kwietniu 2015r. Starosta Augustowski zatwierdził dokumentację geologiczną złoża piasku ze żwirem „Bartniki IV”. Złoże zlokalizowane jest na działce nr geod. 53/3 w Bartnikach (obręb nr 0001) i stanowi udokumentowane złożo kruszywa naturalnego. Według stanu na dzień 31 grudnia 2014r. zasobność złoża wynosiła 893.056 ton.

Starosta Augustowski w listopadzie 2012r. wydał decyzję o zakończeniu rekultywacji gruntów poeksploatacyjnych na złożu „Lipsk II” zlokalizowanym w obrębie działek nr geod. 114 i 115 we wsi Lipsk. Zgodnie z zapisami decyzji „wykonano rekultywację gruntów polegającą na wyprofilowaniu skarbu wyrobiska do bezpiecznego kąta nachylenia oraz wyrównaniu spągu wyrobiska”. W koncesji na wydobywanie kruszywa określono łączne wydobyte ze złoża Lipsk II 75 040 ton piasku ze żwirem oraz 132 245 piasku.

Decyzją z dnia 27 stycznia 2015r. Starosta Augustowski zobowiązał Star-Krusz Sp. z o.o. w Augustowie do wykonania rekultywacji gruntów w obrębie działek nr geod. 341, 342, 631, 532, 633 w Lipsku po eksploatacji złoża kruszywa naturalnego „Starożyńce I” gmina Lipsk. Jako kierunek rekultywacji określono rolny.

Tabela 65

Eksploatowane złoża kruszywa naturalnego

L.P.	Nazwa złoża	Lokalizacja	Projektowane wydobyte kruszywa ze złoża	Koncesja
1	Lipsk I	Działka nr geod. 111/1 w Lipsku	66 515 ton, roczne wydobyte do 20 000m ³	z dnia 04.08.2003r. OS-III-7512/2/2/03 Ważność do 30.08.2018r.
2	Lipsk Kolonie	Działki nr geod. 105, 106/2 we wsi Kolonie Lipsk	1 203 337ton	z dnia 14.07.2005r. ŚR.IV-7412/II/112/05/BR Ważność do 30.11.2015r.
3	Żabickie	Działki nr geod. 227, 229 w miejscowości Żabickie	154,833 tys. ton piasku ze żwirem	z dnia 09.10.2006r. OS.7510/2/06 Ważność do dnia 30.10.2016r.
4	Kopczany	Działki nr geod. 49/2, 49/3 obręb Kopczany	474,7 tys. ton piasku ze żwirem, roczne wydobyte do 20 000m ³	z dnia 11.08.2008r. OS.7510/4/08 Ważność do 30.07.2023r.
5	Bartniki II	Działki nr geod. 162, 165 obręb Bartniki	180, 782 tys. ton piasku ze żwirem, roczne wydobyte do 20 000m ³	z dnia 04.12.2009r. OS.7510/5/09 Ważność do 04.12.2019r.

6	Żabickie I	Działka nr geod. 172 w miejscowości Żabickie	87 303 ton, roczne wydobycie do 20 000m ³	z dnia 08.08..2011r. OS.6522.8.2011 Ważność do 08.08..2020r.
7	Lipsk III	Działki nr geod. 114, 115 we wsi Kolonie Lipsk	284,645 ton, roczne wydobycie do 20 000m ³	z dnia 25.01.2012r. OS.6522.12.2011 Ważność do 25.01.2027r .
8	Żabickie II	Działka nr geod. 174 w miejscowości Żabickie, dz. nr geod. 242 w Skieblewie	246 903 ton	z dnia 05.06.2012r. OS.6522.6.2012 Ważność do 25.01.2027r.
9	Bartniki III	Działki nr geod. 100, 101 obręb Bartniki	313 233 ton, roczne wydobycie do 20 000m ³	z dnia 09.06.2011r. OS.6522.5.2011 Ważność do 09.06.2021r.
10	Lipszczany II	Działki nr geod. 4, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 20 obręb Dolinczany, dz. nr geod. 315 we wsi Rakowicze	brak danych	z dnia 03.06.2013r. DIS-III.7422.8.2013 Ważność do 31.10.2017r.
11	Starożyńce II	Działki nr geod. 457/1, 457/2 w miejscowości Starożyńce	341 206 ton piasku ze żwirem	z dnia 28.07.2014r. GP.6522.2.2014 Ważność do 28.07.2034r.

11.2 Wody podziemne

Na obszarze gminy występowanie wód podziemnych ma charakter zróżnicowany. Najpłytsze występowanie wody związane jest z holocenijskimi aluwiami w obrębie dolin i obniżeń, gdzie zwierciadło wody układa się na głębokości mniejszej niż 1 m od powierzchni terenu. Natomiast na terenie wysoczyzny morenowej wody podziemne występują na różnych głębokościach w zależności od zalegania piasków i żwirów międzymorenowych jako podstawowych warstw wodonośnych. W piaskach i żwirach swobodne zwierciadło wód gruntowych występuje na głębokości większej od 8 do 15 m i więcej. Wody wysoczyznowe występują na piaskach pod gliną układają się płytko do 8 – 10 m od powierzchni terenu.

Obszary wzgórz i pagórków charakteryzują się głęboko zalegającym I poziomem zwierciadła wód podziemnych. Wody ujmowane są tu na głębokościach niżej niż 30 m.

Na obszarach gliniastych wody gruntowe występują bezpośrednio na warstwach o słabej przepuszczalności, głębokość ich zalegania waha się od 2 do 6 m nie tworząc poziomu ciągłego. Są to wody uzależnione od intensywności i wielkości opadów. W okresie suszy mogą występować niedobory a w okresie intensywnych opadów mogą występować tzw. wierzchówki.

11.3 Występowanie udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla

Na terenie miasta i gminy Lipsk nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla

12. WYSTĘPOWANIA TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH

Zgodnie z prawem geologicznym i górnictwem przez pojęcie terenu górnictwa należy rozumieć przestrzeń objęta przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górnictwa zakładu górnictwa. Bliżniaczym pojęciem jest obszar górniczy, w obrębie którego dozwolone jest prowadzenie działalności koncesjonowanej w zakresie eksploatacji, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji czy podziemnego składowania odpadów oraz prowadzenia robót górnictwa niezbędnych do wykonywania koncesji.

Zgodnie z przepisami prawa obszar górniczy podlega wpisowi do rejestru obszarów górniczych. Na terenie gminy Lipsk występują następujące obszary górnicze: „Żabickie”, „Bartniki III”, „Żabickie I”, „Lipsk III”, „Lipsk I”, „Bartniki II”, „Lipsk Kolonie”, „Kopczany”, „Żabickie II”, „Lipszczany II”, „Starożyńce II”.

W kwietniu 2015r. Starosta Augustowski zatwierdził dokumentację geologiczną złoża piasku ze żwirem „Bartniki IV”. Złoże zlokalizowane jest na działce nr geod. 53/3 w Bartnikach (obręb nr 0001), teren górniczy i obszar górnicze nie zostały wyodrębnione.

Tabela 66
Zestawienie terenów górniczych w gminie Lipsk

L.P.	Nazwa złoża kruszywa	Lokalizacja	Powierzchnia obszaru górniczego	Powierzchnia terenu górniczego
1	Lipsk I	Działka nr geod. 111/1 w Lipsku	6 891m ²	12 565m ²
2	Lipsk Kolonie	Działki nr geod. 105, 106/2 we wsi Kolonie Lipsk	Pole A - 31 805m ² Pole B - 24 655m ²	Pole A - 38 642m ² Pole B - 29 622m ²
3	Kopczany	Działki nr geod. 49/2, 49/3 obręb Kopczany	1,93ha	2,76ha
4	Bartniki II	Działki nr geod. 162, 165 obręb Bartniki	1,96ha	2,81ha
5	Żabickie I	Działka nr geod. 172 w miejscowości Żabickie	13 220m ²	19 426m ²
6	Lipsk III	Działki nr geod. 114, 115 we wsi Kolonie Lipsk	18 620m ²	29 960m ²
7	Żabickie II	Działka nr geod. 174 w miejscowości Żabickie, dz. nr geod. 242 w Skieblewie	19 991m ²	19 991m ²
8	Bartniki III	Działki nr geod. 100, 101 obręb Bartniki	19 449m ²	24 406m ²
9	Lipszczany II	Działki nr geod. 4, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 20 obręb Dolinczany, dz. nr geod. 315 we wsi Rakowicze	12,31ha	14,15ha
10	Starożyńce II	Działki nr geod. 457/1, 457/2 w miejscowości Starożyńce	26 446m ²	26 446m ²
11	Żabickie	Działki nr geod. 227, 229 w miejscowości Żabickie	1,60ha	1,85ha

Starosta Augustowski wydał dwie decyzje dotyczące rekultywacji gruntów poeksploatacyjnych:

- 1) na złożu LIPSK II w obrębie działek nr geod. 114 i 115 we wsi Lipsk. W decyzji z dnia 27.11.2012r. uznano zakończenie rekultywacji na w/w gruntach. W ramach rekultywacji

wykonano wyprofilowanie skarp wyrobiska do bezpiecznego kąta nachylenia oraz wyrównanie spągu wyrobiska;

- 2) zobowiązanie do wykonania rekultywacji gruntów w obrębie działek nr geod. 341, 342, 631, 532, 633 po eksploatacji złoża kruszywa naturalnego „Starozyńce I” gm. Lipsk do dnia 31.05.2015r. Decyzja z dnia 27.01.2015r. jako kierunek rekultywacji określiła rolny.

13. STANU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPNIA UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI

13.1 Infrastruktura komunikacyjna

13.1.1 Komunikacja drogowa

Drogi wojewódzkie

- droga wojewódzka nr 664 Augustów- Lipsk- Granica Państwa, klasa techniczna Z/G/Z - na odcinku Augustów-Lipsk planowane jest dostosowanie drogi do parametrów klasy G i zmiana kategorii na drogę krajową z planowanym nowym drogowym przejściem granicznym w miejscowości Lipszczany,
- droga wojewódzka nr 673 Lipsk – Dąbrowa Białostocka – Sokółka, klasa techniczna G/Z - na odcinku Lipsk-Dąbrowa Białostocka planowane jest dostosowanie drogi do parametrów klasy G.

Drogi powiatowe

- droga nr 1228B Sztabin-Krasnybór-Jastrzębna-Lipsk
- droga nr 1234B Gruszki-Rubcowo-Skieblewo-droga 664
- droga nr 1235B Kurianki-Starozyńce-Bartniki-droga -1237B
- droga nr 1236B Lipsk-Rogożynek
- droga nr 1237B Kopczany-Bartniki-Wołkusz-Sołojewszczyzna
- droga nr 1238B Kopczany-Dulkowszczyzna-St. Rogożyn-Rogożynek
- droga nr 1239B Rakowicze-Lichosielce
- droga nr 1240B Rygałówka-Dolinczany-Panarlica-Dubaśno-dr. 670
- droga nr 1231B od drogi 664-Krasne

Ogólna długość dróg powiatowych wynosi 77,51km.

Tabela 67

Wykaz ulic miejskich w Lipsku w Powiatowym Zarządzie Dróg

L.p.	Nr ulicy	Nazwa ulicy	Długość [km]
1	2568B	Aleja 400 - lecia	0,804
2	2569B	Kościelna	1,320
3	2570B	Miejska	0,390
4	2571B	Rynek	0,610
5	2572B	Saperów	1,030
6	2573B	Stolarska	0,450
7	2574B	Zamiejska	0,650
Razem			5,254

Drogi gminne

Tabela 68

Wykaz dróg gminnych

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość [km]	Rodzaj nawierzchni	Szerokość jezdni [m]	Szerokość pasa drogowego [m]
1	G102731	ul. Szkolna	0,252	Bitumiczna	5,8	7,0 – 16,0
2	G102732	ul. Nowodworska	0,402	Bitumiczna	6,3 - 7,0	13,0-17,0
3	G102733	ul. Leśna	0,338	Gruntowa	2,5	7,0
3A	G102733	ul. Zacisze	0,432	Gruntowa	2,5-3,0	8,0
4.	G102734	ul. Lipowa,	0,262	Bitumiczna	5,0	8,0 i 12,0
			0,160	Żwirowa	3,5 – 5,0	
			0,422	Razem		
4A	G102734	ul. Pusta,	1,018	Bitumiczna	5,8 – 6,0	6,0-14,0
4B	G102734	ul. Ogrodowa	0,390	Bitumiczna	6,0	9,0-12,0
5.	G102735	ul. Rybacka	0,175	Gruntowa	2,5-3,2	6,0-8,0
			0,198	Płyta bet.	3,0	
			0,080	Żwirowa	5,0-5,3	
			0,453	Razem		
6	G102736	ul. Cicha	0,180	Z płyt betonowych	4,5	6,0
7	G102737	ul. Żłobikowskiego	0,245	Bitumiczna	5,7-5,9	11,0-13,0
8	G102738	ul. Słoneczna	0,348	Bitumiczna	6,0	12,0
9	G102739	ul. Zakościelna	0,640	Bitumiczna	4,0-5,8	6,0-12,0
			0,204	Gruntowa	3,5-4,0	
			0,844	Razem		
10	G102740	ul. Krótka	0,090	Bitumiczna	6,0	10,0-15,0
11	G102741	ul. Górna	0,234	Bitumiczna	5,8	10,0
12	G102742	ul. Dolna	0,247	Bitumiczna	5,6-6,0	6,0-8,0
13	G102743	ul. Rzemieślnicza	0,210	Bitumiczna	4,8	7,5
14	G102744	ul. Wesoła	0,220	Bitumiczna	5,8	10,0
14A	G102807	ul. Jaśminowa	0,241	Gruntowa	2,5-3,0	12,0
			0,111	Żwirowa	5,0-5,3	
			0,352	Razem		
15	G102745	ul. Kasztanowa	0,311	Bitumiczna	6,2	11,0
16	G102746	Od drogi woj. Nr 673 - Ul. Jermakowicza do drogi woj. Nr 664	1,570	Bitumiczna	5,0-6,0	9,0-14,0
17	G102747	ul. Grodzieńska do drogi woj. Nr 664	2,404	Bitumiczna	5,2-7,6	9,0-16,0
18	G102748	Nowe Leśne Bohatery - Stare Leśne Bohatery - droga powiatowa nr 1237B	0,576	Żwirowa	4,2-5,0	7,0-12,0
			0,469	Bitumiczna	5,0	
			1,045	Razem		
19	G102749	Nowe Leśne Bohatery - droga powiatowa nr 1237B	0,618	Żwirowa	5,2-5,5	6,0-10,0
			0,312	Bitumiczna	5,0	
			0,150	Gruntowa	3,5	
			1,080	Razem		
20	G102750	od drogi nr. 102782 - Bartniki - granica państwa	3,530	Gruntowa	2,8-3,2	7,0-10,0
21	G102751	Skieblewo /od drogi	3.690	żwirowa	5,0-6,3	6,0-12,0

		powiatowej nr 1234B/ do drogi pow. Nr 1235B				
22	G102752	Kolonia Lipsk – od drogi woj. Nr 664 do drogi G102778	0,340 0,450 0,790	Żwirowa Gruntowa Razem	4,0 3,0	6,0
23	G102753	od drogi powiatowej nr 1228B - Nowy Lipsk	2,000 1,240 3,240	żwirowa Gruntowa Razem	3,0-3,5 2,0	3,5-6,0
24	G102754	od drogi powiatowej nr 1239B -Rakowicze - granica państwa	0,770 0,060 0,830	Żwirowa Gruntowa Razem	3,0-4,8 3,0	12,0
25	G102755	Od drogi pow. Nr 1239B – Lipszczany – do drogi woj. Nr 664	1,680	żwirowa	4,0	12,0
26	G102756	we wsi Rakowicze od dr. pow. Nr 1239B do granicy państwa	1,175 0,800 1,975	Bitumiczna Żwirowa Razem	3,0 3,0	9,0
27	G102757	od drogi powiatowej nr 1240B -Rygałówka – Jaczniki Kol	2,065	żwirowa	3,8	6,0
28	G102758	od drogi nr. G102760/ - Jaczniki – Jaczniki kol.	0,705 0,465 1,170	Żwirowa Bitumiczna Razem	5,0	9,0-12,0
29	G102759	od drogi nr G102760 /Dulkowszczyzna/ - do drogi G102760 /Siółko/	2,485 0,745 3,230	Gruntowa Żwirowa Razem	2,8- 3,2 3,5	7,0- 13,0
30	G102760	Lipsk - Kurianka Dulkowszczyzna - Jaczniki- Siółko	9,951	Bitumiczna	5,0	8,0- 15,0
31	G102761	Jaczniki- / od drogi G102760/ - do drogi woj. Nr 664 /przystanek PKS/	1,805	Żwirowa	3,5-4,0	4,0 – 9,0
32	G102762	Od drogi pow. Nr 1238B -wieś Stary Rogożyn – do drogi G102766	1,874	Bitumiczna	3,5- 5,0	9,0- 10,0
33	G102763	od drogi powiatowej nr 1238B /Stary Rogożyn – Rogożyn końce – do drogi pow. Nr 1238B	2,595	żwirowa	4,0	5,0 -12,0
34	G102764	Stary Rogożyn od drogi G102762 do mostu na rzece Biebrzy - granica gminy	2,290	żwirowa	4,2 – 5,0	7,0-12,0
35	G102765	od drogi powiatowej nr 1238B do drogi G102764	1,980	Gruntowa	2,8-3,0	3,0
36	G102766	Jaczniki – od drogi G102758 - Stary Rogożyn	1,590	żwirowa	3,5- 5,0	6,0-12,0

37	G102767	Od drogi G102766 droga do wsi Stary Rogoży – droga wewnętrzna	0,350	żwirowa	4,5	9,0
38	G102768	Granica gminy – wieś Lubinowo – granica gminy	0,065 1,735 1,800	Gruntowa Żwirowa Razem	3,0 3,5	9,0
39	G102769	Lubinowo - granica gminy	0,640 0,645 1,285	Gruntowa Żwirowa Razem	3,0 3,5- 4,0	5,0
40	G102770	Od drogi pow. Nr 1237B Wołkusz – Sołojewszczyzna – rz. Wołkuszanka	1,430	Gruntowa	2,8- 3,2	5,0-9,0
41	G102771	Starożyńce /od drogi G102805/- rzeka Wołkuszanka	3,265	Gruntowa	2,6-3,0	3,0-12,0
42	G102772	Od drogi nr G102773 /Dulkowszczyzna / do drogi pow. nr. 1237B	0,605 0,455 1,060	Żwirowa Gruntowa Razem	3,0-3,2 2,5-2,8	3,0-6,0
43	G102773	od drogi wojewódzkiej nr 664 - Kurianka /kolonia/	1,700 0,705 2,405	Żwirowa Gruntowa Razem	4,0-4,5 2,5	4,0-8,0
44	G102774	od drogi powiatowej nr1235B - Kurianka /kolonia/	1,570 0,750 2,320	Gruntowa Żwirowa Razem	3,0 3,5-4,5	4,0-5,0
45	G102775	Od drogi pow. Nr 1234B - Żabickie - Starożyńce	1,940 2,620 4,560	Bitumiczna Żwirowa Razem	3,7- 4,0 3,8-5,0	4,0-13,0
46	G102776	od drogi powiatowej nr 1234B do granicy obrębu wsi Kurianka	2,110 0,800 2,910	Gruntowa Żwirowa Razem	2,5-3,5 3,5	9,0-12,0
47	G102777	od drogi woj. Nr 664 do drogi G102751 /grunty wsi Kurianka/	0,660 0,250 0,910	Gruntowa Żwirowa Razem	3,0 -3,5 4,0	5,0-7,0
48	G102778	od drogi powiatowej nr 1234B /Skieblewo/ do drogi G102777 /Kurianka/	2,940	Żwirowa	3,0	5,0
49	G102779	Od drogi pow. Nr 1231B /Krasne/ – do wsi Podwołkuszne	1,800	Żwirowa	4,5	4,0-8,0
50	G102780	wieś Kopczany, od drogi G102781/równoległa do drogi powiatowej nr 1237B /- do granicy państwa	2,205 0,350 2,555	Żwirowa Gruntowa Razem	3,0-4,0 2,5	6,0
51	G102781	Kopczany /przystanek PKS/ - Kopczany – do drogi G102787	0,200 2,175 2,375	Żwirowa Gruntowa Razem	3,5 2,5-3,0	5,0 – 6,0

52	G102782	Kopczany /od drogi powiatowej NR 1237B) do Bartniki kol. /droga 102783	2,015 0,700 2,715	Gruntowa Żwirowa Razem	2,5-3,0 3,0	6,0-9,0
53	G102783	od drogi powiatowej nr 1235B – Bartniki kol – do drogi pow.Nr 1235B	2,195	żwirowa	3,,5-4,0	6,0-12,0
54	G102784	od drogi powiatowej nr 1235B do drogi G102782	1,655 0,220 1,875	Gruntowa Żwirowa Razem	2,8-3,2 4,0	9,0
55	G102785	Rakowicze /od drogi wojewódzkiej nr 664/ - droga pow. Nr 1240B – Lipszczany /wieś/ – do drogi nr 664	2,575 0,280 2,855	Żwirowa Gruntowa Razem	3,0-6,4 3,5-4,0	8,0-15,0
56	G102786	Kopczany /od dr. powiatowej nr 1237B/ do granicy państwa	1,045	Żwirowa	2,8-3,3	28,0
57	G102787	Kopczany /od drogi powiatowej nr 1237B/ do drogi woj. Nr 664 /Siółko/	4,590	Bitumiczna	4,0	9,0-15,0
58	G102788	Od drogi G102747 - Kolonia Lipsk	0,340 2,030 2,370	Żwirowa Gruntowa Razem	3,0 3,0	6,0
59	G102789	Jasionowo /od drogi wojewódzkiej nr 664/ - do drogi G102791	0,810	Gruntowa	3,0	4,0-5,0
60	G102790	Nowy Lipsk /od drogi powiatowej nr 1228B/ - droga wojewódzka nr 664	2,770	Gruntowa	3,0- 4,5	6,0
61	G102791	Jasionowo /od drogi wojewódzkiej nr 664/ - Krasne /do drogi G102779/	1,120 0,890 2,010	Gruntowa Żwirowa Razem	3,0 3,0	6,0-12,0
62	G102792	Od drogi pow. Nr 1231B – Krasne	0,530 0,200 0,730	Gruntowa Bitumiczna Razem	2,5-3,0 2,5	5,0-9,0
63	G102793	Wyżarne – Krasne do dr. pow. Nr 1231B	1,535 0,350 1,885	Gruntowa Żwirowa Razem	3,0 3,0-3,5	5,0-15,0
64	G102794	od drogi wojewódzkiej nr 664 – Wyżarne	1,225	Żwirowa	3,0-4,0	5,0-9,0
65	G102795	Wołkusz /od drogi powiatowej nr 1237B/ - do granicy gminy /most na rz. Wołkuszance/	0,145	Brukowcowa	5,0	12,0 – 14,0

66	G102796	od drogi powiatowej nr1228B do Jasionowo kol.	0,830 0,600 1,430	Gruntowa Żwirowa Razem	3,0 3,5	6,0
67	G102797	od drogi G102803 – Dolinczany Nowe – granica gminy	1,613	Bitumiczna	3,5-3,8	6,0
68	G102798	Od drogi G102803 – Dolinczany – granica państwa	0,265 0,610 0,875	Gruntowa Żwirowa Razem	2,5 2,6-3,0	12,0
69	G102799	od drogi powiatowej nr 1240B – Dolinczany Stare	1,760	żwirowa	3,0 – 5,0	6,0-12,0
70	G102800	Wieś Jałowo /od drogi woj. Nr 673/	0,590 0,130 0,720	Bitumiczna Żwirowa Razem	2,7-5,3 4,0	3,0-9,0
71	G102801	Wieś Jałowo /od drogi woj. Nr 673/	0,400 0,330 0,730	Żwirowa Gruntowa Razem	4,2-4,7 3,0	7,0-12,0
72	G102802	Wieś Jałowo /od drogi woj. Nr 673/	0,550	Gruntowa	2,5	5,0
73	G102803	Lipszczany /od drogi wojewódzkiej nr 664/ - Dolinczany – granica gminy	2,800	Bitumiczna	4,5-4,7	10,0-12,0
74	G102804	Starożyńce /od drogi powiatowej nr 1235B/ - Stare Leśne Bohatery / do drogi powiat. Nr 1237B/	1,705	Gruntowa	3,0	6,0-8,0
75	G102805	Starożyńce /od drogi powiatowej nr 1235B/ do drogi G102775	1,955	Żwirowa	3,2- 3,5	6,0-10,0
76	G102806	Od drogi G102760 - Wieś Kurianka- do drogi woj. Nr 664	1,250	Bitumiczna	6,0	12,0
RAZEM:			131,945km			

13.1.2 Komunikacja zbiorowa

Obsługa ludności w gminie Lipsk odbywa się transportem autobusowym. Przez jej teren prowadzone są relacje o znaczeniu międzygminnym i wewnątrzgminnym.

Obszar gminy Lipsk obsługiwany jest przez PPKS Białystok linią Dąbrowa Białostocka – Lipsk. Są to nieliczne kursy autobusów, niewystarczające dla potrzeb mieszkańców. W zdecydowanej większości mieszkańcy korzystają z własnych samochodów osobowych.

13.1.3 Charakterystyka stanu technicznego dróg publicznych

Drogi wojewódzkie

- Droga wojewódzka nr 664 o znaczeniu regionalnym III klasy technicznej (G i Z), o nawierzchni twardej, ulepszonej bitumicznej- Augustów-Lipsk-Granica Państwa.

- Droga wojewódzka nr 673 o znaczeniu regionalnym IV klasy technicznej (G), o nawierzchni twardej, ulepszonej bitumicznej- Lipsk-Bąbrowa Białostocka-Sokółka.

Drogi powiatowe

- droga nr 1228B Sztabin-Krasnybór-Jastrzębna-Lipsk o nawierzchni twardej, bitumicznej;
- droga nr 1234B Gruszki-Rubcowo-Skieblewo-droga 664 o nawierzchni twardej, bitumicznej;
- droga nr 1235B Kurianki-Starozyńce-Bartniki-droga —1237B o nawierzchni gruntowej utwardzonej;
- droga nr 1236B Lipsk-Rogożynek o nawierzchni twardej, bitumicznej;
- droga nr 1237B Kopczany-Bartniki-Wołkusz-Sołojewszczyzna o nawierzchni twardej, bitumicznej;
- droga nr 1238B Kopczany-Dulkowszczyzna-St. Rogożyn-Rogożynek o nawierzchni częściowo gruntowej utwardzonej oraz twardej, bitumicznej;
- droga nr 1239B Rakowicze-Lichosielce o nawierzchni gruntowej utwardzonej;
- droga nr 1240B Rygałówka-Dolinczany-Panarlica-Dubašno-dr. 670 o nawierzchni częściowo gruntowej utwardzonej oraz twardej, bitumicznej;
- droga nr 1231B od drogi 664-Krasne - twarda, tłuczniowa.

Drogi gminne

Na terenie gminy znajdują się drogi gminne publiczne o nawierzchni:

- bitumicznej - około 36,1km,
- gruntowej - około 41km,
- żwirowej - około 50,6km,
- z płyt betonowych - około 0,4km.

Z analizy układu dróg publicznych wynika, że sieć tych dróg jest wystarczająca do obsługi istniejącej sieci osadniczej. Stan techniczny niektórych dróg jest jednak niezadowolający. Należałoby dążyć do poprawy parametrów technicznych odpowiadających wymogom zwiększającego się natężenia ruchu oraz bezpieczeństwa (poprzez odpowiednie parametry pasów jezdni i utwardzenia bitumiczne).

13.2 Infrastruktura techniczna

13.2.1 Zaopatrzenie w wodę

Na terenie Gminy Lipsk eksploatowane są trzy komunalne ujęcia wody: Lipsk, Skieblewo, Krasne. Część terenu gminy dodatkowo zaopatrywana jest w wodę z ujęć wody w Choruzowce (gmina Nowy Dwór) i Stock (gmina Dąbrowa Białostocka).

Ujęcie wody **Lipsk** wybudowane zostało w 1974r. i składa się z trzech studni o głębokości ostatecznej 45m, 45m i 54m. Jedna ze studni stanowi alternatywne źródło poboru wody. Maksymalna wydajność eksploatacyjna ujęcia wynosi 70m³/h, natomiast w stosunku rocznym wynosi 337625m³/rok. Pozwolenie wodnoprawne na pobór wody wydane w dniu 26.06.2013r. przez Starostę Augustowskiego ważne jest do dnia 26.06.2033r. Dla przedmiotowego ujęcia wody nie wyznaczono strefy ochrony pośredniej.

Ujęcie wody **Skieblewo** wybudowane zostało w 1992r. i składa się z dwóch studni o głębokości ostatecznej 33m i 34m. Obie studnie stanowią czynne źródło poboru wody. Maksymalna wydajność eksploatacyjna ujęcia wynosi 32m³/h, natomiast w stosunku rocznym

wynosi 280320m³/rok. Pozwolenie wodnoprawne na pobór wody wydane w dniu 10.12.2012r. przez Starostę Augustowskiego ważne jest do dnia 10.12.2022r. Dla przedmiotowego ujęcia wody nie wyznaczono strefy ochrony pośredniej.

Ujęcie wody **Krasne** wybudowane zostało w 1989r. i składa się z jednej czynnej studni o głębokości ostatecznej 52m. Maksymalna wydajność eksploatacyjna ujęcia wynosi 32m³/h, natomiast w stosunku rocznym wynosi 280320m³/rok. Pozwolenie wodnoprawne na pobór wody wydane w dniu 10.12.2012r. przez Starostę Augustowskiego ważne jest do dnia 10.12.2022r. Dla przedmiotowego ujęcia wody nie wyznaczono strefy ochrony pośredniej.

Dane dotyczące sieci wodociągowych na terenie gminy Lipsk:

1) wodociąg Lipsk:

- a) długość całej sieci wodociągowej - 15 648m,
- b) aktualna liczba ludności zaopatrywane w wodę - Lipsk 2400,
- c) wydajność wodociągowa - 1680 m³/dobę,
- d) średni dobowy pobór wody - 382 m³/dobę,
- e) ilość ujmowanej wody - 195 m³/dobę,

2) wodociąg Skieblewo -

- a) zaopatrywane miejscowości - Skieblewo, Żabickie, Kolonia Lipsk, Lipsk, Kurianka, Dulcowszczyzna, Jaczniki, Rakowicze, Lichosielce, Kopczany, Bartniki, Starożyńce, Bohatery Stare i Nowe, Wołkusz, Lubinowo, Rogożyn Stary i Nowy, Rogożynek, przepompownia Rakowicze,
- b) długość całej sieci wodociągowej - 101 384m,
- c) aktualna liczba ludności zaopatrywane w wodę - 1 444,
- d) wydajność wodociągowa - 768 m³/dobę,
- e) średni dobowy pobór wody - 384 m³/dobę,
- f) ilość ujmowanej wody - 187 m³/dobę,

3) wodociąg Krasne -

- a) zaopatrywane miejscowości - Krasne, Nowy Lipsk, Jasionowo, Wyżarne, Podwołkuszne,
- b) długość całej sieci wodociągowej - 23 881m,
- c) aktualna liczba ludności zaopatrywane w wodę - 436,
- d) wydajność wodociągowa - 1440 m³/dobę,
- e) średni dobowy pobór wody - 135 m³/dobę,
- f) ilość ujmowanej wody - 37 m³/dobę,

Miasto Lipsk jest w 100% zwodociągowane, natomiast tereny wiejskie gminy w około 90%. W samym mieście zainwentaryzowanych jest 390 sztuk przyłączy wodociągowych, natomiast na pozostałych terenach wiejskich 656 sztuk.

Wydajność istniejących ujęć wody jest wystarczająca dla zaspokojenia potrzeb istniejących i perspektywicznych.

13.2.2 Kanalizacja sanitarna, oczyszczanie ścieków

Tabela 69

Charakterystyka sieci kanalizacyjnej w gminie Lipsk.

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	31.12.2014
Długość sieci kanalizacyjnej w km	9,8	9,8	9,8	9,8
Połączenia kanalizacyjnej prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.	270	270	274	277

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku - Dane dla jednostki podziału terytorialnego

Miasto Lipsk jest w 95% skanalizowane, natomiast na terenach wiejskich gminy brak jest kanalizacji sanitarnej. Ścieki bytowe z budynków zlokalizowanych na terenach wiejskich unieszkodliwiane są w szczelnych zbiornikach bezodpływowych, w ilości ok.470 (stan na 2014r), a następnie dowożone są do oczyszczalni ścieków w Lipsku. Niektóre gospodarstwa rolnicze posiadają przydomowe oczyszczalnie ścieków (18 sztuk na koniec 2014r.), czyli zespół urządzeń, w którym znaczna część ścieków jest oczyszczana do tego stopnia, że można je odprowadzać do gruntu lub pobliskich wód powierzchniowych bez zagrożenia skażeniem gleby i wód.

W mieście Lipsk funkcjonuje miejska oczyszczalnia ścieków, dla której na koniec roku 2013 wydano pozwolenie wodnoprawne na wprowadzenie oczyszczonych ścieków komunalnych do wód rzeki Biebrzy w ilości:

- a) maksymalnej godzinowej - $21\text{m}^3/\text{h}$,
- b) średniej dobowej - $430\text{m}^3/\text{d}$,
- c) maksymalnej rocznej - $156950\text{m}^3/\text{rok}$.

Długość sieci kanalizacyjnej w mieście Lipsku na koniec 2014r. wynosiła około 10km i utrzymywała się na takim samym poziomie od roku 2011.

W związku z dalszym porządkowaniem gospodarki ściekowej istnieje konieczność skanalizowania pozostałych terenów zainwestowanych w mieście Lipsku i sukcesywne podłączanie terenów wsi oraz budowy oczyszczalni przydomowych dla zabudowy kolonijnej i luźnej zagrodowej.

13.2.3 Usuwanie i unieszkodliwianie odpadów

Odpady, w zależności do źródła ich powstawania, można podzielić na:

- 1) odpady komunalne;
- 2) odpady przemysłowe;
- 3) odpady niebezpieczne.

Odpady komunalne

Odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych; zmieszane odpady komunalne pozostają zmieszanymi odpadami komunalnymi, nawet jeżeli zostały poddane czynności przetwarzania odpadów, która nie zmieniła w sposób znaczący ich właściwości.

Odpady komunalne:

- odpady z gospodarstw domowych;
- odpady z obiektów użyteczności publicznej i obsługi ludności, których skład jest zbliżony do odpadów z gospodarstw domowych z przewagą ilości papieru, drewna opakowaniowego, tworzyw sztucznych, a także częściowo szkła i tekstyliów wynikających głównie z dużego udziału odpadów pochodzących z opakowań transportowych;
- odpady związane z funkcjonowaniem podmiotów gospodarczych;
- odpady uliczne z terenów otwartych powstające przy sprzątnięciu ulic i placów oraz opróżnianiu koszy ulicznych stanowiące mieszaninę drobnej frakcji mineralnej oraz opakowań z domieszką odpadów organicznych;
- odpady wielkogabarytowe, czyli takie, których rozmiary uniemożliwiają wspólne gromadzenie i wywóz z pozostałymi odpadami komunalnymi; są to głównie zużyte

sprzęty gospodarstwa domowego (lodówki, pralki, telewizory, itp.), meble, odpady poremontowe; do grupy tej zaliczane są także porzucone wraki samochodów

- odpady niebezpieczne: zużyte baterie, akumulatory, świetlówki, termometry, opakowania po farbach, lakierach, rozpuszczalniki, smary, oleje, przeterminowane i nie wykorzystane leki.

Odpady przemysłowe

Odpady przemysłowe to odpady powstające w toku działalności gospodarczej, częściowo nie do uniknięcia. Odpady przemysłowe zostają wytwarzane nie tylko przez fabryki, ale również w szpitalach, magazynach, warsztatach samochodowych, zakładach budowlanych.

Specyficzną grupą odpadów przemysłowych są odpady niebezpieczne. Występują one w bardzo wielu zakładach przemysłowych, jednak trudno jest ograniczyć ich ilość. Ograniczanie zagrożeń stwarzanych przez odpady niebezpieczne polega na ich unieszkodliwianiu.

Odpady przemysłowe wytwarzane w zakładach pracy to m.in.:

- zaolejone czyściwo i płyny szlifierskie,
- sprzęt elektroniczny, monitory, komputery,
- zużyte źródła światła zawierające rtęć,
- odpady z warsztatów samochodowych,
- zużyte akumulatory,
- przeterminowana żywność,
- odpady produkcyjne,
- odpady tworzyw sztucznych
- odpady z przetwórstwa żywności i żywność przeterminowana,
- olej i odpady ropopochodne,
- sprzęt AGD i urządzenia chłodnicze,
- inne odpady na zlecenie wytwarzającego

Odpady niebezpieczne

Źródłem odpadów niebezpiecznych są procesy przemysłowe, rolnictwo a także część odpadów komunalnych. Oznacza to, że znacząca część źródeł tych odpadów ma charakter rozproszony, co stwarza określone trudności przy sporządzaniu bilansu poszczególnych odpadów. Do odpadów niebezpiecznych zaliczamy:

- odpady zawierające PCB,
- oleje odpadowe,
- odpady zawierające azbest,
- odpady medyczne,
- odpady weterynaryjne.

Odzysk surowców wtórnych ma na celu wyłączenie ich ze strumienia odpadów trafiającego na składowisko. Wydzielone stanowią materiał do dalszej przeróbki. Do najczęściej selekcionowanych frakcji należą makulatura, szkło, tworzywa sztuczne i metale. Wynika to głównie z możliwości późniejszego ich zagospodarowania i zbytu.

Gmina Lipsk należy do Związku Komunalnego „Biebrza” z siedzibą w Dolistowie Starym I, gm. Jaswiły. Jest to związek międzygminny zrzeszający 19 gmin z powiatu augustowskiego, monieckiego, sokólskiego i grajewskiego.

Jednym z projektów Związku Komunalnego „Biebrza” jest utworzenie Biebrzańskiego Systemu Gospodarki Odpadami, który w sposób kompleksowy i racjonalny rozwiązywałby problemy zagospodarowania odpadów na obszarze gmin nadbiebrzańskich.

W ramach w/w projektu wybudowano:

- Zakład Zagospodarowania Odpadów (ZZO) w Koszarówce gm. Grajewo, które obok Zakładu Recyklingu w Dolistowie Starym stanowi główny ośrodek zagospodarowania

odpadów na terenie objętym projektem;

- 3 stacje przeładunkowe w Dąbrowie Białostockiej, Mońkach i Augustowie, których zadaniem jest poprawa efektywności transportu odpadów na obszarze projektu, umożliwiających zmniejszenie kosztów transportu z obszarów odległych oraz zwiększenie stopnia zagęszczenia przewożonych odpadów.

Instalacja Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Koszarówce stanowi Regionalną Instalację do Przetwarzania Odpadów Komunalnych tzw. RIPOK w Regionie Północnym i posiada wszelkie niezbędne zezwolenia na użytkowanie Stacji Przeładunkowych Odpadów w Augustowie, Dąbrowie Białostockiej i Świerzbieniach, Gmina Mońki.

We wsi Koszarówka powstały: hala sortowni odpadów, kompostownia odpadów biodegradowalnych, kwatera składowa odpadów (balastu), magazyny na odpady problemowe i niebezpieczne oraz surowce wtórne, a także budynki: administracyjny, socjalno-sanitarny i garażowy oraz niezbędna infrastruktura techniczna.

Od grudnia 2013r. Instalacja jest w pełni eksploatowana, dostarczane są tu bezpośrednio lub ze stacji przeładunkowych odpady komunalne zbierane przez lokalnych operatorów. Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne są poddane mechaniczno-biologicznemu przetworzeniu w sortowni i kompostowni. Na sortowni następuje odzysk surowców wtórnych oraz odbierana jest frakcja podsitowa, która jest kierowana do kompostowni w której odpady biodegradowalne i selektywnie zbierane odpady zielone ulegają biologicznemu przetworzeniu. Pozostałości z procesu, tzw. balast, jest kierowany na składowisko, a odebrane w sortowni surowce wtórne są przekazywane do recyklerów. Ponadto w sortowni odebrane są odpady niebezpieczne i przekazane do specjalistycznych instalacji.

Gmina Lipsk w roku 2014 osiągnęła następujące poziomy:

- a) recyklingu, przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła odebranych z obszaru gminy – 9,35 % (w roku 2013 - 7,82%, natomiast w 2012 - 7,22%);
- b) ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania – 35,70 % (w roku 2013 - 11,54%, natomiast w 2012 - 24,42%).

Całkowita ilość odpadów przyjętych z terenu gminy i miasta Lipsk w 2014r. wyniosła 848,17 ton, przy czym ilość odpadów zmieszanych wyniosła:

- 1) styczeń - 64,68 ton,
- 2) luty - 58,92 ton,
- 3) marzec - 59,60 ton,
- 4) kwiecień - 71,16 ton,
- 5) maj - 74,78 ton,
- 6) w całym 2014 roku - 777,64 ton,

Zbiórką odpadów komunalnych na terenie miasta i gminy Lipsk w roku 2015 zajmuje się firma MPO w Białymstoku. Gminnym systemem gospodarowania odpadami nie zostały objęte nieruchomości niezamieszkałe przez mieszkańców. Właściciele takich nieruchomości zobowiązani są do wyposażenia nieruchomości w urządzenia do gromadzenia odpadów oraz do posiadania aktualnych umów na wywóz nieczystości stałych zawartych z przedsiębiorstwem posiadającym zezwolenie na świadczenie usług w zakresie odbioru odpadów komunalnych na terenie gminy Lipsk.

W odległości około 4km od miasta Lipska, przy drodze wojewódzkiej nr 664 Augustów-granica państwa, na działce komunalnej nr geod. 112/1 znajduje się teren zamkniętego składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

W granicach ogrodzenia kwatery składowiskowa zajmuje powierzchnię 10179,44 m², w tym bryła składowiska – 8959,80 m². Powierzchnia całkowita składowiska to 1,2 ha.

Rekultywacja składowiska została zakończona we wrześniu 2012 r., natomiast protokół odbioru końcowego robót podpisano w maju 2013r. W chwili obecnej trwa monitoring składowiska, który prowadzony będzie do 30.12.2041 r.

Rozwiązanie gospodarki odpadowej w gminie należy uznać za rozwiązanie optymalne.

13.2.4 Elektroenergetyka

Źródłem zasilania w energię elektryczną gminy Lipsk jest stacja 110/15 kV zlokalizowana w Dąbrowie Białostockiej.

Stan sieci SN i nN nie jest najlepszy. Część sieci wymaga modernizacji i uzupełnień.

Wszelkie działania związane z rozwojem systemu energetycznego na terenie gminy Lipsk muszą być zgodne z ogólnymi założeniami i programem określonym przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok oraz rejonowe zakłady energetyczne. Według danych za 2011 rok mieszkańcy gminy zużyli w przeciągu roku łącznie 1531 MWh energii elektrycznej mniej niż w 2010 czy 2009 roku.

System elektroenergetyczny jest sukcesywnie dostosowywany do potrzeb rozwoju sieci osadniczej gminy poprzez modernizację, rozbudowę sieci Sn i nN i utrzymanie w dobrym stanie technicznym istniejących urządzeń oraz budowę nowych o odpowiednich parametrach układów przesyłu i transformacji Sn/nN.

Rozwój gminy uwarunkowany jest również przez:

- zastosowanie niekonwencjonalnych źródeł energii elektrycznej,
- modernizację wyeksploatowanych sieci, w tym oświetlenia dróg i zastosowanie energooszczędnych urządzeń oświetleniowych,
- sukcesywną wymianę istniejących instalacji elektrycznych na odpowiadające normom europejskim i budowę nowych instalacji zapewniających ochronę przeciwporażeniową.

Na terenie gminy zlokalizowana jest elektrownia słoneczna (fotowoltaiczna) o mocy 0,3 MW w miejscowości Kol. Lipsk. Jest to inwestycja zlokalizowana na powierzchni ok. 7600m² na gruncie dzierżawionym od Gminy Lipsk.

W związku z rosnącym zapotrzebowaniem i wzrastającymi cenami energii elektrycznej należy brać pod uwagę możliwość lokalizacji na terenie gminy inwestycji z zakresu energii odnawialnej, w szczególności z mikroinstalacji, która gwarantuje wiele korzyści, w tym:

- niezależność energetyczną wobec zakładu energetycznego,
- możliwość odsprzedaży nadwyżki energii,
- dostęp do naturalnej, darmowej i ekologicznej energii.

13.2.5 Ciepłownictwo

W zakresie ciepłownictwa potrzeby miasta Lipsk zaspokajane są za pomocą 3 kotłowni lokalnych i 22 indywidualnych. Kotłownie zaopatrują w ciepło budynki mieszkalne wielorodzinne oraz budynki użyteczności publicznej.

Tabela 70
Wykaz kotłowni w mieście Lipsk

- Stan na dzień 01.01.2015 r

Lp.	Adres kotłowni	Moc grzewcza - kW	Rodzaj ogrzewania	Roczne zużycie opału litry/tony	Uwagi
1.	Samorządowe Przedszkole w Lipsku, ul. Miejska 4	115	olejowe	14 703 l.	indywidualna
2.	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Lipsku, ul. Rynek 23	210	olejowe	11 500 l.	indywidualna
3.	Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Lipsku, ul. Rynek 7	175	olejowe	21 000 l	indywidualna
4.	Poczta Polska ul. Żłobikowskiego 2	96	olejowe	6 000 l	indywidualna
5.	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipsku ul. Kościelna 3	25	węglowe	15,0 ton	indywidualna
6.	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipsku ul. Stolarska 3	25	węglowe	17,0 ton	indywidualna
7.	Budynek Mieszkalny w Lipsku ul. Kościelna 5 (była agronomówka)	20	węglowe	13,0 ton	indywidualna
8.	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Lipsku ul. Pusta	1 x 400 1 x 400	olejowe pellet	102 990 l 115 260 ton	zbiorcza – ogrzewa - 5 budynków (104 mieszkań)
9.	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Lipsku ul. Batorego	260	olejowe	37 690 l.	zbiorcza – ogrzewa - 2 budynki (42 mieszkania)
10.	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Lipsku ul. Nowodworska	2120	węglowa	56 160 miał	zbiorcza – ogrzewa -14 budynków /192 mieszkania/
11.	Wspólnota Mieszkaniowa w Lipsku ul. Szkolna 3 (budynek 12-rodzinny)	100	olejowe	8 000 l.	indywidualna
12.	Wspólnota Mieszkaniowa w Lipsku ul. Szkolna 5 (budynek 18-rodzinny)	140	olejowe	20 000 l.	indywidualna
13.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handl. ATC PLASTIK, ul. Jermakowicza 12	50 - bud. administr. 50 - bud. usługowy	olejowe olejowe	4 000 l. 4 000 l.	2 kotłownie indywidualne
14.	Urząd Miejski i Bank Spółdzielczy w Lipsku, ul. Żłobikowskiego 4/2	40	węgiel kamienny	22,0 t	budynek wspólny

15.	Posterunek Policji W Lipsku ul. Rynek	35	węgiel kamienny	14.0 t	indywidualna
16.	Wspólnota Mieszkaniowa w Lipsku ul. Batorego 18	80	olejowe	10 000,0 l	indywidualna (bud. 24- rodzin.)
17.	Wspólnota Mieszkaniowa w Lipsku ul. Rynek 6/6A	60	węgiel kamienny	18.0 ton	indywidualna
18.	Ochotnicza Straż Pożarna w Lipsku ul. Stolarska	80	węgiel kamienny	6.0 ton	indywidualna
19.	PPU-H ROLMET Lipsk ul. Jermakowicza	60	olejowe	4 000 l	indywidualna
20.	Zespół Szkół Samorządowych w Lipsku, ul. Szkolna 1,	670	drewno	570 m ³	indywidualna
21.	ROL-BUD Toczyłowscy, Michalczuk Sp.J. ul. Pusta 38, 16-315 Lipsk	50	drewno węgiel	31.0 m ³ 6.0 ton	indywidualna
22.	BIEDRONKA, ul. Pusta 16-315 Lipsk	18	olejowe	3 000,0 l	indywidualna
23.	Placówka Straży Granicznej w Lipsku ul. Pusta	225	olejowe	21 000,0 l	indywidualna

Źródło: dane uzyskane z Urzędu Gminy Lipsk

Tabela 71

Kotłownie inne w mieście Lipsk

Lp.	Adres kotłowni	Moc grzewcza [kW]	Rodzaj ogrzewania	Roczne zużycie opału
1.	Sklep „MIŚ” w Lipsku ul. Kościelna	50	drewno	30 m ³
2.	Sklep „ARKA” w Lipsku ul. Kościelna	55	węgiel kamienny	9.0 ton
3.	Sklep „CENTRUM” w Lipsku ul. Kościelna	60	pellet	10.0 ton

Źródło: dane uzyskane z Urzędu Gminy Lipsk

Tabela 72

Wykaz kotłowni olejowych w obiektach publicznych na terenie wiejskim gminy Lipsk

Lp.	Adres kotłowni	Moc grzewcza [kW]	Rodzaj ogrzewania	Roczne zużycie opału
1.	Szkoła Podstawowa w Rygałówce 3	90	Olejowe	9 000 l
2.	Szkoła Podstawowa w Bartnikach	115	olejowe	7 000 l
3.	Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych w Kuriance, (budynek byłej szkoły podstawowej)	75	olejowe	4 000 l
4.	Świetlica wiejska w Rygałówce 3,	17	olejowe	3 000 l

Źródło: dane uzyskane z Urzędu Gminy Lipsk

Ponadto na terenie gminy w nielicznych budynkach prywatnych zamontowane są piece zasilane olejem opałowym. Gmina nie posiada wykazu tych gospodarstw.

Większość indywidualnych gospodarstw domowych na terenie gminy posiada własne kotłownie opalane drewnem, niektóre z dodatkiem węgla.

W sezonie grzewczym następuje wzrost emisji pyłowo – gazowej na terenach zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej nie podłączonych do ogólnych systemów ciepłowniczych. Największy problem emisji zanieczyszczeń z procesów spalania jest w sektorze komunalno – bytowym, gdzie głównie ze względu na wysokie ceny oleju opałowego i brak dostępności do sieci gazowych używa się jako paliwo węgiel kamienny. Wszelkie metody produkcji energii w oparciu o wykorzystanie paliw kopalnych, w szczególności węgla kamiennego prowadzą do ogromnego zanieczyszczenia atmosfery, ziemi i wody. To z kolei prowadzi do niekorzystnego wpływu jaki zanieczyszczenie to wywiera na roślinach i zwierzętach, a także ludziach. W wyniku spalania paliw kopalnych do atmosfery dostają się wszelkiego rodzaju popioły, tlenek azotu, dwutlenek węgla i siarki. Powstają także inne odpady takie jak żużel, czy odpady wynikające z odsiarczania spalin, które powodują między innymi: obumieranie roślin, powstanie chorób u ludzi i zwierząt, niszczenie się różnego rodzaju materiałów, korozję metali, niszczenie budynków, szybsze zużywanie się maszyn i ich elementów, ograniczenie dopływu światła słonecznego, co zwiększa zużycie energii, straty w komunikacji wynikające z gorszej widoczności.

13.2.6 Zaopatrzenie w gaz

Na terenie miasta i gminy brak jest sieci gazowej rozdzielczej gazu ziemnego. Mieszkańcy korzystają jednak z gazu butlowego.

Ewentualna realizacja sieci gazu ziemnego pozwoliłaby przestawić istniejące kotłownie i piece węglowe i olejowe na ten nośnik energii i zmniejszyć koszty ich eksploatacji oraz znacznie obniżyć emisję zanieczyszczeń do atmosfery.

13.2.7 Telekomunikacja

Łączność przewodowa zapewnia na obszarze całej gminy połączenia w ruchu automatycznym Telekomunikacja Polska S.A. Na terenach wiejskich sieć telefoniczna jest napowietrzna. Ponadto na terenie gminy są zlokalizowane wieże telekomunikacji bezprzewodowej operatorów sieci:

- Lipsk - Plus, Aero 2, Orange, T-Mobile;
- Skieblewo - Kolonia Lipsk: Orange, T-Mobile;
- Rakowicze - Plus.

Zasięg ich obejmuje prawie obszar całej gminy. Ze względu na powszechny dostęp mieszkańców gminy do sieci telefonii bezprzewodowej, można uznać, że potrzeby w zakresie telekomunikacji są zaspokojone.

14. ZADAŃ SŁUŻĄCYCH REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH

W zmianie Studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych i określa się obszary, na których będą one rozmieszczone zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, zatwierdzonego Uchwałą Nr IX/80/03 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2003r. (Dz.Urz.Woj.Podlaskiego nr 108, poz.2026) zmienionego Uchwałą Nr XL/479/14 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20 czerwca 2014r. (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego poz. 2319). Należą do nich następuje inwestycje:

- organizacja międzynarodowej trasy rowerowej R65 "Pierścień rowerowy Suwalszczyzny";
- przebudowa mostów na rzekach i ciekach bez nazwy w ciągu drogi wojewódzkiej Lipsk - Dąbrowa Białostocka - Sokółka.

Potencjalnym zadaniem programów rządowych jest budowa przejścia granicznego z Białorusią w Lipszczanach oraz dróg dojazdowych:

- ✓ droga wojewódzka Nr 664 Augustów – Lipsk – Lipszczany ;
- ✓ droga powiatowa Nr 673 Lipsk – Dąbrowa Białostocka – Sokółka.

15. WYMAGAŃ DOTYCZĄCYCH OCHRONY PRZECIWPOWODZIOWEJ

Na obszarze opracowania zagrożenie powodziowe występuje w dolinie rzeki Biebrzy. Zgodnie z ustawą „Prawo wodne” z dnia 18 lipca 2001 r. (jedn. tekst Dz. U. z 2015r., poz.469) dla obszaru każdej jednostki administracyjnej powinny być wyznaczone obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi poprzez:

- 1) studium określające obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią opracowywane na zlecenie Dyrektora RZGW;
- 2) rozporządzenie ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej określające obszary potencjalnego zagrożenia powodzią.

Dla rzeki Biebrzy wykonano „**Studium** dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi – rzeka Biebrza” (2004), zgodnie z którym oznaczono zasięg wielkiej wody o prawdopodobieństwie 1%, zasięg wielkiej wody o prawdopodobieństwie 5%, strefa płytkiego zalewu (0,5 m) od wody 1 %. Powyższe tereny zostały uwidocznione na rysunku uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Lipsk stanowiącym załącznik nr 2 do niniejszego opracowania.

Istotną kwestią jest zachowanie aktualnego sposobu zagospodarowania terenów zalewowych, głównie jako łąki i pastwiska i wprowadzenie zakazu ich zabudowy. Takimi instrumentami prawnymi są studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.